

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇANKIRI İLİNDE BAZI ORMAN KÖYLERİNDE
KIRSAL YOKSULLUĞUN DİNAMİKLERİ**

Küpra SAYGIN

DANIŞMAN: Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

**ÇANKIRI
2010**

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Küpra Saygın tarafından hazırlanan “Çankırı ilinde bazı orman köylerinde kırsal yoksulluğun dinamikleri” adlı tez çalışması 25/01/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Jüri Üyeleri

Başkan: Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Çankırı Karatekin Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü,
Orman Ekonomisi A.B.D.

Üye : Doç. Dr. Devlet TOKSOY

Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü,
Orman Ekonomisi A.B.D.

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nuri ÖNER

Çankırı Karatekin Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü,
Silvikültür A.B.D.

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ÇANKIRI İLİNDE BAZI ORMAN KÖYLERİNDE KIRSAL YOKSULLUĞUN DİNAMİKLERİ

Küpra SAYGIN

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Bu yüksek lisans tezi Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı'nda hazırlanmıştır. Tezde kurak ve yarı kurak bir iklime sahip olan Çankırı ilindeki üç adet orman köyünde (Aşağıöz, Ayseki, Sarıkaya) kırsal yoksulluğunun neden ve sonuçları ortaya koyularak kırsal kalkınma önerileri geliştirilmiştir. Sürdürülebilir doğal kaynak yönetimini sağlamak üzere ormanların korunması, geliştirilmesi ve varlığının arttırılması hedeflerine ulaşmak için orman köylerinde yaşayan halkın ekonomik ve sosyal yönden kalkınmalarına katkıda bulunarak, orman köylüsünü belirli alanlarda bizzat üretici durumuna getirerek ormanlar üzerindeki olumsuz baskıyı azaltmanın yolları aranmıştır. Köylerin kalkınmalarına yönelik olarak güçlü yanlarını, zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini belirlemeye yönelik SWOT analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda 10 güçlü, 17 zayıf yön, 3 fırsat ve 4 tehdit unsuru bulunmuştur. Elde edilen veriler ışığında; yoksulluğun önlenmesi için, en önemli ekonomik girdinin sağlandığı hayvancılık sektörünün iyileştirilmesi gerektiği ve orman köyleri için en önemli gelir kaynağı olan ormancılık sektöründe halkın yeteri kadar istihdam sağlamadığı tespit edilmiştir. Çalışma alanında kişi başına düşen gayrisafi milli hasıla 3.750 \$ olarak bulunmuştur.

2010, 128 sayfa

Anahtar Kelimeler: Kırsal kalkınma, ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma, orman içi köy, SWOT analizi.

ABSTRACT

MASTER OF SCIENCE THESIS

THE DYNAMICS OF RURAL POVERTY IN SOME FOREST VILLAGES IN CANKIRI PROVINCE

Küpra SAYGIN

Ankara University

The Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Forestry

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN

This thesis was submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Forestry in Ankara University. In this thesis, it was aimed to make suggestions in terms of the rural development introducing the reasons and results of rural poverty of three forest villages (Aşağıöz, Ayseki and Sarıkaya) located in Çankırı which have arid and semi-arid climate. It was sought to find a way to reduce the negative influence on forest contributing the development of a society who live in forest villages in economic and social perspectives and put the forest peasant in a position of a producer personally in some area to product, develop and to increase the forest providing the management of sustainable natural resource. SWOT analysis was made to identify the strengths and weakness, opportunity and threat of village's development concerning the rural development. 10 strengths, 17 weakness, 3 opportunity and 4 threats facts were found at the end of the study. According to the findings, for preventing poverty, it was stated that the stock raising sector, which provides the most important economical input, should have been improved and was also stated that there was not enough employment in the the forestry sector, which is the most important income for forest villages. The national income per person was found as 3.750 \$ in the study field.

2010, 128 papers

Key words: Rural development, economical development, social development, forest villages, SWOT analysis.

TEŞEKKÜR

Tezin konu seçimi, kaynak araştırması ve hazırlanmasında benden yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN'e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Tezin hazırlanması esnasında benden yardım ve desteklerini esirgemeyen başta ailem olmak üzere Kastamonu Araç Orman İşletme Müdürü Erhan ERCAN ile Müdür Yardımcısı Ramazan ÖZTÜRK ve işletme şefi arkadaşlarıma, Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü Sarıkaya Orman İşletme Şefi Hakan GÖKHAN ile arkadaşlarım Semih ÖZDOĞAN ve Hüseyin YILMAZ'a ayrıca teşekkür ederim.

Küpra SAYGIN

Çankırı, Ocak 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	12
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	19
3.1. Materyal	19
3.2 Yöntem	22
3.2.1 SWOT analizi.....	23
3.2.1.1 SWOT analizinin doğuşu.....	23
3.2.1.2 SWOT analizinin tanımı	23
4. BULGULAR	27
4.3 Sosyal Boyut.....	27
4.3.1 Aşağıöz köyü	27
4.3.2 Ayseki köyü	39
4.3.3 Sarıkaya köyü	51
4.4 Ekonomik Boyut.....	63
4.4.1 Aşağıöz köyü	63
4.4.1.1 Bitkisel üretim miktarı ve değeri	63
4.4.1.2 Hayvansal üretimin miktarı ve değeri.....	64
4.4.1.3 Ormanlık sektörünün katkısı.....	65
4.4.1.4 Transfer gelirleri	67
4.4.1.5 Tarım dışı gelirler.....	67
4.4.2 Ayseki köyü	69
4.4.2.1 Bitkisel üretim miktarı ve değeri	69
4.4.2.2 Hayvansal üretimin miktarı ve değeri.....	71
4.4.2.3 Ormanlık sektörünün katkısı.....	72
4.4.2.4 Transfer gelirleri	74

4.4.2.5 Tarım dışı gelirler.....	75
4.4.3 Sarıkaya köyü	77
4.4.3.1 Bitkisel üretim miktarı ve değeri	77
4.4.3.2 Hayvansal üretimin miktarı ve değeri.....	78
4.4.3.3 Ormanlık sektörünün katkısı.....	79
4.4.3.4 Transfer gelirleri	81
4.4.3.5 Tarım dışı gelirler.....	82
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	86
5.1 SWOT Analizi.....	86
5.1.1 Aşağıöz köyü kırsal kalkınması üzerine SWOT analizi.....	86
5.1.1.1 Aşağıöz köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar.....	88
5.1.1.2 Aşağıöz köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler	89
5.1.2 Ayseki köyü kırsal kalkınması üzerine SWOT analizi	90
5.1.2.1 Ayseki köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar.....	93
5.1.2.2 Ayseki köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler	94
5.1.3 Sarıkaya köyü kırsal kalkınması üzerine SWOT analizi.....	95
5.1.3.1 Sarıkaya köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar.....	97
5.1.3.2 Sarıkaya köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler	98
5.1.4 Çalışma alanı olarak alınan Aşağıöz, Ayseki ve Sarıkaya köylerine ait SWOT analizi.....	99
5.1.4.1 Çalışma alanı üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar.....	102
5.1.4.2 Çalışma alanı üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler.....	103
KAYNAKLAR.....	114
ÖZGEÇMİŞ	117

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Türkiye’de arazi kullanım durumu	2
Şekil 3.1 SWOT gözlüğü	25
Şekil 4.1 Aşağıöz köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı	28
Şekil 4.2 Aşağıöz köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun medeni duruma göre dağılımı	30
Şekil 4.3 Aşağıöz köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı	32
Şekil 4.4 Aşağıöz köy hanelerinde kullanılan hela tiplerinin yıllara göre dağılımı	35
Şekil 4.5 Aşağıöz köy hanelerinde kullanılan ısınma araçlarının yıllara göre dağılımı	36
Şekil 4.6 Ayseki köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı	40
Şekil 4.7 Ayseki köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun medeni duruma göre dağılımı	42
Şekil 4.8 Ayseki köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı	44
Şekil 4.9 Ayseki köy hanelerinde kullanılan hela tiplerinin yıllara göre dağılımı	47
Şekil 4.10 Ayseki köy hanelerinde kullanılan ısınma araçlarının yıllara göre dağılımı	48
Şekil 4.11 Sarıkaya köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı	52
Şekil 4.12 Sarıkaya köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun medeni duruma göre dağılımı	54
Şekil 4.13 Sarıkaya köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı	56
Şekil 4.14 Sarıkaya köy hanelerinde kullanılan hela tiplerinin yıllara göre dağılımı	59

Şekil 4.15 Sarıkaya köy hanelerinde kullanılan ısınma araçlarının yıllara göre dağılımı.....	60
Şekil 4.16 Aşağıöz köyünde bitkisel üretim türlerinin tarımsal gelirdeki payı	64
Şekil 4.17 Aşağıöz köyünün gelirlerinin sektörlere göre dağılımı	69
Şekil 4.18 Ayseki köyünde bitkisel üretim türlerinin tarımsal gelirdeki payı.....	71
Şekil 4.19 Ayseki köyünün gelirlerinin sektörlere göre dağılımı	76
Şekil 4.20 Sarıkaya köyünde bitkisel üretim türlerinin tarımsal gelirdeki payı	78
Şekil 4.21 Sarıkaya köyünün gelirlerinin sektörlere göre dağılımı	83
Şekil 4.22 Hane ve kişi başına gayri safi yıllık gelir (TL)	85
Şekil 4.23 Hane ve kişi başına gayri safi yıllık gelir (\$).....	85

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1 Türkiye’de ormanlık alanın dağılımı	3
Çizelge 1.2 Orman köylerinde nüfusun 1985-2000 döneminde değişimi	4
Çizelge 1.3 Orman köy haneleri gelirlerinin değişik gelir kaynakları itibariyle dağılımı (%).....	7
Çizelge 3.1 Çankırı ilinin 1997 ve 2000 yılı ilçelere göre nüfus durumu	20
Çizelge 3.2 Çankırı ili arazi dağılımı	21
Çizelge 4.1 Aşağıöz köyü 2008 yılı nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı	29
Çizelge 4.2 Aşağıöz köyü 2008 yılı nüfusunun medeni durum ve cinsiyete göre dağılımı	31
Çizelge 4.3 Aşağıöz köyü 2008 yılı nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı	33
Çizelge 4.4 Aşağıöz köyü yol, kanalizasyon ve içme suyu durumu.....	34
Çizelge 4.5 Aşağıöz köyü 2008 yılı mevcut büyükbaş ve küçükbaş hayvan çeşidi ve miktarı	37
Çizelge 4.6 Aşağıöz köyü 2008 yılı mevcut hayvan çeşidi ve miktarı	37
Çizelge 4.7 Aşağıöz köyü 2008 yılında ekimi yapılan tarla ürünlerinin çeşidi ve alansal dağılımı.....	38
Çizelge 4.8 Ayseki köyü 2008 yılı nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı.....	41
Çizelge 4.9 Ayseki köyü 2008 yılı nüfusunun medeni durum ve cinsiyete göre dağılımı.....	43
Çizelge 4.10 Ayseki köyü 2008 yılı nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı.....	45
Çizelge 4.11 Ayseki köyü yol, kanalizasyon ve içme suyu durumu	46
Çizelge 4.12 Ayseki köyü 2008 yılı mevcut büyükbaş ve küçükbaş hayvan çeşidi ve miktarı.....	49
Çizelge 4.13 Ayseki köyü 2008 yılı mevcut hayvan çeşidi ve miktarı	49
Çizelge 4.14 Ayseki köyü 2008 yılında ekimi yapılan tarla ürünlerinin çeşidi ve alansal dağılımı	50

Çizelge 4.15 Sarıkaya köyü 2008 yılı nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı	53
Çizelge 4.16 Sarıkaya köyü 2008 yılı nüfusunun medeni durum ve cinsiyete göre dağılımı	55
Çizelge 4.17 Sarıkaya köyü 2008 yılı nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı.....	57
Çizelge 4.18 Sarıkaya köyü yol, kanalizasyon ve içme suyu durumu.....	58
Çizelge 4.19 Sarıkaya köyü 2008 yılı mevcut büyükbaş ve küçükbaş hayvan çeşidi ve miktarı.....	61
Çizelge 4.20 Sarıkaya köyü 2008 yılı mevcut hayvan çeşidi ve miktarı	61
Çizelge 4.21 Sarıkaya köyü 2008 yılında ekimi yapılan tarla ürünlerinin çeşidi ve alansal dağılımı	62
Çizelge 4.22 Aşağıöz köyünde bitkisel üretimin miktarı ve değeri.....	63
Çizelge 4.23 Aşağıöz köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değeri.....	65
Çizelge 4.24 Aşağıöz köyünün ormancılık sektörü gelirleri	66
Çizelge 4.25 Aşağıöz köyünün gelirlerinin sektörlere dağılımı.....	68
Çizelge 4.26 Ayseki köyünde bitkisel üretimin miktarı ve değeri.....	70
Çizelge 4.27 Ayseki köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değeri.....	72
Çizelge 4.28 Ayseki köyünün ormancılık sektörü gelirleri.....	74
Çizelge 4.29 Ayseki köyünün gelirlerinin sektörlere dağılımı.....	76
Çizelge 4.30 Sarıkaya köyünde bitkisel üretimin miktarı ve değeri.....	77
Çizelge 4.31 Sarıkaya köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değeri.....	79
Çizelge 4.32 Sarıkaya köyünün ormancılık sektörü gelirleri	81
Çizelge 4.33 Sarıkaya köyünün gelirlerinin sektörlere dağılımı.....	83
Çizelge 4.34 Aşağıöz, Ayseki ve Sarıkaya köylerinde üretilen ürünlerden sağlanan gayrisafi yıllık gelirler, hane başına ve kişi başına gayrisafi yıllık gelirler (TL, \$).....	84

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere ormanlar, çeşitli fayda ve fonksiyonları nedeniyle toplum için önemli doğal kaynaklardır. Ormanlar, ekonomik yönden de oldukça önemli varlıklardır. İnsanların temel ihtiyaçlarına cevap veren birçok asli ve tali ürün ormanlardan üretilmektedir. Konut, işyeri, gemi, demir yolu inşaatında, kağıt imalatında, haberleşme ve elektrik enerjisi hatlarının yapımında, ısınmada vb. birçok kullanım alanında orman ürünleri değerlendirilmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte endüstride orman ürünlerine olan ihtiyaç oldukça artmış ve bugün orman ürünlerinin kullanılmadığı sektör neredeyse yok denilecek kadar azalmıştır.

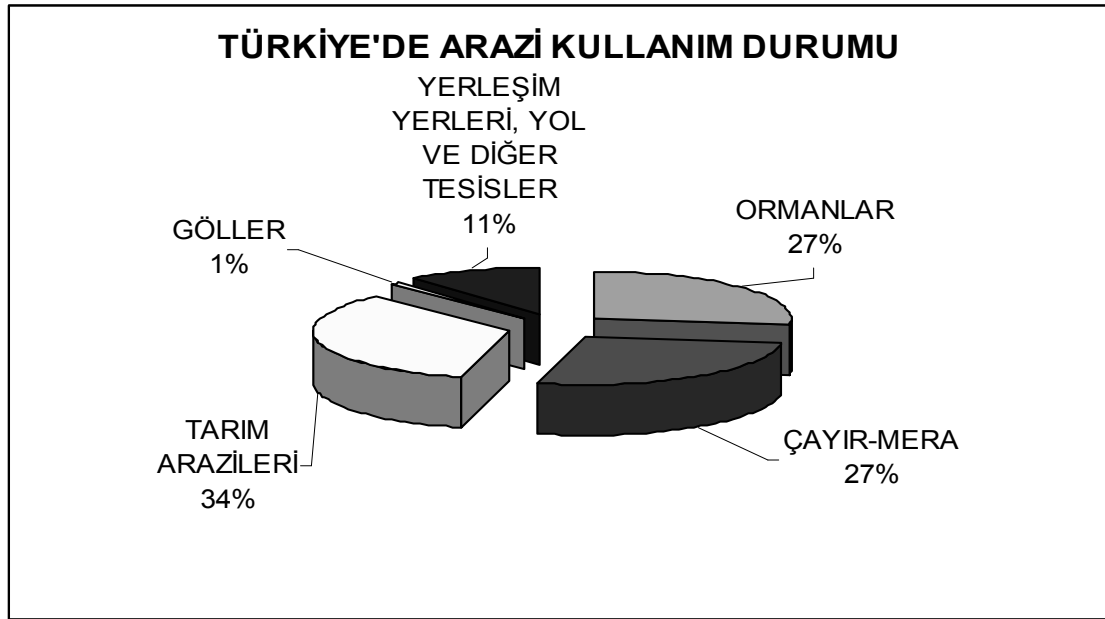
Orman varlığı; toprak yüzeyini kaplayan, insanların yerleşim yerinin belirlenmesini de önemli ölçüde etkileyen bir faktör olup tüm insan yaşamını etkilemektedir. İnsan ırkının ekonomik gelişmesinde hammadde gereksinimi olarak vazgeçilmez bir kaynaktır. Geçmişten bu güne, gelişmiş ekonomik kuruluşların varlıklarını sürdürmeleri ve gelişmelerinde insanlar ve orman arasındaki ilişkinin çeşitli etkileri olmuştur (Zon 1920).

Geçtiğimiz 20 yıl içerisinde orman yönetimine katkıda bulunan biyoloji ve çevre bilimleri geliştirilerek, toprak oluşumunu kapsayan ekofizyolojik durum, genetik ve bitkisel yönetim, ekosistem yapısı ve dinamikler, hidroloji, yaban hayvanı biyolojisi, su ürünleri, iyileştirme ekolojisi, alan ekolojisi ve koruma biyolojisi gibi konuları da kapsamıştır (Perry 1998).

Ormanlar sadece asli ve tali ürünler üretmekle kalmaz aynı zamanda su üretimi ile su varlığını koruma ve düzenleme, toprağı ve toprak verimliliğini koruması, iklim üzerinde olumlu etki yapması, rekreasyon (eğlenme, dinlenme, ve boş zamanları değerlendirme eylemleri) yönünden yararı, sağlık üzerinde etkili olması, iş alanı ve geçim kaynağı sağlaması ve ulusal savunma ve güvenlik yönünden yararı gibi fonksiyonları da vardır (Özdönmez vd. 1996). Kırsal bölgede yaşayan insanlar ormanların birçok fonksiyonundan yaşamlarını devam ettirebilmek için yararlanmak zorundadırlar. Bu

yararlanmaların düzeyi, sürdürülebilir ormancılık açısından önemli bir yere sahiptir. Geçmişten bu yana yapılan aşırı yararlanmalar nedeniyle ülkemiz ormanları büyük zarar görmüştür. Kennedy ve arkadaşları (2000), tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 21. yüzyılda 19.ve 20. yüzyıllardaki ormanlardan faydalanma şekillerinin farklılık göstereceği, 21. Yüzyılda sürdürülebilir orman yönetiminin baskın bir şekilde ortaya çıkacağı anlaşılmıştır.

Ülkemiz yüzölçümü 77,7 milyon hektardır (Çelik 2005). Genel ormanlık alanımız 2004 sonu itibariyle orman amenajman planlarındaki orman envanter bilgileri değerlendirme sonuçlarına göre 21.188.747 hektardır. Bu ormanlık alan, ülke genel toplam alanının %27,2'sini oluşturmaktadır. (Şekil 1.1) (Anonim 2005).

Şekil 1.1 Türkiye’de arazi kullanım durumu (Anonim 2005)

Şekil 1.1 incelendiğinde ülkemizde arazi kullanım durumu sırasına göre, tarım arazileri (%34) ilk sırayı oluşturmakta, bunu ormanlar (%27) ile çayır ve mera arazileri izlemekte, yerleşim yerleri yol ve diğer tesislerin kapladığı alan ise (%11) azımsanamayacak düzeydedir. Bu nedenle kırsal yoksulluğun artmaması ve ülkemizin refah düzeyinin azalmaması için söz konusu alanın, tarım ve orman alanı aleyhine

artmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. Göl alanının (%1) da oldukça düşük düzeyde olması şüphesiz orman köylülerini olduğu kadar ülkemiz insanlarının da fakirleşmesini tetikleyecektir.

Yasalar gereği Türkiye’de ormanların %99,9’u devlet mülkiyetindedir. Ormanların işletilmesi ve yönetimi kanunen devlete aittir.

Ülkemiz orman alanlarının dağılımı Çizelge 1.1’de verilmiştir. Buna göre; orman varlığımızın yarısının bozuk yarısının normal orman olduğu ve %73’ünün kuru, %27’sinin baltalık olarak işletildiği görülmektedir.

Çizelge 1.1 Türkiye’de ormanlık alanın dağılımı (Anonim 2007)

Durum	Normal		Bozuk		Toplam	
	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%
Koru	8.940.215	42	6.499.380	31	15.439.595	73
Baltalık	1.681.006	8	4.068.146	19	5.749.152	27
Genel Toplam	10.621.221	50	10.567.526	50	21.188.747	100

Ülkemizde 1980 yılına kadar gün geçtikçe orman varlığımız üzerine yapılan baskılar artmış ve ormanlarda bozulmalar görülmüştür. Fakat 80’li yıllardan sonra kırdan kente göçün artması ile bu baskılar azalmış ve bozuk orman vasfındaki ormanlarda normal orman vasfına doğru bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Orman üzerine yapılan baskıların sebeplerinden en önemlisi, yoksulluk ve eğitim düzeyinin yetersiz oluşudur.

Türkiye’de, sınırları içinde devlet ormanı bulunan köyler orman köyü olarak tanımlanmakta olup, orman içi köyler ve orman bitişiği köyler olarak iki sınıfa ayrılmaktadırlar. Orman içi köy: “mülki sınırları içinde orman olması şartıyla evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanından itibaren aralıksız devam eden arazileri dört yönden ormanlarla çevrili köyler”; ormana bitişik köy “mülki sınırları içinde orman olup da orman içi sayılmayan köyler” olarak tanımlanmaktadır. 2000 nüfus sayımına göre,

20.550 orman köyünde 7.6 milyon kişi yaşamakta olup, ülke nüfusunun yaklaşık % 11.2'sini, kırsal nüfusun ise üçte birini oluşturmaktadır. Bu nüfustan 2.5 milyonu orman içi köylerde, 5.1 milyonu orman bitişiği köylerde yaşamaktadır Normal olarak köyler birden fazla yerleşim alanından oluşmaktadır. Orman köylerinin toplam hane sayısı 2 milyon civarında olup, ortalama hane büyüklüğü 3.8 kişidir. 1985-2000 döneminde orman köy nüfusundaki değişimler Çizelge 1.2'de gösterilmiştir (Anonim 2004a).

Çizelge 1.2 Orman köylerinde nüfusun 1985-2000 döneminde değişimi (Anonim 2004a)

Yıl	Orman İçi Köyler		Orman Bitişiği Köyler		Orman Köyleri (Toplam)	
	Köy Sayısı	Nüfus	Köy Sayısı	Nüfus	Köy Sayısı	Nüfus
1985	7506	3,849,891	10,058	6,311,211	17,564	10,161,108
1990	7488	3,644,861	10,452	5,472,601	17,940	9,117,476
1997	7282	2,515,531	11,738	4,630,001	19,020	7,145,339
2000	7313	2,453,711	13,237	5,189,851	20,550	7,643,574

Yukarıdaki çizelgede de görüldüğü üzere, kırdan kente göçün bir sonucu olarak orman köylerinin nüfusu son yıllarda önemli ölçüde azalmakta olup, göçün devam etmesi nedeniyle, gelecek dönemlerde daha da fazla azalma yaşanacağı düşünülmektedir. Dışa göçün en önemli nedeni, gelir yetersizlikleri, alt yapı ve sosyal hizmetler nedeniyle düşük refah seviyesi ve yoksulluktur. Sürekli ve mevsimsel göç özellikle iş gücü bakımından faal erkek nüfus arasında çok yaygın olduğundan orman köylerinde mevcut nüfusun çok büyük bölümünü kadın, çocuk ve yaşlılar oluşturmaktadır. Erkeklerin köy dışında çalışmalarından dolayı bir çok hanede, kadınlar hane yönetimi sorumluluğunu ve geleneksel erkek işlerini üstlenmektedirler. Orman köylerinde kadınların sosyal durumlarını iyileştirmek için kuşkusuz ekonomik açıdan üretken olmaları sağlanmalıdır. Ve bu nedenle zorunlu olarak etkin olmayan kadın iş gücü harekete geçmek zorundadır (Özden 2001).

Orman köylerinde yaşanan göç durumuna bakılmadan önce göç olgusunu irdelemek faydalı olacaktır. Kuşkusuz, toplumların tarihsel gelişmesinden çıkarabileceğimiz en temel bulgulardan biriside, göçün toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığıdır. Bu anlamda göç sonuçtur. Bu arada göçün kendisinin de toplumsal ve ekonomik dönüşümlere katkıda bulunan bir etken olduğu unutulmamalıdır; bu çerçevede göç bir nedendir (İçduygu ve Sirkeci 1999).

Orman köylerinin büyük çoğunluğunda özellikle uzun kış aylarında köy yolları hava şartları nedeniyle kapalıdır. Orman içi köylerde özellikle yaz aylarında su sıkıntısı vardır. Sorumlu devlet kurumları arasındaki yetersiz koordinasyon bu sorunları kötüleştirir. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Orman Bakanlığı ve diğer kuruluşlar tarafından köyler yeterli hizmeti alamamaktadır (Kudat vd. 1999).

Kırdan kente göçü önlemenin, hiç olmazsa kabul edilebilir bir düzeye indirmenin yolu kırsal kalkınma çalışmalarını başarıya ulaştırmaktır. Kırsal kalkınma, ülkemiz gündeminde, özellikle planlı döneme geçişin ardından, şu ya da bu biçimde yer edinmiş olmasına karşın, hiçbir zaman belirgin bir öncelik kazanmamış ve konuya gereken ciddiyet ve kararlılıkla yaklaşılmamıştır. Bu saptama AB Komisyonu tarafından son açıklanan ilerleme raporunda da açık biçimde yer almış ve “Ulusal kalkınma planı çerçevesinde başlangıç adımları atılmış olmakla birlikte kırsal kalkınmayla ilgili çok az ilerleme kaydedilmiştir. Henüz kapsamlı bir kırsal kalkınma stratejisi oluşturulamamıştır.” ifadeleri kullanılmıştır (Erdönmez 2005).

Orman köylerinde diğer köylere nazaran gelir düzeyi önemli derecede daha düşük olup, yoksulluk yaygındır. ORKÖY tahminlerine göre, orman köylerinde kişi başına ortalama gelir sadece 400 dolar civarındadır. Ormancılık Sektör İncelemesi (Orman Bakanlığı-Dünya Bankası, 1998) kapsamında gerçekleştirilen Sosyal Değerlendirme çalışmasında, orman köylerinde hane başına ortalama gelir, Karadeniz, Akdeniz ve Ege Bölgeleri için sırasıyla 1,961, 1,746 ve 2,564 dolar olarak tahmin edilmiştir. Bu değerler, ulusal

ortalama (4,734 dolar) ve kırsal ortalama (3,594 dolar) değerlerinin çok altındadır. Sosyal Değerlendirme Çalışması'na göre, Türkiye'de kırsal alanda hane başına ortalama arazi 64 dekar (6.4 hektar) iken, orman köylerinde sadece 25 dekar civarındadır. Orman köy sakinlerinin yaklaşık %10.4'ü topraksız olup, %27.8'i 1-10 dekar, %31.1'i 11-25 dekar, %30.2'si 26-50 dekar ve sadece % 0.5'i 51 dekarın üzerinde araziye sahip bulunmaktadır. Tarım alanları toplam köy alanının yaklaşık % 31.7 sini oluşturmakta, geri kalanı orman ve mera alanlarından oluşmaktadır. Tarım ve mera alanlarının az olduğu köylerde yoksulluk daha yaygındır (Anonim 2004a).

Geçmiş yıllardan beri orman köylerinde yoksulluğun azaltılmasına ve kırsal kalkınmaya yönelik uygun ulusal politika, strateji ve programların yeterince geliştirilemediği, yeterli kaynağın da sağlanamadığı orman teşkilatı dışındaki kurum ve kuruluşların yerleşim yerlerinden uzak üst havzalarda ve dağlık yörelerde yaşayan orman köylülerinin sorunlarının çözümüne gerekli ilgi, öncelik ve katkıları sağlayamadığı görülmektedir. Bu durum, orman köylülerinin yaşamlarını devam ettirebilmek için içinde veya bitişiğinde yaşamakta oldukları orman alanları ve kaynaklarından ihtiyaçlarını karşılamaya ve gelir imkanları sağlamaya yönelik faaliyetlerde bulunmasına yol açmış ve bu faaliyetlerin bir bölümü (kaçak kesim, düzensiz ve aşırı otlatma, açma, yerleşme, vb.) ormanların tahribine neden olmuştur (Anonim 2004b).

Orman köylerindeki işsizlik oranı % 60 olarak tahmin edilmektedir. Halen ormanlardan sağlanan gelirlerin orman köylülerinin geçimleri içindeki katkılarının çok mütevazı ve yetersiz düzeylerde olduğu bilinmekte olup, bu durum orman köylülerinin orman kaynaklarından beklentilerinin ve bu kaynaklara olan ilgilerinin azalmasına, orman köylerinden göçün artmasına neden olmaktadır. Orman köylüleri gelirlerinin değişik gelir kaynakları itibariyle dağılımı aşağıda Çizelge 1.3'de gösterilmiştir (Anonim 2004a).

Çizelge 1.3 Orman köy haneleri gelirlerinin değişik gelir kaynakları itibariyle dağılımı (%)

Gelir Kaynağı	Karadeniz Bölgesi (%)	Ege Bölgesi (%)	Akdeniz Bölgesi (%)	Ortalama (%)
ORMAN KAYNAKLARINDAN GELİRLER	18	15	11	14
-Odun faydalanması	14	7	7	9
-Orman işçiliği gelirleri	3	6		4
-Orman alanlarında otlatma	1	2	1	1
ORMANCILIK DIŞI GELİRLER	82	85	89	86
- Öz tüketim değeri	48	25	47	41
- Tarımsal/hayvansal ürünlerin satışı	12	45	30	29
- Köy dışında çalışma gelirleri	22	15	12	16

Kırsal bölgelerden kentlere göç olgusu 1950 yıllardan itibaren ülkemizde gözlenen sosyo-ekonomik bir olgudur. 1950’li yıllarda başta İstanbul olmak üzere Batı bölgelerinde başlayan sanayileşme işgücüne olan ihtiyacı arttırmış bu da kırdan kente göçü tetiklemiştir. Zamanla sanayileşme ve göçün paralel büyümemesi sonucu göç eden kişiler sanayide iş bulamamış kentlerin çevresinde oluşan varoşlarda sağlıksız yerleşimler oluşturmuşlardır. Kırdan kente göçün nedenleri genel olarak benzer olsa da günümüz itibariyle ormancılığı olumlu ve olumsuz etkileyen sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ormancılık etkinlikleri sosyal, ekonomik, kültürel boyutları olan bir etkinliktir. Bilimsel teknikler kullanılarak gerçekleştirildiği takdirde başarılı sonuçlar vermektedir. Yasa dışı yararlanma, kontrolsüz otlatma, sürdürülebilir olmayan eylemler gibi ormancılık tekniğine aykırı uygulamalar ormanların devamlılığını tehlikeye düşürmektedir. Sosyolojik bir olgu olan orman köylerinde yaşayan nüfusun azalmasının bu olumsuzlukların da azalmasına neden olması göçün ormancılık açısından yararlı yönünü temsil etmektedir (Özden ve Birben 2007).

Türkiye’de kırsal alandaki eğitim seviyesi her zaman kentlerin gerisinde kalmıştır. Bunun başlıca nedeni buralarda yaşayan insanların olanak ve fırsatlarının kentlerde yaşayanlardan çok daha az olmasıdır. Bunun yanında aile planlaması çalışmaları kırsal alanlara kentler kadar yaygınlaştırılmadığı için köylerdeki nüfus artış hızı kentlerdekinden çok fazladır. Nüfus artış hızının bu denli fazla olması zaten kıt olan kaynakların daha çok kişi tarafından paylaşılmasını zorunlu kılmış, “başa baş noktasının” aşıldığı durumlarda dışarıya göçler başlamıştır. Bu durum nüfus planlamasını zorunlu kılmış ve ailelerin bu konuda bilinçlendirilmeleri için çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. Bunun yanında çocuk yetiştirmenin zorlaşması nedeniyle de aile planlamasına verilen önem oldukça artmıştır. Aile planlamasına yönelme ile birlikte çocuk sayısında düşüş sağlanmıştır (Özden ve Parlaker 2004) .

Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bulunan orman içi veya bitişiği köylerdeki halkın eğitim düzeyi diğer kırsal kesimlerden çok fazla bir fark arz etmemektedir. Okur-yazarlık oranı zaten düşük olan bu köylerde üniversite mezunu %4 olup Türkiye için geçerli olan %8 üniversite mezunu oranının çok altında kalmaktadır (Toksoy vd. 2005). Eğitim ile birlikte insanların orman alanları hakkındaki fikirleri değişmektedir. Cahil insanlar ormanları odun ürünleri olarak değerlendirirken kültür seviyesi yüksek insanlar ormanları ekolojik değerleri ile tanımlarlar. Bir bölgede çevre bilincinin kültür düzeyi ile olan ilişkisi eğitim ile ortaya çıkmaktadır (Atmış ve Özden 1997). Orman köylerinde yaşayan insanların gelirlerinin ve eğitim düzeylerinin artması, ormanlara bakış açılarını da değiştirmiştir. Çevre ile ilgili kaygıların gündeme gelmesi, bu konuda yapılan yayınların kamuoyunda neden olduğu bilinçlenme, köylülerin ormanların odun üretme dışındaki pek çok fonksiyonunun farkına varmalarına neden olmuştur. Ormanlardan söz eden köylülerin konuşmalarında “yakacak” kelimesinden daha fazla; “erozyon”, “oksijen”, “güzellik”, “sağlık” gibi kelimeler duyulur olmuştur (Alkan ve Toksoy 2009a).

İnsanın kalkınmadaki yeri doldurulamayacak düzeydedir. İnsana yapılacak yatırım, insan kaynaklarının niteliğini arttıran her türlü faaliyeti içerir. Bu bağlamda eğitim, insana yapılan en verimli ve en geçerli yatırım olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de ülke ekonomisine katkıları ve toplumsal yaşamda oynadıkları roller nedeniyle kadınlara

yapılacak yatırımların artırılması son derece önemli bir konudur. Bu nedenle, kırsal alanda yaşayan kadınlar, eğitim ve yayım çalışmalarına mümkün olduğunca fazla katılmalıdır (Alkan ve Toksoy 2009b).

Bu çalışmada bu olgular üzerine sorunlar araştırılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesi için yoksulluk kavramının tanımının yapılmasında yarar görülmektedir.

FAO (1986) kırsal yoksulluğun dinamikleri adlı çalışmasında yoksulluk; mutlak ve nispi yoksulluk olarak iki alt bölüme ayrılmıştır. Mutlak yoksulluk; insanların yaşamlarını fiziksel olarak sürdürebilmek amacıyla ihtiyaç duydukları en düşük tüketim düzeyidir. Bunun belirlenmesinde aile büyüklüğü, ihtiyaçlar ve piyasa fiyatları etkili olmaktadır. Nispi yoksulluk ise yoksul insanlar ile o toplumda yaşayan ve var olan koşullara göre ortalama bir gelire sahip kişiler arasındaki gelir farkını ifade eder.

Beslenme, temel ihtiyaçların en önemli kısmını kapsar. İnsanlar; yakacağın, giyeceğin, eğitimin uygun miktarına sahip olmadan yaşamlarını sürdürebilir. Fakat yiyecek olmadan kesinlikle yaşayamazlar. Bu nedenle yoksulluk çizgisi, kimi zaman yiyecek ihtiyacı ile tanımlanmıştır. Bazı bilim adamları yoksulluğun yetersiz beslenme ile ölçülmesi gerektiğini tartışmaktadır. Buna rağmen diğer temel ihtiyaçları yok sayarak kırsal yoksulluk yetersiz beslenme ile değerlendirilemez. Kırsal yoksulluk bir ayırım yapılmaksızın belirlenemez. İnsanların gelir ve sosyal statüleri meslekleri tarafından belirlenir. Kırsal yoksul geniş olarak tanımlandığında genellikle arazisi olmayan, göçebe ve kırsal bölgelerde yaşayan, küçük esnaf, balıkçı ve ev halkındaki dul kadın sayısı gibi geniş olarak sınıflandırılır (Anonymous 1986).

Dünya Bankası'nın 1990'daki çalışmasında bu tanım şu şekildedir. Hesaplama bir insanın hayatta kalabilmesi için gerekli minimum kalori miktarı olan 2400 k/cal hesaplamasına dayanılarak (tıbben; normal bir erişkinin yeterli kalori alabilmesi için gerekli kalori 2800-3000, ağır işlerde çalışanlar için ise işin niteliğine göre 3200-3800 k/cal ihtiyacı esas alınmaktadır) geliştirilmiş ve bu noktadan hareketle günlük geliri

2400 k/cal besini almaya yetmeyen insanlar Dünya Bankasınca “mutlak yoksul” olarak tanımlanmıştır. Yoksulluğun evrenselliği ve satın alma paritelerinin farklılıkları da düşünülerek, ortalama bir hesaplama yöntemi ile mutlak yoksulluk sınırı az gelişmiş ülkeler için kişi başına günde 1\$ kabul edilirken, Latin Amerika ve Karaibler için bu sınır 2\$, Türkiye'nin de dahil edildiği Doğu Avrupa ülkelerinin de içinde bulunduğu grup için 4\$, gelişmiş sanayi ülkeleri için 14.40\$ olarak belirlenmiştir. Dünya Bankası'nca hesaplanan bu parasal değerler Dünya Bankası'nın metodolojisi çerçevesinde düşünülmelidir. Asgari kalori miktarına bağlı mutlak yoksulluk sınırı hesaplanırken metodoloji içerisinde kabul edilen varsayımlar çeşitlendikçe mutlak yoksulluk sınırı da değişmektedir (Anonim 2001).

Kırsal toplum; geleneksel anlamı ile kırsal kesime yerleşmiş kendilerine özgü sosyal, ekonomik, kültürel özellikleri ve eğilimleri olan, gündelik gereksinimlerini birbirine bağlı bir ilişkiler sistemi ile gidermeye çalışan ve büyük ölçüde kendi kendine yeterli insan topluluğudur. Ekonomi Ansiklopedisine göre kalkınma; “bir ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal yapılarının değişerek insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi ve giderek toplumun refahının artmasıdır”. Kırsal kalkınma ise; “kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen veya benzer kırsal mesleklerden sağlayan birey ve toplulukların, insanca yaşam koşullarına kavuşturulması için onlarda önce bu yönde bir gereksinme duygusu yaratmak, sonrada bu duygu yönünde çaba harcamaları için onlara maddi ve manevi açıdan tüm yardımların yapılması ile demokratik yoldan bu toplulukların kalkınmalarını sağlama savaşıdır” (Gülçubuk 2009).

Kırsal kalkınma; kırsal alanlardaki yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik, kırsaldaki nüfusun kent alanlarındaki ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik nimetlerden, göç olgusunu yasamalarına gerek olmaksızın, buldukları yerde faydalanmalarını sağlayan ekonomik ve sosyal politikalar bütünüdür. Kırsal alanlarda yaşayan insan topluluklarının toplumsal, ekonomik, kültürel açılardan yapısını değiştirecek biçimde üretim, gelir ve refah düzeylerinin geliştirilmesini, kentsel alanlardaki fiziksel ve toplumsal alt yapının yaratılmasını, tarımsal ürünlerin daha iyi değerlendirilmesini amaçlayan çok yönlü süreçleri, etkinlikleri ve örgütlenmeleri kapsamaktadır (Cengiz ve Çelem 2003).

Ekonomide büyüme ve kalkınma üzerinde en çok tartışılan kavramların başında gelmektedir. Bunun nedeni, ekonomik kalkınma teorisinin çok yönlü bir yapıda olmasıdır. Çoğu kez, bu iki kavramın aynı anlama geldiği düşünülmektedir. Oysa büyüme ve kalkınma kavramlarının hem teoride hem de uygulamada farklı yeri ve anlamları bulunmaktadır. Büyüme, ekonominin üretim, yatırım, dış ticaret, gelir, istihdam, sermaye dolanımı, servet, doğal kaynak düzeyi gibi bütün sayısal değerlerinin artış göstermesidir. Bu sayısal değerler, sadece ekonominin genel yapısına ilişkin sayısal değerlerdir. Kalkınma kavramı, bir ekonomik gelişime yada aktiviteye atıfta bulunmadığı gibi, toplumda yaşanan sosyal değişimlerin genel bir süreci anlamına da gelmemektedir. Çünkü ülkeler ve toplumlar her zaman bir değişim süreci içerisinde. Bu süreç içerisinde kaynakların dağılımı, üretim teknikleri, kurumsal yapı, toplumsal değerler, insanların tutum ve davranışları değişmekte ve belirli bir yön içerisinde gelişmektedir. Ayrıca insanların gelenekleri ve yaptıkları uğraşlar statik değildir, sürekli gelişirler ve farklı formlar içerisinde yeniden şekillenirler. Bu yüzden kalkınma, sosyal değişim sürecin etkilemek için yapılan olumlu müdahalelerle çok yakından ilişkilidir. Kalkınma, bulunulan durumdan yada bir önceki konumdan hareket ederek, değişime girmeyi öneren dinamik bir kavramdır (Tolunay ve Akyol 2006).

Bu çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; Türkiye'deki orman varlığı hakkında genel bilgi verilmiş ve yoksulluk oluşumunun tanımı ve sınıflandırılması yapılmış, ikinci bölümde; çalışmada kullanılan kaynaklar hakkında bilgilere yer verilmiş, üçüncü bölümde çalışmada kullanılan materyaller hakkında genel bilgiler verilmekte olup, kullanılan yöntem tanıtılmıştır. Dördüncü bölümde çalışma alanının sosyal ve ekonomik yapısı hakkındaki bilgilere yer verilmiş, beşinci bölümde; çalışma alanından elde edilen veriler ışığında SWOT analizi yapılarak ilgili orman köylerinin sosyal ve ekonomik kalkınmalarının iyileştirilmesi için çözüm önerileri getirilmiştir. Çalışma 2007-2009 yılları arasında yürütülmüştür.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Zon (1920) “Orman ve İnsan Gelişimi” adlı çalışmasında geçmişten bu yana Amerika’daki orman varlığının ve insanlarla arasındaki ilişkisinin durumunu ve ilişkisini incelemiştir. Çalışmada insanların ekonomik açıdan ormanlardan ne şekilde yararlandığı irdelenmiştir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)’nun 1986 yılında yapmış olduğu “Kırsal Yoksulluğun Dinamikleri” adlı çalışmada; yoksulluğun tanımı yapılmış, sınıflandırılmış, yoksulluğun dünyadaki durumu incelenmiş, kırsal alanlarda gelişim politikaları üzerinde durulmuş, kırsal ve ekonomik kalkınma konuları açıklanmış ve sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

Özdönmez vd. 2005 yılında yazmış oldukları “Ormancılık Politikası” adlı kitapta ormancılık politikası hakkında genel bilgilere yer verilmiş, politikaların oluşum süreçlerine değinilmiş, karar alma sürecinde nelere dikkat edilmesi gerektiği konusu üzerine geniş bilgi verilmiştir.

Perry 1998 yılında yapmış olduğu çalışmasında “Ormancılık Temel Bilimi” adlı çalışmasında Amerika’daki ormanların geçmişteki durumlarını araştırmış, Ormanların toprak özellikleri, vejetasyon ve su durumu, ormanların değişim durumu ve habitatı üzerine araştırmalar yapılmış ve gelecekte karşılaşılabilecek durumlar üzerine fikir yürütülmüştür.

İçduygu ve Sirkeci 1999 yılında yapmış oldukları “Cumhuriyet Dönemi Öncesindeki Göç Hareketleri” araştırmasında cumhuriyet dönemi öncesinde iç, dış ve transit göç hareketlerinin durumu hakkında bilgi vermiş ve bu göçler nedeniyle ortaya çıkan olası sonuçları değerlendirmiştir.

Kudat vd. 1999 yılında yapmış olduğu “Türkiye Ormancılık Sektörünün Eleştirilmesi İçin Sosyal Değerlendirme” adlı çalışmada Türkiye ormanları ve orman köyleri hakkında genel bilgilere yer vermiş, orman köylerindeki alt yapı tesislerinin durumuna değinmiş elde edilen bulgular ışığında ormancılık sektörünün durumunun iyileştirilmesi ve böylece yoksulluğun azaltılabilmesi için önerilerde bulunmuştur.

Kennedy vd. 2000 yılında yapmış oldukları “20. Yüzyılın Ortasında ve Sonunda Katılımcı Ormancılık ve Kırsal Gelişmenin Yararları” adlı çalışmada katılımcı orman yönetiminin gerçekleştirilmesinde; ekosistem ve peyzaj tabanlı farklı sosyal değerler ve kullanımları içeren, toplumların çoğunun sosyo-ekonomik ve politik durumları (yerelden bölgele, ulusal ve uluslararası) ile ilişkileri incelenmiştir.

Özden 2000 yılında yapmış olduğu doktora tezi çalışmasında Yukarı Köprüçay Havzasındaki keçiye dayalı hayvancılık üretim sistemi ve bileşenleri, keçi orman ilişkileri araştırılmış, bölge halkının sosyal, kültürel ve ekonomik durumları ortaya konularak sistemin sürdürülebilirliği için önerilerde bulunulmuştur.

Özden 2001 yılında yapmış olduğu “Orman Köylerinde Kırsal Kadınların Statüsü ve Problemleri (Ayseki Köyü Örneği)” adlı çalışmasında hızlı kırsal değlendirme teknikleri (RRA) kullanılarak Çankırı İli Yapraklı İlçesi Ayseki orman köyündeki kadınların sosyal statüleri ve problemleri araştırılmıştır. Problemler hakkında çözüm önerileri getirilmiş, ekonomik ve sosyal hayattaki kadın statüsünün iyileştirilmesi hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Özden 2002 yılında “Çankırı’da Kırsal Kalkınma Çabalarına Katkı Amacıyla Kullanılabilecek Alternatif Bir Bitki: Kolza” adlı çalışmasında Türkiye’deki kuru tarım yapılan alanlar hakkında genel bilgi verilmiş, Kolza bitkisinin tanıtımı yapılarak kırsal kalkınma çabalarına katkıları anlatılmış, Çankırı İlinde uygulanabilirliği ortaya konularak önerilerde bulunulmuştur.

Çatal 2004 yılında “Orman Sektöründe Halkla İlişkilerin Önemi” adlı çalışmasında orman köy arasındaki ve ormancılık sektörü ile halk arasındaki ilişkilerin önemine değinmiş, ormancılık etkinlikleri üzerine halkın olumlu ve olumsuz baskılarının nedenleri araştırılmış, ormancılık sektörü ve halk arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi için gerekli olgular ortaya konulmuştur.

Çevre ve Orman Bakanlığının 2004 yılında yayınlamış olduğu “Türkiye Ulusal Ormancılık Raporu” içerisinde ulusal ormancılık programının uygulanmasında ışık tutacak bilgilere yer verilmiştir.

Çevre ve Orman Bakanlığının 2004 yılında yayınlamış olduğu “Türkiye Ulusal Ormancılık Programı (2004-2023)” ülkemizin 20 yıl içerisinde sürdürülebilir orman yönetimi orman teşkilatı ve diğer ilgili kurumlar, kuruluşlar ve ilgi grupları için ortak ve temel bir rehber oluşturması böylece gerek farklı birim ve kuruluşlarca kendi stratejilerinin ve eylem planlarının hazırlanması ve uygulamaları sırasında, gerekse bu çalışmalar arasında katılımcılık ve eşgüdümün geliştirilmesinde önemli katkılar sağlaması amacı güdülmüştür.

Çatal 2004 yılında yazmış olduğu “Orman İşçiliğinde Halkla İlişkilerin Rolü” adlı makalesinde işçilerin eğitimi, sosyal ve ekonomik problemlerinin çözülmesi, yaptıkları faaliyetle ilgili olarak bilinçlendirilmeleri, meydana gelebilecek maddi ve manevi zararlar hakkında bilgilendirilmelerinin halkla ilişkiler çalışmasına bağlı olması nedeniyle orman işçileri ile anket çalışması yapılmış, yapılan çalışma sonucunda işçilerin sorunlarına çözüm önerileri getirilmiştir.

Özden ve Parlaker 2004 yılında yapmış oldukları “Orman Köylerinde Kadınların Eğitim ve Aile Planlaması Sorunları” adlı çalışmasında Çankırı ili Eldivan ilçesine bağlı Sarayköy’de kadınların eğitim sorunları ve aile planlaması konusundaki bilinçleri ve uygulamaları araştırılmıştır. Köydeki evli ya da dul 80 kadınla yapılan anket sonuçları oransal ağırlık ve Ki-kare yöntemleri ile değerlendirilmiş ve kadınların eğitim durumları ile aile planlaması konularında bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Anonim 2005; Çevre ve Orman Bakanlığının yayınlamış olduğu “Orman Varlığımız” adlı kitapta Türkiye’nin orman varlığı hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

Aydın 2005 yılında yayınlamış olduğu “Devlet Orman İşletmeciliğinin Güçlü ve Zayıf Yönlerinin İşletme İşlevleri Kapsamında İrdelenmesi” adlı makalesinde devlet orman işletmelerinin dışarıdan ve içeriden maruz kaldıkları etkiler irdelenerek gelişiminin durumu ortaya çıkartılmak istenmiştir. Bu amaca ulaşmak için orman işletmelerinin iç ve dış çevresini tanıyarak başarılı olmasının yollarından biri olan SWOT analizi tercih edilmiştir. Orman işletmelerin güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri ortaya konularak güçlü yönlerin ve zayıf yönlerin iyileştirilmesi, fırsatların değerlendirilmesi, tehditlerin ortadan kaldırılması için çözüm önerileri getirilmiştir.

Özden ve Mendeş 2005 yılında yaptıkları bir çalışmada Türkiye’deki 9 orman köyü üzerinde kırsal göç analizlerinde Çeşitli Benzerlik Analizleri (MCA) yöntemi kullanarak bu orman köylerinin ekonomik ve sosyal yapıları hakkında araştırma yapmışlardır.

Toksoy vd. 2005 yılında yapmış oldukları “Türkiye’nin Doğu Karadeniz Bölgesinde Ormancılık Organizasyonu ve Halkla İlişkiler” adlı çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bulunan 7 ilde bulunan (Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin, Gümüşhane ve Bayburt) ormancılık organizasyonu ve halk ile arasındaki ilişkiler Basit Uyum Analizi (SCA) yöntemi ile irdelenmiştir.

Anonim 2006; Çankırı Belediyesi’nin yayınlamış olduğu “Çankırı İl Bilgileri” kitapçığında Çankırı İlinin tarih ve coğrafyası, iklim özellikleri ve bitki örtüsü, nüfus durumu, idari durumu, sosyal durumu, eğitim ve kültürel durumu, turizm özellikleri ve ekonomik durumuna ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Cebecioğlu 2006 yılında yapmış olduğu çalışmada Ekoteks A.Ş.'nin SWOT Analizi yapılarak işletme için olumlu ve olumsuz bütün unsurlar göz önünde bulundurulup üstünlük, zayıflık, fırsat ve tehditler faktörlerinin tespiti üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu faktörler birbirleriyle karşılaştırılarak Ekoteks A.Ş. için en iyi değerlendirilme yapılmıştır. Sonuçta, Ekoteks A.Ş.'nin SWOT Analizi'nde üstünlükleri ile fırsatları birbirine uyumlu hale getirerek ve zayıflıkları ile tehditleri en aza indirerek işletme için yeni bir strateji geliştirilmiştir.

Devrim 2006 yılında yapmış olduğu çalışmada SWOT analizi, Kurumsal Karne ve Kalite Fonksiyon Yayılımı (KFY) tekniklerinin bütünleştirilerek stratejik planlamada nasıl kullanılabileceği incelenmiştir. SWOT analizi ve Kurumsal Karne'nin stratejik planlamada kullanılmasıyla ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Örnek olarak da Görtteks Tekstil atölyesinde stratejik planlama çalışması yapılmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Gökçe 2006 yılında yapmış olduğu çalışmada T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından üç yaylası turizm merkezi ilan edilen ve alternatif turizm imkanlarıyla dikkat çeken Giresun ili turizm potansiyelinin SWOT (FÜTZ) analizi yapılmıştır. Bu sayede, ülke, bölge ve yöre turizminin geleceğine ışık tutacak, pazarlama ve tanıtma stratejileri belirlemede fayda sağlayacak öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anonim 2007; Çevre ve Orman Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu "Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberliği Eylem Planı 2008-2012" adlı kitapta 5 yıllık periyotta illere göre ağaçlandırma erozyon kontrolünde yapılması planlanan uygulamalara yer verilmiştir.

Çatal 2007 yılında yazmış olduğu "Ormancılık Sektöründe Halkla İlişkiler" adlı makalede halk ile ormancılık sektörü arasındaki ilişkilerin amaçlarına değinerek Türkiye ormancılığının iyi bir geleceğe sahip olması, gelecek nesillere daha geniş orman alanı bırakılabilmesinin ancak orman halk ilişkilerinin düzeltilmesi ile gerçekleşeceğini ortaya koymuştur.

Özden ve Birben'in 2007 yılında yapmış oldukları "Orman Köylerinde Yaşanan Göç Olgusunun Nedenleri ve Sonuçları" adlı çalışmada kırdan kente göçün durumu, nedeni ve sosyal, kültürel, ekonomik ve teknik sonuçları üzerine araştırmalar yapılmıştır. Ormancılık açısından göç olgusu nedeniyle ortaya çıkacak olumlu ve olumsuz sonuçlar ortaya konmuştur.

Tümer 2007 yılında yazmış olduğu "Bafra İlçesi Orman Köylerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları" adlı makalesinde orman köylerinin tanımı yapılmış, Samsun İli Bafra İlçesi'nde bulunan 50 orman köyünün sosyal ve ekonomik yapısı hakkında araştırmalar yapılmış ve elde edilen bilgiler ışığında ekonomik ve sosyal yapının iyileştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Erdem 2008 yılında yaptığı çalışma, Maslow' un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre konutların SWOT Analizi ile değerlendirilmesi amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür. Ankara İli'nde Türkiye Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü Destek Hizmetleri Başkanlığı'na bağlı 150 hizmet personeli araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma materyalinin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Yapılan t-testi sonuçlarına göre SWOT Analizi uygulanmıştır. Bireylerin yaşadıkları konutları fiziksel, sosyal ve ekonomik özellikleri açısından değerlendirmeleri yapılmıştır.

Çelik 2008 yılında yazmış olduğu "Yoksulluk ve Çevre Sorunu (Açlık ve Kuraklık)" adlı makalesinde yoksulluk ve çevre sorunları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda kuraklığın hayvanlar, bitkiler ve insanlar üzerindeki etkisini ortaya koyarak bu etkilerin olumsuz yönlerine değinmiştir.

Yılmaz 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren tatil çiftliklerinin sahipleriyle nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği, katılımlı gözlem, doküman incelemeleri ile internet sitesinde yer alan çiftlik bilgileri kullanılarak elde edilmiş verilerle birlikte, tatil çiftliklerinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesine yönelik bir durum analizi (SWOT)'ne yer verilmiştir. Araştırma Türkiye'de farklı yörede faaliyet gösteren ve farklı yapılarıdaki iki tatil

çiftliğinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda, çiftliklerde doğa dostu tarımın yapıldığı, ekolojik ve kültürel dokuya uygun yapılar oldukları, turizm hizmetlerinden finansal anlamda ve istihdam açısından yararlar elde etmenin yanında, insanlarla iletişim kurma gibi sosyal ihtiyaçlarını da bu yolla karşılayabildikleri tespit edilmiştir.

Alkan ve Toksoy 2009 (a) yılında yapmış oldukları “Orman Köylerinde Sosyo-Ekonomik Yapı: Trabzon İli Örneği” adlı araştırmada Trabzon İli’ndeki 211 orman köyünün 68’inde, 848 kişi ile görüşülerek, sosyo-ekonomik yapı ortaya konulmaya çalışılmış, geçmişle kıyaslanarak geleceğe dair öngörülerde bulunulmuştur.

Alkan ve Toksoy 2009 (b) yılında yapmış oldukları “Orman Köylerinde Kadın ve Kırsal Kalkınma (Trabzon İli Örneği)” adlı diğer bir araştırmada çeşitli yazılı kaynak ve kayıtlardan elde edilen verilerle, alandan toplanan özgün veriler esas alınmıştır. Özgün veriler, yüz yüze görüşmeler sonucunda doldurulan anketlerden ve yarı yapısal görüşmelerden elde edilmiştir. Çalışma kapsamında, Trabzon İli’nde 68 köyde 15 yaş üzeri 611 kadın ve 238 erkekle yüz yüze görüşülmüştür. Anketlerden elde edilen veriler, oluşturulan kod planı yardımı ile sayısallaştırılmış, Microsoft Excel programı tabanlı olarak bilgisayara aktarılmış ve değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucu elde edilen veriler sonucunda kadınların kırsal kalkınma üzerindeki etkilerinin durumu ortaya konmuş ve iyileştirmeler için neler yapılabileceğine değinilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışma alanı olarak Çankırı ili Yapraklı ilçesi Aşağıöz, Ayseki ve Sarıkaya köyleri seçilmiştir. Bu seçimi etkileyen etkenlerin başında çalışma yapılan köylerde yoğun bir kırsal yoksulluğun yaşanması ve bu nedenle köyden büyük kentlere yoğun bir göç yaşanmasıdır. Köylerin genel yapısı ile ilgili bilgilere ulaşmak için Çankırı ilinin durumunu göz önüne almak faydalı olacaktır.

Çankırı İli, 40–41° derece Kuzey paralelleri ile 32–34° derece Doğu meridyenleri arasında bulunmaktadır. İç Anadolu Bölgesi'nin kısmen Karadeniz Bölgesi'ne geçişinde yer almaktadır. Yüzölçümü 7.490 km²'dir. İdari yönden; doğuda Çorum, batıda Bolu, kuzeybatıda Karabük, kuzeyde Kastamonu, güneyde Ankara ve Kırıkkale illeri ile komşudur. İl merkezinde rakım 750 metredir (Anonim 2006a).

İlin genel jeolojik yapısının oldukça dağınık ve engebeli oluşu tarım açısından dezavantaj olarak görülmektedir. İl topraklarının büyük bir bölümü dağ ve platodur. Mevcut ovalar, ovadan ziyade vadi ve düzlük şeklindeki arazilerdir.

İlin genel toprak yapısı organik maddece oldukça fakirdir. % 20-30 arasında meyilli olan arazilerde doğal bitki örtüsünün oldukça fakir oluşu özellikle su erozyonundan kaynaklanmaktadır.

Bölgenin jeolojik oluşumu, üçüncü zaman içindedir. Üçüncü zamanın karakteristik oluşumlarından konglomera jips, lav, kil, marn, ojip, andezit, kalker, split, bazalt gibi oluşumlara rastlanılmaktadır. İlin güney ve güneydoğusu volkanik arazilerden meydana gelmiş olup, alt kısmında derin tuz tabakaları oluşmuştur (Anonim 2006a).

İlde genelde İç Anadolu İklimi hüküm sürmektedir. Çankırı Merkez, Ilgaz ve Yapraklı İlçelerinde kışlar serin, yazlar ılık geçer. Her mevsim yağış görülür. Yıllık ortalama sıcaklık 9-12°C civarındadır. Yıllık yağış miktarı 384.3-538 kg/m² arasında değişmektedir. En fazla yağış Yapraklı'da görülür. Yıllık yağışın % 60'ı Mart-Ekim ayları arası sıcak periyotta görülür. İl bazında görülen en yüksek ve en düşük sıcaklık değerleri 41.8°C ve -25.0°C'dir. İlde karla örtülü gün sayısı 20-62 arasında değişmekte olup, en çok Yapraklı İlçesi'nde görülür. Çankırı İlinde doğal bitki örtüsü üst florasını anadolu karaçamı, sarıçam, ardıç, meşe, doğu ladini, uludağ göknarı, ahlat ve kızılçık gibi orman ağaçları teşkil eder. Alt florada ise yemlik ve yemeklik baklagiller ile deve dikenini, sumak, ayrık otu gibi bitkiler bulunur (Anonim 2006a).

1997 yılında gerçekleştirilen genel nüfus sayımı sonuçlarına göre ilin toplam nüfusu 252.424'tür. Bu nüfusun 118.410 kişisi şehir; 134.014 kişisi köy nüfusedir. 2000 yılında gerçekleştirilen genel nüfus sayımı sonuçlarına göre ise ilin toplam nüfusu 270.355'tir (Çizelge 3.1). Bu nüfusun 141.186 kişisi şehir; 129.169 kişisi ise köy nüfusedir. Toplam 270.355 olan nüfusun 140.353'ü erkek ve 130.002'si kadın nüfusedir (Anonim 2006a).

Çizelge 3.1 Çankırı ilinin 1997 ve 2000 yılı ilçelere göre nüfus durumu

İLÇENİN ADI	TOPLAM		ŞEHİR		KÖY	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
İL TOPLAMI	252.424	270.355	118.410	141.186	134.014	129.169
MERKEZ	73.296	78.638	52.494	62.508	20.802	16.130
ATKARACALAR	8.495	9.977	5.312	5.468	3.183	4.509
BAYRAMÖREN	6.862	6.617	1.834	2.697	5.028	3.920
ÇERKEŞ	26.988	29.619	12.722	15.536	14.266	14.083
ELDİVAN	10.637	9.301	5.692	5.708	4.945	3.593
ILGAZ	27.448	27.953	12.133	11.236	15.315	16.717
KIZILIRMAK	11.206	11.271	2.754	3.008	8.452	8.263
KORGUN	7.349	8.911	4.587	6.031	2.762	2.880
KURŞUNLU	16.198	26.218	4.191	11.569	12.007	14.649
ORTA	28.001	26.206	7.234	6.045	20.767	20.161
ŞABANÖZÜ	14.090	14.629	4.186	5.996	9.904	8.633
YAPRAKLI	21.854	21.015	5.271	5.384	16.583	15.631

1997 yılı genel nüfus tespitinde ilk kez nüfus sayımı ikametgah ve sayım günü bulunulan yerleşim yerine göre yapılmıştır. Yukarıdaki bilgiler ikametgaha göre verilmiştir. Sayım günü bulunulan yere göre İlin nüfusu ise 248.599'dur. Yapraklı ilçesinin 1997 yılındaki toplam nüfusu 21.854 iken 2000 yılındaki toplam nüfusu 21.015 kişiye düşmüştür. Bu düşüş köy nüfusunda gerçekleşmekte olup ilçe merkezi nüfusu artmıştır. Köylerden ilçe merkezlerine göç yaşanmıştır.

İl ekonomisi tarıma dayalıdır. Çalışan nüfusun yaklaşık % 66.1'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir (Anonim 2006a). Çankırı ili arazi dağılımı Çizelge 3.2'de gösterildiği gibidir.

Çizelge 3.2 Çankırı ili arazi dağılımı

KULLANIM ŞEKLİ	ALANI (Ha)	TOPLAM İÇİNDEKİ PAYI (%)
TARIM ALANI	235.000	31,4
ORMAN ALANI	203.593	27,2
ÇAYIR-MERA	283.464	37,8
KULLANILMAYAN ALAN VE YERLEŞİM ALANI	26.943	3,6
T O P L A M	749.000	100,0

Çankırı ilinin arazi dağılımına bakıldığında çayır ve mera alanlarının %37,8 ile ilk sırada yer aldığı, tarım alanının %31,4 ile ikinci sırada yer aldığı, orman alanının ise %27,2 ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Arazi dağılım miktarının iş sektörlerine önemli ölçüde etkisi olması nedeniyle halk geçimini sağlamak için tarım, hayvancılık ve ormancılık sektöründen yararlanmaktadır.

3.2 Yöntem

Çalışma alanı seçiminde Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü yetkililerinin bilgilerine başvurulmuştur. Buna göre Sarıkaya Orman İşletme Şefliğinden köyler hakkında bilgi alınmış ve çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma alanına 2008 yılı Şubat ayından bu yana 3'er kez gidilmiştir. Alan çalışmaları için dışarı geçici göç eden köy halkının köye dönüş zamanı olan ve özellikle inşaat sektörünün durgun olduğu Aralık-Mart dönemi seçilmiştir. Alan çalışmaları için kış aylarının hava şartları da göz önüne alınarak Orman İşletme Şefliği'nin arazi aracından yararlanılmıştır. Çalışma alanına yapılan ziyaretlerde muhtarlar aracılığı ile köy meydanında halkın toplanması sağlanmış, yüz yüze görüşülmüş, sosyal ve ekonomik durumları hakkında bilgi alınmıştır.

Konu ile ilgili bilgi almak amacıyla, Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü, Çankırı Tarım İl Müdürlüğü, Çankırı İl Sağlık Müdürlüğü, Çankırı Nüfus İl Müdürlüğü, Çankırı İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Yukarıöz Belediyesi, Çankırı Belediyesi, Yukarıöz Sağlık Ocağı, Bademçay Sağlık Ocağı, Yüklü Köyü Sağlık Ocağı, Yapraklı Tarım Kredi Kooperatifi, yetkilileri ile görüşmeler yapılmış, çalışmaya esas veriler toplanmıştır.

Çankırı İl Sağlık Müdürlüğünden 1999–2008 yıllarına ilişkin ev takip form (ETF) verileri alınmıştır. Bu veriler köy halkı ile yapılan görüşmeler ışığında irdelenerek çalışma alanının sosyo-ekonomik durumlarının ortaya konmasında kullanılmıştır.

Çalışma alanında sosyal ve ekonomik yapının tespiti için alan çalışmaları yapılmış, sosyal durum, ekonomik durum ve demografik özelliklerin belirlenmesi için köy halkı ile yüz yüze görüşülmüş, köylerin kalkınmalarına yönelik olarak ise köylerin güçlü yanları, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditlerini belirlemek üzere SWOT analizi yapılmıştır.

3.2.1 SWOT analizi

3.2.1.1 SWOT analizinin doğuğu

1960'lı yılların ortalarına kadar, çoğu endüstriler üretimin lehine bir talep/kapasite ilişkisinden faydalanmıştır. Bu savaş sonrası büyümenin, firmaların çoğunda üretim fonksiyonunun etkinliğinin artmasına yardımcı olduğu görülmüştür. Talep/kapasite dengesi bozulmaya, mevcut ve yeni pazarlara satış yapmak zorlaşmaya başladıkça firmanın etkinliğinin asıl gücü üretimden pazarlamaya kaymıştır. Tüm dünyada rekabetin artması, imalat sanayinin birçok sektöründe kapasitenin büyümesi, temel kaynaklardaki kıtlığın artması ve ürün-hayat döneminin kısılması firmaların politika kararlarını belirlerken bütün fonksiyonel çabaları bir araya getirmeleri gerektirmiştir. Tüm bu gelişmeler karşısında üretim fonksiyonu da kendine düşen sorumluluğu yerine getirmek ve daha verimli çalışabilmek için strateji geliştirmeye önem verdikleri görülmektedir. Geliştirilen stratejilerden biri de pazarlama ve üretim kararlarının birbirleri üzerindeki etkilerin birlikte ele alındığı SWOT ANALİZİ olmaktadır.

SWOT Analizi'ni ilk olarak Prof. Heinz Weirich, San Francisco Üniversitesi'nde yönetim profesörü iken "Long Range Planning"de çıkan makalesi ile ortaya atmış, stratejik planlama kavramının yerini stratejik pazarlamaya henüz bırakmadığı yıllarda makale hayli ilgi görmüş, stratejik planlama ile ilgili yayınlarda kendine yer edinmiştir. Günümüzde de bu araç güncelliğini yitirmediği görülmektedir (Cebecioğlu 2006).

3.2.1.2 SWOT analizinin tanımı

SWOT Analizi çeşitli sektörlerde ve bilim dallarında stratejik planlama, pazarlama ve yönetim konularında farklı şekillerde araştırmacılar ve bilim adamları tarafından kullanılmıştır. Araştırmacılar SWOT analizini kendi çalışma alanlarına göre tanımlamış veya SWOT kavramını hakkında çeşitli açıklamalar yapmışlardır. SWOT analizini çalışma alanının potansiyelini belirlemede bir yöntem olarak kullanılmasını açıklamadan önce çeşitli sektörler ve bilim dallarında kullanılan tanımlamalarını ve

açılımlarını sunmak konunun anlaşılabilirliği ve teorik çerçevenin oluşması açısından daha doğru olacağı düşünülmektedir.

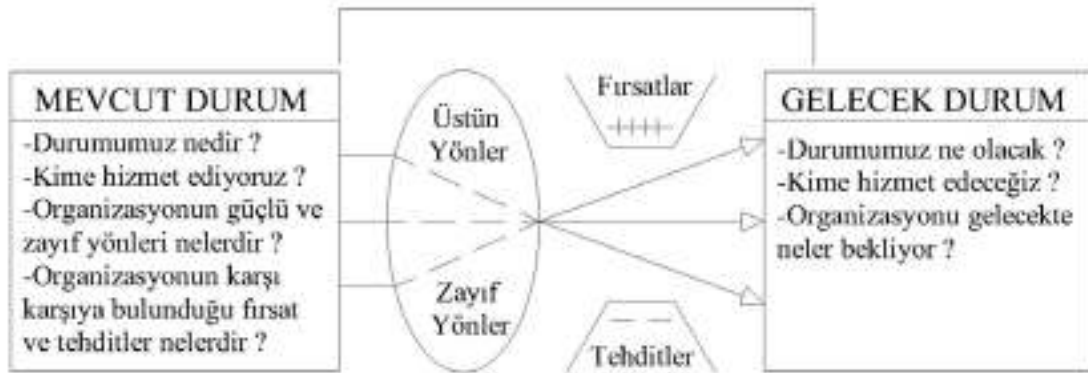
SWOT Analizi önceden belirlenmiş bir konu dahilinde karar alma aşamasında yardımcı bir araç olarak kullanılır. Analizin temel amacı karar verme aşamasında konu ile ilgili kuvvetli veya zayıf, avantajlı veya dezavantajlı noktaların beraberce görülebilmesini sağlamaktır. SWOT kısaltması İngilizce Strengths (Güçlü Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar), ve Threats (Tehditler) kelimelerinin ilk harflerinden oluşur. Türkçe şekliyle GZFT olarak da kullanıldığı nadiren de olsa görülebilir. Ayrıca Türkiye’de bazı akademisyenler SWOT kelimesinin karşılığını Türkçe FÜTZ (Fırsatlar, Üstünlükler, Tehditler, Zayıflıklar) olarak da kullanmaktadırlar.

Bir stratejik yönetimde işlemler ve basamaklar bir organizasyonun güçlü ve zayıf yanları ile fırsat ve tehditlerinin ortaya konması ile başlar. Genel olarak bu işleme “SWOT Analizi” denir. SWOT analizi bir organizasyona, kurumsal amaç ve hedeflerini gerçekleştirebilmesi için uygulanması gereken stratejileri tanımlamak ve uygulamak imkanı sağlar. SWOT analizinde toplanan ve analiz edilen bilgiler, organizasyonun amaçlarında, hedeflerinde, politikalarında ve stratejilerinde değişiklik yapılmasını da gerektirebilir. SWOT analizi pazarlama çevresi ile ilgili bilgilerin organize edilmesi ve strateji geliştirmeye yardımcı olması amacıyla firmalar tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu analizin temel prensibi, firma hakkında veya çevre ile ilgili herhangi bir değişkenin kuvvetli (güçlü), zayıf, fırsat ve ya tehdit olarak sınıflandırılmasıdır (Aydın 2005).

SWOT analizi, organizasyonun hem kendi iç durumunun değerlendirilmesine, hem de organizasyon dışındaki pazar yapısının rakiplerin durumunun analiz edilmesine imkan sağlar. Özetle SWOT analizi iç ve dış durum analizini içeren bir stratejik yönetim tekniğidir (Devrim 2006).

SWOT analizi incelenen olgunun sürecin ya da bir durumun güçlü ve zayıf yönleri belirlenmesini sağlayan zaman zaman nitel zaman zaman da yarı nitel bir veri analizi yöntemidir. SWOT analizinde amaç; incelenen konu ile ilişkili çeşitli faktörler açısından var olan güçlü yönlerin vurgulanması ve zayıf yanların belirlenmesi sonucunda zayıflıklara yönelik plan ve stratejiler geliştirmektir. Böylece SWOT analizi güçlü olunan alanlara odaklanmayı sağlar. SWOT analizi; stratejik bir plan geliştirilmesi aşamasında, sorun tanımlama ve çözüm oluşturulması aşamalarında, nicel verilerin yetersiz, bilgilerin bireylerin belleklerinde olduğu durumların analizinde kullanılmalıdır (Erdem 2008).

Organizasyonlarda SWOT Analizi yapılmasının başlıca iki yararı bulunmaktadır. İlk olarak, SWOT Analizi yapılarak organizasyonun mevcut durumu tespit edilir. Bu çerçevede güçlü ve zayıf yönler ile organizasyonun karşı karşıya bulunduğu fırsatlar ve tehdit unsurları ortaya konulmaya çalışılır. Bu anlamda SWOT bir “Mevcut Durum Analizi”dir. SWOT aynı zamanda organizasyonun gelecekteki durumunun ne olacağı tespit ve tahmin etmeye yarayan bir analiz tekniğidir. Bu ikinci anlamda SWOT bir “Gelecek Durum Analizi”dir. Bu açıklamalar çerçevesinde SWOT Analizi’ni yakını ve uzağı görmemizi sağlayan bir gözlük olarak algılayabiliriz (Şekil 3.1.) (Cebecioğlu 2006).

Şekil 3.1 SWOT gözlüğü (Cebecioğlu 2006)

İşletmelerin güçlü ve zayıf yönlerinin, işletme dışında yer alan fırsatların ve tehditlerin, tanımlanması anlamına gelmektedir. İşletmelerin güçlü yönleri, aslında organizasyonun içerisindeki mevcut avantajlardır. Ancak bunlar işletmenin değil, müşterinin bakış açısından görülmelidir. Zayıf yönler, işletme içerisindeki mevcut dezavantajlardır. Fırsatlar, genellikle işletmenin dışarısındadır. Tesadüfen veya araştırma sonucu ortaya çıkmış olabilir. Önemli olan nokta, ortaya çıktığı anda fark edilmesidir. Fırsat işletme dışındaki uygun durumu anlatmaktadır ve daha büyük satış ve yüksek karlılık sağlar. Tehditler, bir organizasyon için bir fırsat diğeri için tehdit unsuru olabilir. İşletmelerin çevresinde tehditler her an mevcuttur. Eğer yeterince erken fark edilirse fırsat haline dönüştürülebilir (Gökçe 2006).

Fırsat, belirli hedef veya hedef grubu ile ilgili olarak işletmeye avantajlı koşullar hazırlayan dış çevrenin herhangi bir özelliği iken tehdit, bunun tersine belirli bir amaca ulaşmada işletme için problem oluşturan herhangi bir çevresel gelişmedir. Bazı işletmeler için fırsat oluşturan bir durum, diğeri işletmeler için tehdit olabilir. Güçlülük, işletmenin belirli hedeflere ulaşmasına yardımcı olacak belirli olanaklar ve üstün özellikleri, zayıflık ise, işletmenin belirli hedeflere ulaşmasını engelleyen ve bazı konularda sınırlı tecrübesini içeren özellikleridir. Bu yöntemle pazarlama veya diğeri konulardaki sorunların daha iyi analiz edilmesi ve uygulanacak stratejilerle ilgili bir karara varılması sağlanmaktadır (Yılmaz 2008).

Genel olarak SWOT analizinin stratejik planlama, pazarlama ve yönetim konularında farklı şekillerdeki araştırmacılar ve bilim adamları tarafından yapılan tanımlamaları ve açıklamaları açıklanmıştır. SWOT analizinin çalışma alanına uygulanmasında seçilen köylerde sosyal ve ekonomik yapının tespiti için alan çalışmaları yapılmış demografik özellikler belirlenmiş köylerin kalkınmalarına yönelik olarak köylerin güçlü yanları, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri belirlenmiştir. SWOT Analizi sonucunda, güçlü yönler ile fırsatların birbirini desteklemesi, güçlü yönlerin fırsatlardan faydalanacak şekilde kullanılması, zayıf yönlerin iyileştirilmesi, tehditlerin giderilmesi planlanmıştır.

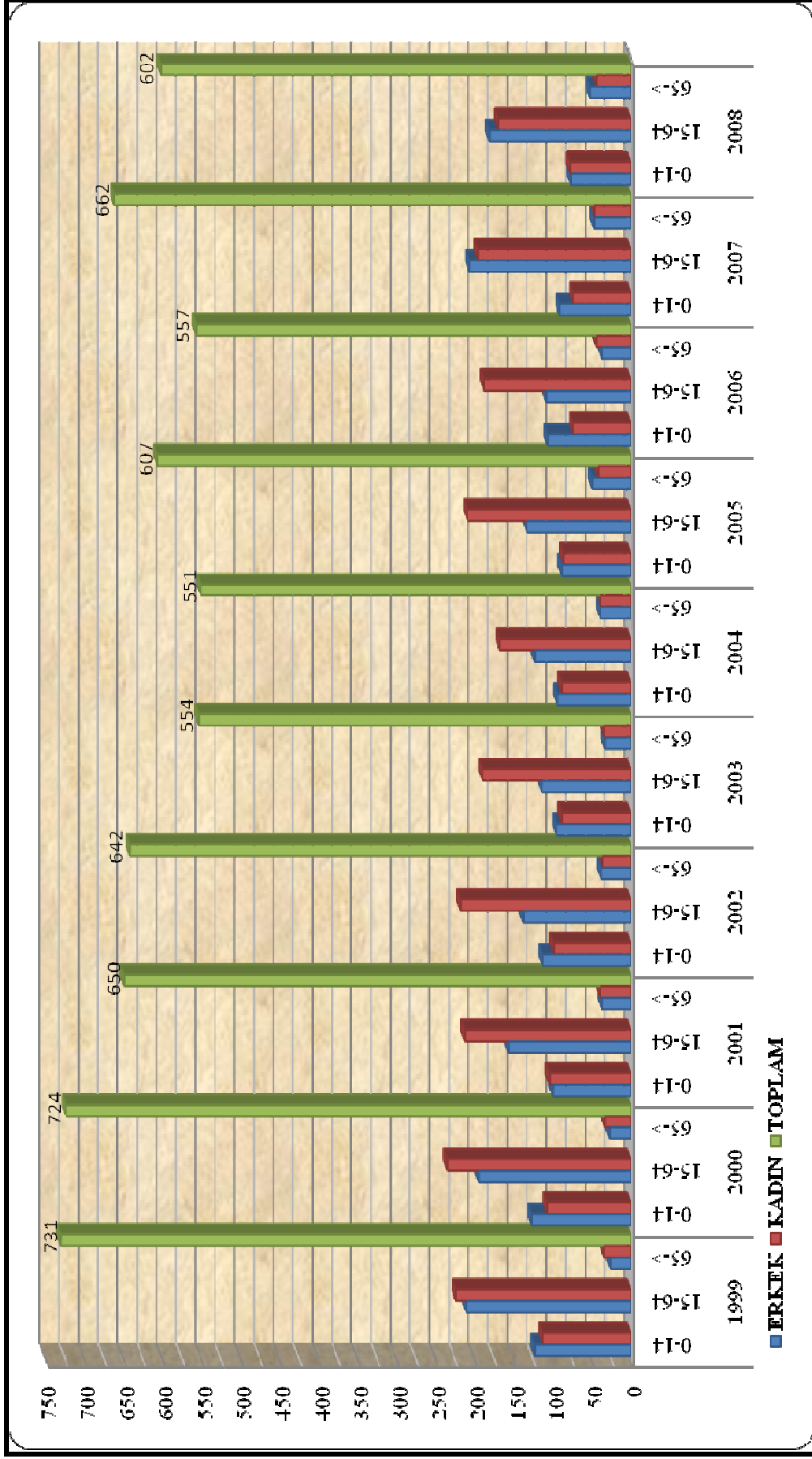
4. BULGULAR

4.3 Sosyal Boyut

4.3.1 Aşağıöz köyü

Köyün eski adı Bedirgin' dir. Aşağı Bedirgin olarak da bilinmesine karşın köyün yeni adı Aşağıöz' dür. Köyün güneyini saran Göğem tepesinin kuzeyinde bir vadi üzerinde dere içinde orman köyü olarak kurulmuştur. Mahallesi yoktur. Köyün ilk halkının Yukarıöz'den gelerek buraya yerleştikleri sanılmaktadır. Doğusunda Sarıkaya, güneyinde Kavak, Ayseki, batısında Yukarıöz, kuzeyinde Kayı, Karabek, Çetmi, Aspıras (Tosya/Kastamonu) köyün sınırlarını ve komşularını teşkil eder. İl merkezine 43, ilçeye 40 km uzaklıktadır. Denizden yüksekliği 1250 m olan köyde dolu olarak 105 adet hane bulunmaktadır. Köyde yeterli tarım arazisinin bulunmaması, işsizlik oranının yüksek olması ve gelir yetersizlikleri köyden sürekli göç olmasına neden olmuştur. Köyden 1985–1986 yıllarından itibaren göç yapılmaya başlanmıştır. Köyden göçenlerin büyük bir kısmı Fransa'ya inşaat işlerinde çalışmak için kaçak olarak gitmektedir. Köye ait Ankara'da bir adet yardımlaşma derneği (Aşağıöz Köyü Yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği) vardır. Köy halkı ile yapılan görüşmelerde derneğin her ay aidat topladığı fakat köy dışında bulunan cenazeleri köye defin etmeye getirmekten başka köye hiçbir katkısının bulunmadığı söylenilmektedir.

1999–2008 yılları arasında bölgenin sağlık ocağından alınan bilgilere göre köyün toplam nüfusunda 2004 yılına kadar sürekli bir düşüş yaşandığı, 2004 yılından itibaren hafif bir artışın olduğu görülmektedir (Şekil 4.1). Köylülerle yapılan görüşmelerde çalışmak için göç eden köy halkının çoğunluğunun büyük şehirlerde geçim sıkıntısı ile karşı karşıya kalmaları sonucunda köye geri döndükleri böylece nüfuslarının geçmiş yıllara göre biraz artış gösterdiği anlaşılmıştır. 2006 yılına kadar köyün faal nüfusunda kadın nüfusunun fazla olduğu görülmekte iken 2006 yılından sonra faal nüfusta erkek bireylerin arttığı görülmüştür. Ekonomik sebepler nedeniyle büyük şehirlere ve ülke

Şekil 4.1 Aşağıöz Köyünün 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

dışına çalışmak için giden erkek nüfusun köye kesin dönüş yapmakta oldukları gözlenmiştir. 10 yıllık nüfus değişim grafiğine bakıldığında 1999 yılından itibaren köyde doğum oranının gittikçe azaldığı görülmüş, aile planlamasına verilen önem yıllar geçtikçe artmıştır.

Köyün nüfusu 2000 yılı nüfus sayımında 637 çıkmasına rağmen 2008 yılında bölgenin sağlık ocağı tarafından yapılan sayımlarda 602'ye düştüğü görülmektedir. Nüfusun 310'u erkek 292'si kadındır. Nüfusun yaş gruplarına ve cinsiyetlere göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1 Aşağıöz köyü 2008 yılı nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

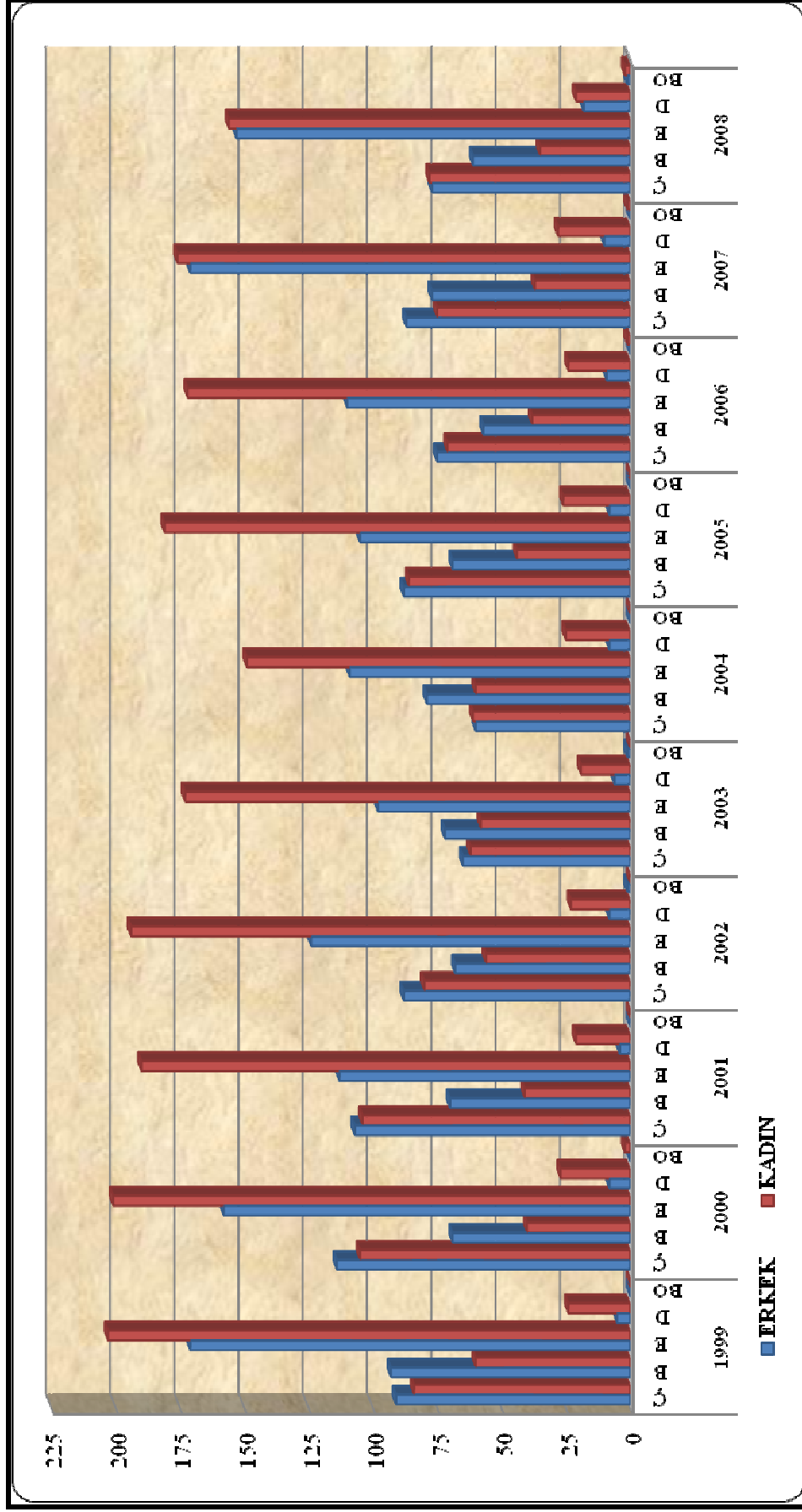
	0-14	15-64	64 +	Toplam
Erkek	77	181	52	310
Kadın	78	170	44	292
Toplam	155	351	96	602

Köyün faal nüfusu 351 kişi olup, bu sayı köyün toplam nüfusunun %68.3'üne karşılık gelmektedir. Faal nüfusun %51.5'ine denk gelen 181 bireyin erkek, %48.5'ine denk gelen 170 bireyin ise kadın olduğu görülmektedir.

Köy nüfusunun 1999–2008 yılları arasında medeni duruma göre dağılımı Şekil 4.2'de gösterildiği gibidir. Köyde 10 yıllık periyoda ait döneme bakıldığı zaman çocuk oranının toplam nüfus içerisinde önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çocuk nüfusunda erkek çocuk nüfusu kız çocuk nüfusuna göre daha fazladır.

Bekar nüfusun yıllara göre azalması, göç eden ailelerin çocuklarının büyük şehirlerde okuması ve böylece köy nüfusuna katılmamasıdır. Yapılan görüşmelerde evlilik yaşının kadınlarda 18 erkeklerde 20 yaş olduğu belirlenmiştir. Yapılan evlilikler çoğunlukla akraba evliliği olup köyde sakat çocuklar da bulunmaktadır. Akraba evliliği yapılmasının en önemli sebebi mirasın bölünmemesi ve ailelerin birbirini tanmasıdır.

Şekil 4.2 Aşağıöz köyü 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun medeni duruma¹ göre dağılımı

¹ Ç: Çocuk, B: Bekar, E: Evli, D: Dul ve BO: Boşanmış

Evlilikten sonra genellikle yeni çiftler maddi yetersizlikler nedeni ile baba evinde yaşamaktadır. Köyde evli nüfus oranına bakıldığında 2006 yılına kadar evli bayan nüfusunun evli erkek nüfusuna oranla daha fazla olduğu, köyden çalışmak için göç eden faal erkek nüfusun eşlerini köyde bıraktığı, erkeklerin köy dışında çalışarak köydeki eşlerine maddi yardım yaptıkları görülmektedir. 2006 yılından sonra faal erkek nüfusunun büyük kısmının köye döndükleri anlaşılmıştır.

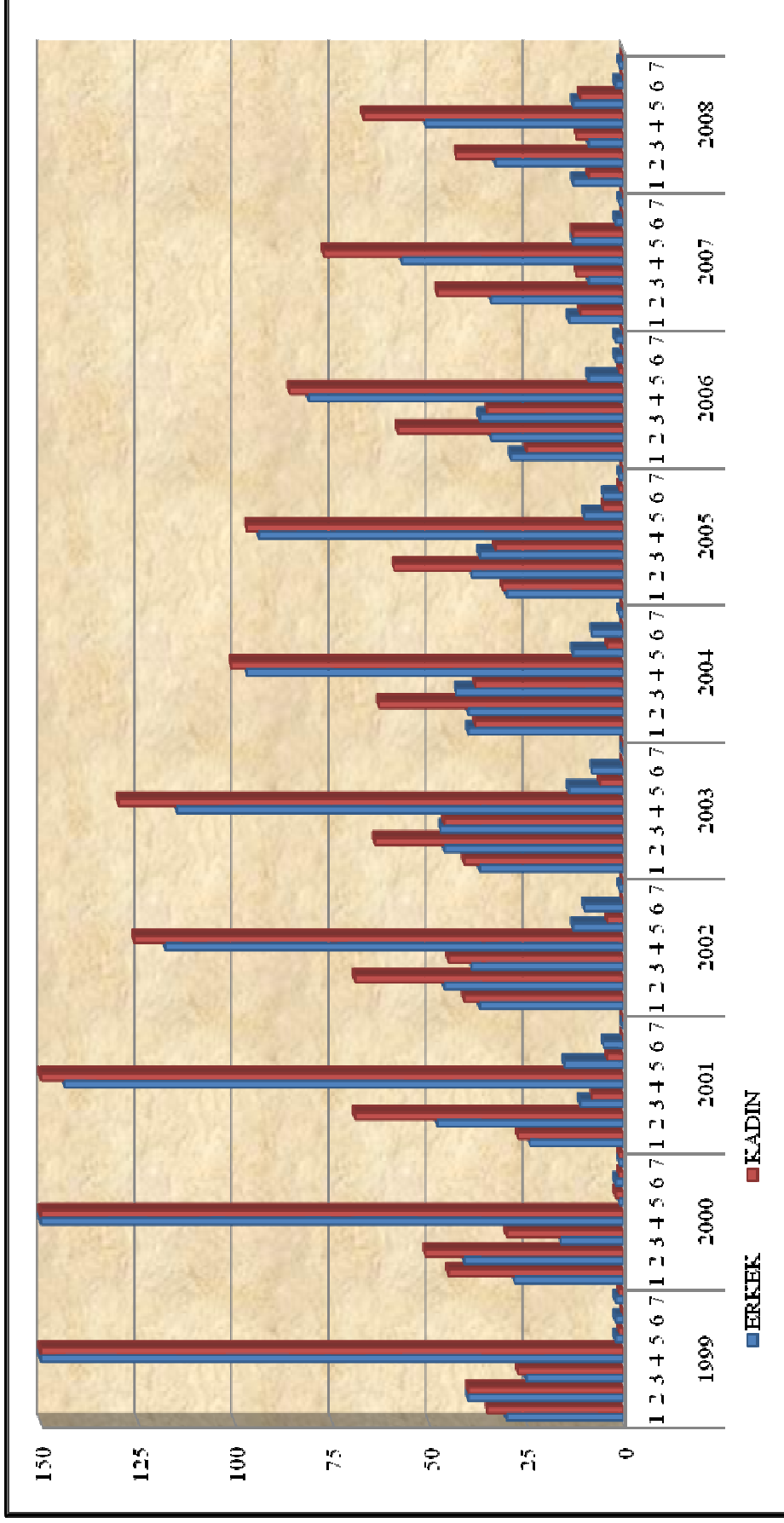
Köy nüfusunda dul kalma oranı kadınlarda daha yüksektir. Erkek dul sayısının kadın dul sayısından az olmasının en büyük sebebi dul kalan erkek bireyin köy dışında yaşayan çocuklarının yanına göç etmesidir. İç Anadolu bölgesinin kırsal nüfusunun büyük çoğunluğunda olduğu gibi köyde boşanma oranının düşük olduğu gözlenmiş, az da olsa yaşanan boşanmalarda emekli babadan kalan maaşın alınabilmesi ve yurt dışına çalışmak için giden kocaların orada başka kadınlarla evlenmek için boşanması şeklinde olduğu gözlenmiştir. 2008 yılı köy nüfusunun medeni durumlara göre dağılımına bakıldığında ise; toplam nüfusun %51.3'ü ve evlenme çağındaki nüfusun % 69.1'i evlidir (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2 Aşağıöz köyü 2008 yılı nüfusunun medeni durum ve cinsiyete göre dağılımı

	Çocuk²	Bekar	Evli	Dul	Boşanmış
Erkek	77	61	153	18	1
Kadın	78	35	156	21	2
Toplam	155	96	309	39	3

Aşağıöz köyünün 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumu ve cinsiyetlere göre dağılımı ise Şekil 4.3' de açıklanmıştır.

² 12 yaşından küçükler çocuk olarak kabul edilmiştir.

Şekil 4.3 Aşağıöz köyü 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumuna³ ve cinsiyete göre dağılımı

³ 1: Okul çağında değil, 2: Okuryazar değil, 3: Okuryazar değil, 4: İlkokul, 5: Ortaokul, 6: Lise, 7: Yüksekokul

1999–2008 yılları arasında köy nüfusunun öğrenim durumu ve cinsiyete göre dağılımına bakıldığında okuryazarlık oranının yıllar geçtikçe arttığı, ilk yıllarda okuryazar oranının genelde ilkokul mezunu bireylerden oluştuğu fakat sonraki yıllarda ortaokul ve lise mezunu sayısında artış olduğu görülmüştür. Köy nüfusunda en az birey sayısını yüksekokul mezunu kesimin almasının en büyük sebebi yüksekokul öğrenimi gören kesimin köy dışında öğrenim görmesi ve köyde ikamet etmemesidir.

Çizelge 4.3 Aşağıöz köyü 2008 yılı nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı

	1	2	3	4	5	6	7 ⁴
Erkek	23	27	23	189	33	13	2
Kadın	25	69	7	181	5	4	1
Toplam	48	96	30	370	38	17	3

Çizelge 4.3 incelendiğinde okuryazar olmayan nüfusun toplam nüfus içindeki payı %15.94, okuryazar payı %4.98, ilkokul mezunlarının payı %61.46, ortaokul mezunlarının payı %6.31, lise mezunlarının payı %2.82 ve üniversite mezunlarının payı %0.50 düzeyindedir. Okuma yazma oranı % 76 gibi düşük bir oranken, nüfusun % 66.44'ü ancak ilkokula kadar öğrenim görebilmiştir.

Köyden göç eden aileler ve bireyler genelde Fransa ve Ankara'ya yerleşmekte ve çoğunlukla bu bölgelerde inşaat sektöründe işçi olarak çalışmaktadırlar. Köylülerle yapılan görüşmelerde yurtdışına göçün 1985–1986 yıllarında başladığı anlaşılmıştır.

⁴ 1: Okul çağında değil, 2: Okuryazar değil, 3: Okuryazar, 4: İllkokul, 5: Ortaokul, 6: Lise, 7: Yüksekokul

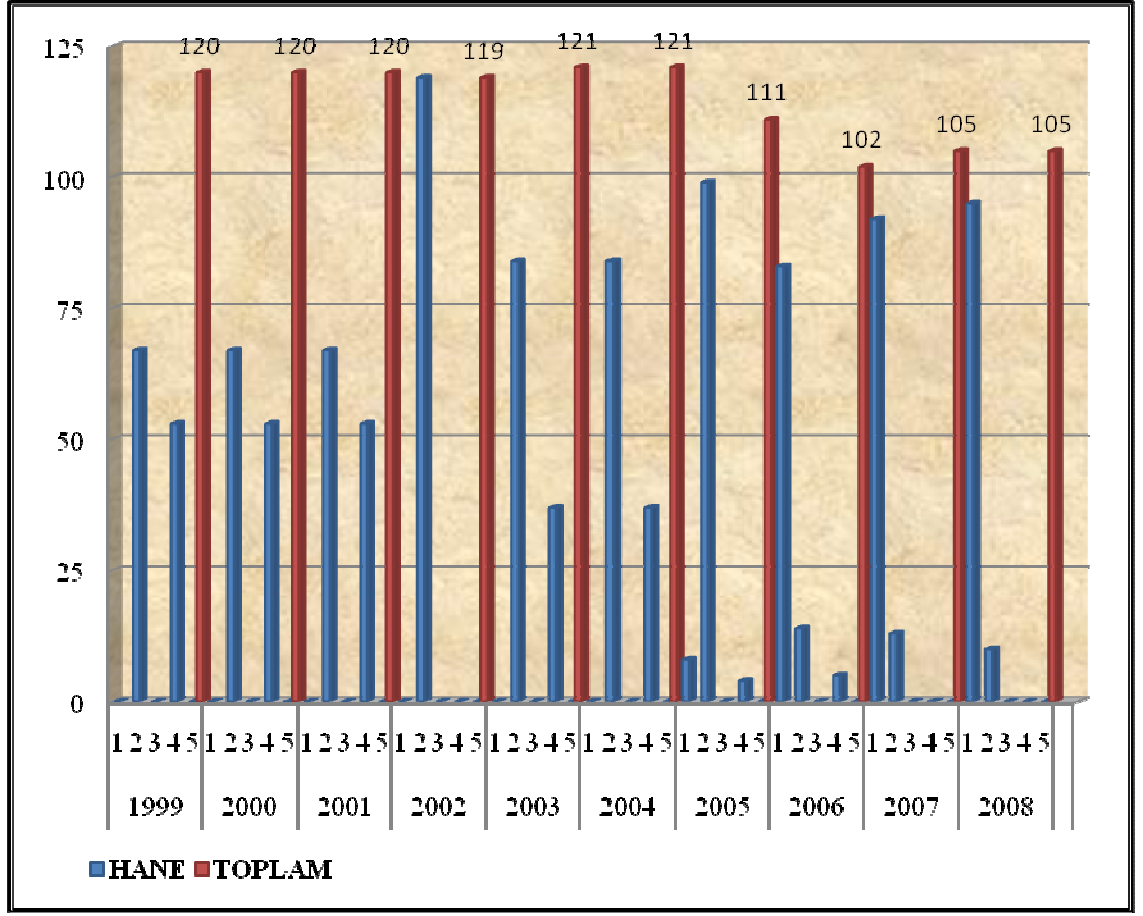
Çizelge 4.4 Aşağıöz köyü yol, kanalizasyon ve içme suyu durumu

KÖY ADI	MAHALLE ADI	YOL		KANALİZASYON	SULAMA TESİSİ	DEPO (ADET)	İÇME SUYU		
		ASFALT	STABİLİZE				DEPO m ³	SU	ŞEBEKELİ
AŞAĞIÖZ	MERKEZ	X		2005		1	100	1	1988

Köye ulaşımı sağlayan yol asfalt olmasına rağmen yer yer bozulmalar olduğu ve köy içerisinde ulaşımı sağlayan yolların büyük çoğunluğunun stabilize yol olduğu görülmektedir. Köye kanalizasyon 2005 yılında bağlanmıştır. Şebekeli içme suyuna 1988 yılında geçiş yapan köyün 100 m³'lük bir su deposu bulunmaktadır (Çizelge 4.4). Köyde sulama tesisi bulunmamasına rağmen mevcut sular ile sulama yapılmaktadır. Fakat son yıllarda köy suyunun komşu köylere de verilmesi nedeniyle köyde sulama suyu açısından sıkıntılar meydana gelmiştir.

Köyde bulunan evler incelendiğinde Fransa'ya çalışmak için giden ailelerin evleri genellikle betonarme olup, 3–4 katlı binalardır. Yurtdışında çalışan kesimin evleri betonarme köyde kalan kesimin evleri ise ahşap, 2 katlı ve alt katı ahır olarak kullanılmaktadır.

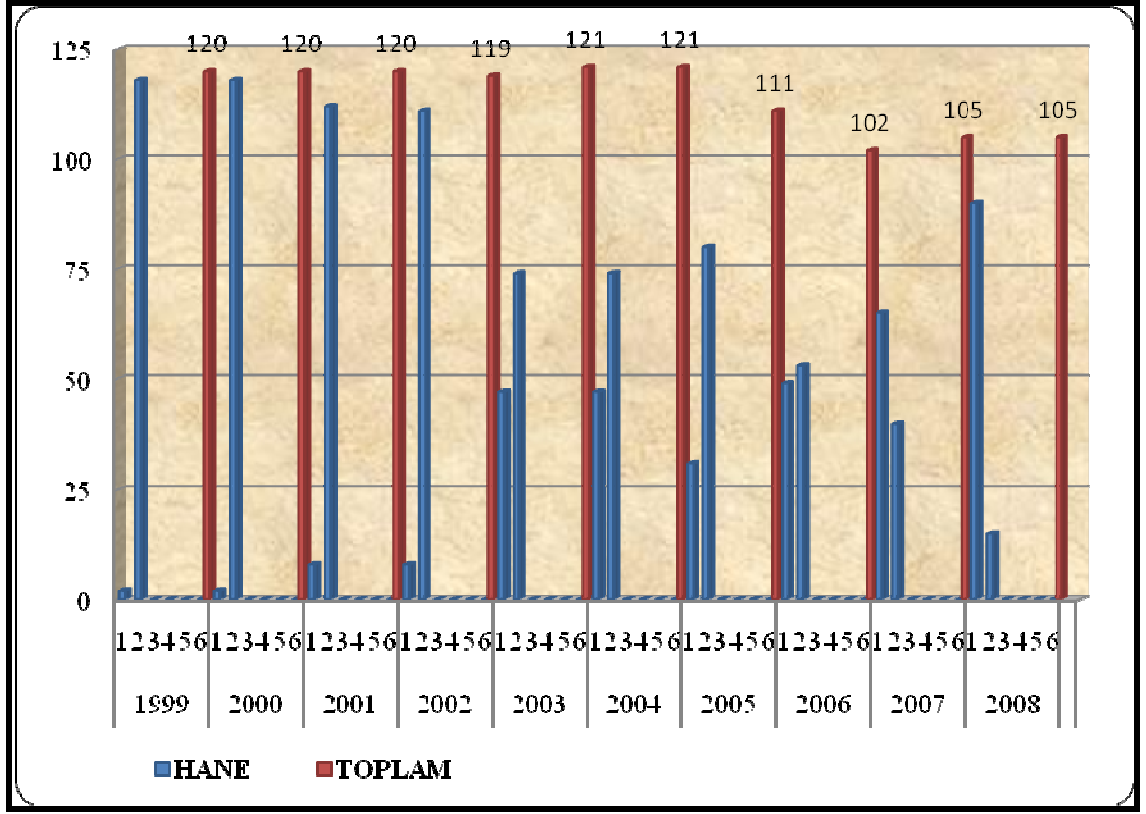
Köy hanelerinde 1999–2008 yılları arasında bulunan hela tiplerine bakıldığında (Şekil 4.4) hanelerde ilk yıllarda tek çukurlu ve çukursuz hela tipi kullanılmaktayken 2005 yılından itibaren kanalizasyonun bağlanması ile birlikte kanalizasyona bağlı hela tipleri kullanılmaya başlanmıştır. Hanelerin genelinde tuvalet hane içinde bulunmaktadır.

Şekil 4.4 Aşağıöz köy hanelerinde kullanılan hela tiplerinin⁵ yıllara göre dağılımı.

Kışın ısınma aracı olarak odun sobası, kömür sobası ve kuzine kullanılmakta olup odun ve kömür yakılmaktadır. Köyde 1999–2008 yılları arasında kullanılan ısınma araçlarına bakıldığında (Şekil 4.5) 10 yıllık periyotta köy halkının ısınma aracı olarak odundan kömür kullanımına geçmekte olduğu görülmüştür.

⁵ 1: Kanalizasyona bağlı, 2: Tek çukurlu, 3: Foseptik, 4: Çukursuz, 5: Helasız

Şekil 4.5 Aşağıöz köy hanelerinde kullanılan ısınma araçlarının⁶ yıllara göre dağılımı.

Yemek pişirme aracı olarak tüplü ocak ve kuzine kullanılmaktadır. Köyün her hanesinde elektrik ve telefon vardır. Köyde televizyon izlemeye uydu anteni kullanılmaktadır. Posta hizmetleri haftada bir gün uğrayan postacı aracılığı ile yürütülmektedir. Köyde, köy kütüphanesi ve gazete satış yeri bulunmamaktadır. Köyde kumar oynama alışkanlığı yoktur ve kahvehane bulunmamaktadır.

Aşağıöz Köyünde 1 adet ilkokul ve bu okulda eğitim veren 3 tane öğretmen bulunmaktadır. İlkokuldan sonra eğitim köye 35 km uzaklıkta olan Yapraklı ilçesindeki yatılı ilköğretim okulunda devam etmektedir. Köyde 1 adet kuran kursu ve 1 adet cami bulunmakta olup, burada bir imam ve iki kadın hoca görev yapmaktadır.

⁶ 1: Kömür, 2: Odun, 3: Petrol Ürünleri, 4: Doğalgaz 5: Elektrik, 6: Diğer

Köyde sağlık ocağı, doktor, hemşire ve ebe bulunmamaktadır. Köy 15.10.2008 tarihine kadar komşu köy olan Sarıkaya köyü sağlık evine bağlıdır. Sarıkaya köyü sağlık evi sağlık ocağına 13 km, ilçeye 51 km ve ile 71 km uzaklıktadır. Köy 15.10.2008 yılından itibaren aile sağlık merkezi sistemine geçilmesinden dolayı Yüklü köyü aile sağlık merkezine bağlanmıştır. Yüklü köyü aile sağlık merkezi ilçeye 10 km ile 21 km uzaklıkta olup burada iki hekim ve 2 yardımcı sağlık personeli bulunmaktadır.

Köy sınırları içerisinde turizm amaçlı kullanılabilecek doğal ya da tarihi bir kaynak yoktur. Köyde herhangi bir kooperatif yoktur. Topraksız ya da büyük topraklı hane olmayıp hane başına ortalama 20–30 dekar arasında toprak düşmektedir. Köyde orman kadastrusu ve tapu kadastrusu işlemleri tamamlanmıştır. Köy mülki hudutları içerisinde 1882.54 ha ormanlık alan bulunmaktadır.

Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre Aşağıöz köyünde 260 küçükbaş, 318 büyükbaş (Çizelge 4.5), 125 kümes, 39 tek tırnaklı hayvan mevcut olup, arı kovanı sayısı 10'dur (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.5 Aşağıöz köyü 2008 yılı mevcut büyükbaş ve küçükbaş hayvan çeşidi ve miktarı

KÖY ADI	B.BAŞ HAYVAN TOPLAMI	KÜLTÜR IRKI	MELEZ	YERLİ KARA	K.BAŞ HAYVAN TOPLAMI	KOYUN	TİFTİK KEÇİSİ	KIL KEÇİSİ
AŞAĞIÖZ	318	44	138	136	260	260	-	-

Çizelge 4.6 Aşağıöz köyü 2008 yılı mevcut hayvan çeşidi ve miktarı

KÖY ADI	TEK TIRNAK TOPLAM	AT (ADET)	EŞEK (ADET)	KATIR (ADET)	KÜMES HAYVANI TOPLAMI	TAVUK (ADET)	HİNDİ (ADET)	KAZ (ADET)	ARILI KOVAN TOPLAMI
AŞAĞIÖZ	39	1	32	6	125	85	40	-	10

Köyün ekilen arazisi 1864 dekar, nadasa bırakılan 616 dekar, ekim yapılan sebze alanı 40 dekar ve meyve alanı ise 50 dekadır (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7 Aşağıöz köyü 2008 yılında ekimi yapılan tarla ürünlerinin çeşidi ve alansal dağılımı

KÖY ADI	TOPLAM TARLA ALANI (Da)	YETİŞTİRİLEN ÜRÜN	ALANI (Da)
AŞAĞIÖZ	2.700	Buğday	1.150
		Arpa	400
		Kuru Fasulye	4
		Patates	-
		Fiğ (OT)	100
		Yonca	95
		Korunga	45
		Nadas	616
		Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi	220
		Domates	30
		Taze Fasulye	10
		Biber (Sivri)	-
		Diğerleri	30

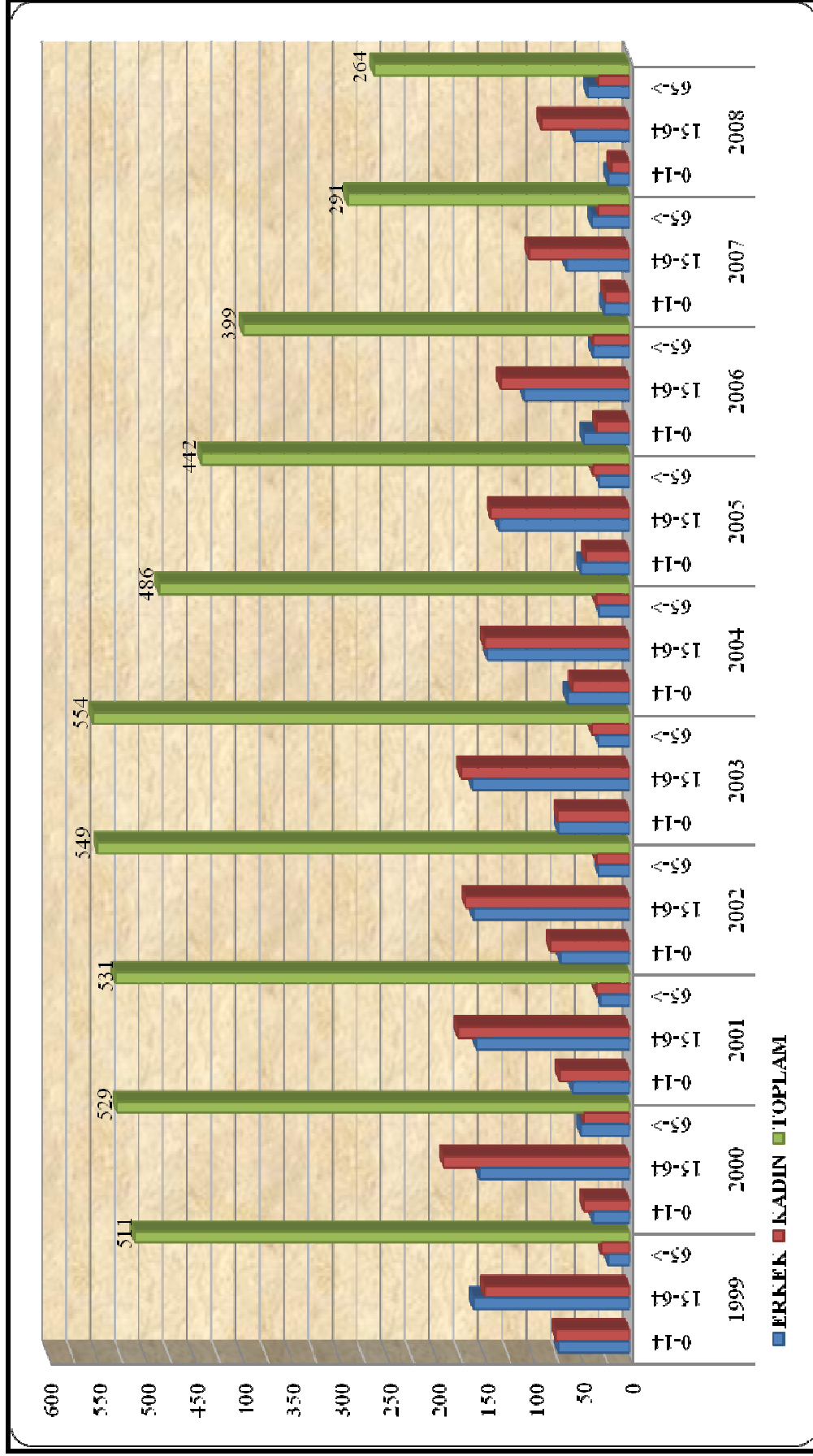
Görüldüğü üzere tarla ürünleri suya fazla gereksinimi olmayan tarım ürünleri ve çoğunlukla bakliyatıdır. Sebze üretimi sadece kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Köyde üretilen meyve durumuna bakıldığında ise köyde 50 dekar bağ alanı ve 950 adet erik, kiraz, dut ve ceviz ağacının bulunduğu görülmektedir. Köyde su sıkıntısının bulunması sulu tarım alanlarının gün geçtikçe azalmasına neden olmuş, kuru tarım alanları artmış ve su gereksinimi düşük bitkiler yetiştirilmeye başlanmıştır.

Köyde modern tarımsal araç gereçler kısıtlı da olsa bulunmaktadır. Köyde 65 adet traktör, 15 harman makinesi, 1 tahıl mibzeri, 7 pülveri, 10 orak makinesi ve 4 kimyevi gübre makinesi bulunmaktadır.

4.3.2 Ayseki köyü

Köyün adı hicri takvime göre yılın ayları ay gözlenerek belirlenirken Ayseki köyünün bulunduğu yerin merkez seçilmesinden ve köyün topografyasının seki şeklinde olmasından dolayı konmuştur. Köy Güven Dağı üzerinde orman köyü olarak kurulmuş olup, arazisi dardır. Kendine bağlı Pirgayip ve Yeşilyurt mahalleleri bulunmaktadır. Doğusunda Sarıkaya, kuzeyinde Kavak, batısında Kıvçak, güneyinde Kullar ve Yaka köyleri ile çevrilidir. Çankırı iline 42 km, Yapraklı ilçesine 22 km uzaklıktadır. Denizden yüksekliği 1235 m olan köyde dolu olarak 75 adet hane bulunmaktadır. Köyde yeterli tarım arazisinin bulunmaması, işsizlik oranının yüksek olması ve gelir yetersizlikleri köyden sürekli göç olmasına neden olmuştur. Köyden göçenlerin büyük bir kısmı Ankara'ya ve Fransa'ya inşaat işlerinde çalışmak için gitmektedir. Köye ait Ankara'da bir adet yardımlaşma derneği (Ayseki Köyü Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği) vardır.

1999–2008 yılları arasında bölgenin sağlık ocağından alınan bilgilere göre (Şekil 4.6) köyün toplam nüfusunun 2003 yılına kadar hafif bir artış gösterdiği, 2003 yılından itibaren düşüş olduğu görülmektedir. Köylülerle yapılan görüşmelerde 2003 yılından itibaren köyden büyük şehirlere çalışmak için köy halkının göç ettiği böylece nüfuslarının geçmiş yıllara göre düşüş yaşadığı anlaşılmıştır. Bu durum faal nüfusa bakıldığında 2003 yılından itibaren erkek faal nüfustaki düşüşte de fark edilmektedir. Ekonomik nedenlerle büyük şehirlere çalışmak için giden halkın genellikle faal erkek nüfusu olmasından dolayı toplam nüfusta en büyük düşüş bu kesimde yaşanmaktadır. 10 yıllık nüfus değişim grafiğine bakıldığında 1999 yılından itibaren köyde doğum oranının gittikçe azaldığı görülmüş, aile planlamasına verilen önem yıllar geçtikçe artmıştır.

Şekil 4.6 Ayseki Köyünün 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

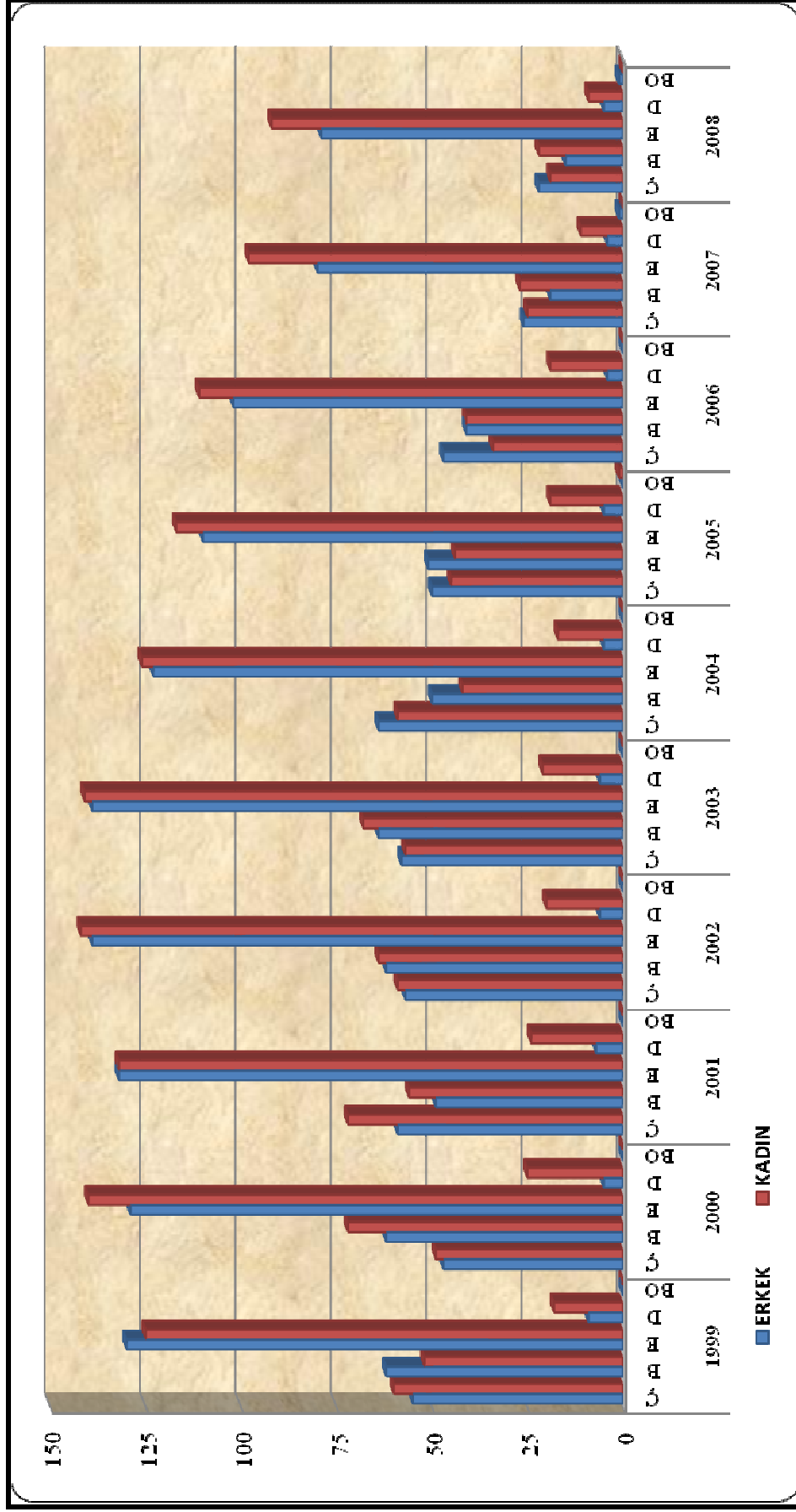
Köy nüfusu 2000 yılı nüfus sayımında 471 çıkmasına rağmen 2008 yılında bölgenin sağlık ocağı tarafından yapılan sayımlarda 264'e düştüğü görülmektedir. Nüfusun 122'si erkek 142'si kadındır. Nüfusun yaş gruplarına ve cinsiyetlere göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8 Ayseki köyü 2008 yılı nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

	0-14	15-64	64 +	Toplam
Erkek	22	57	43	122
Kadın	19	91	32	142
Toplam	41	148	75	264

Köyün faal nüfusu 148 kişi olup, bu sayı köyün toplam nüfusunun %56.06'sına karşılık gelmektedir. Faal nüfusun %38.51'ine denk gelen 57 bireyin erkek, %61.49'una denk gelen 91 bireyin ise kadın olduğu görülmektedir.

Köy nüfusunun 1999–2008 yılları arasında medeni duruma göre dağılımı Şekil 4.7'de gösterildiği gibidir. Köyün 10 yıllık periyoduna bakıldığında zaman çocuk ve evli nüfus oranının toplam nüfus içinde önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerde evlilik yaşının kadında 18 erkekde 20 yaş olduğu belirlenmiştir. Yapılan evlilikler çoğunlukla akraba evliliği olup köyde sakat çocuklar da bulunmaktadır.

Şekil 4.7 Ayseki köyü 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun medeni duruma⁷ göre dağılımı

⁷ Ç: Çocuk, B: Bekar, E: Evli, D: Dul ve BO: Boşanmış

Akraba evliliği yapılmasının en önemli sebebi mirasın bölünmemesi ve ailelerin birbirini tanmasıdır. Evlilikten sonra genellikle yeni çiftler maddi yetersizlikler nedeni ile baba evinde yaşamaktadır. Köyde yıllara göre nüfus azalması en fazla evli kesimde gerçekleşmiştir. Evli nüfus oranına bakıldığında 10 yıllık periyotta evli kadın nüfusunun evli erkek nüfusuna oranla daha fazla olduğu, köyden çalışmak için göç eden faal erkek nüfusun eşlerini köyde bıraktığı, erkeklerin köy dışında çalışarak köydeki eşlerine maddi yardım yaptıkları görülmektedir.

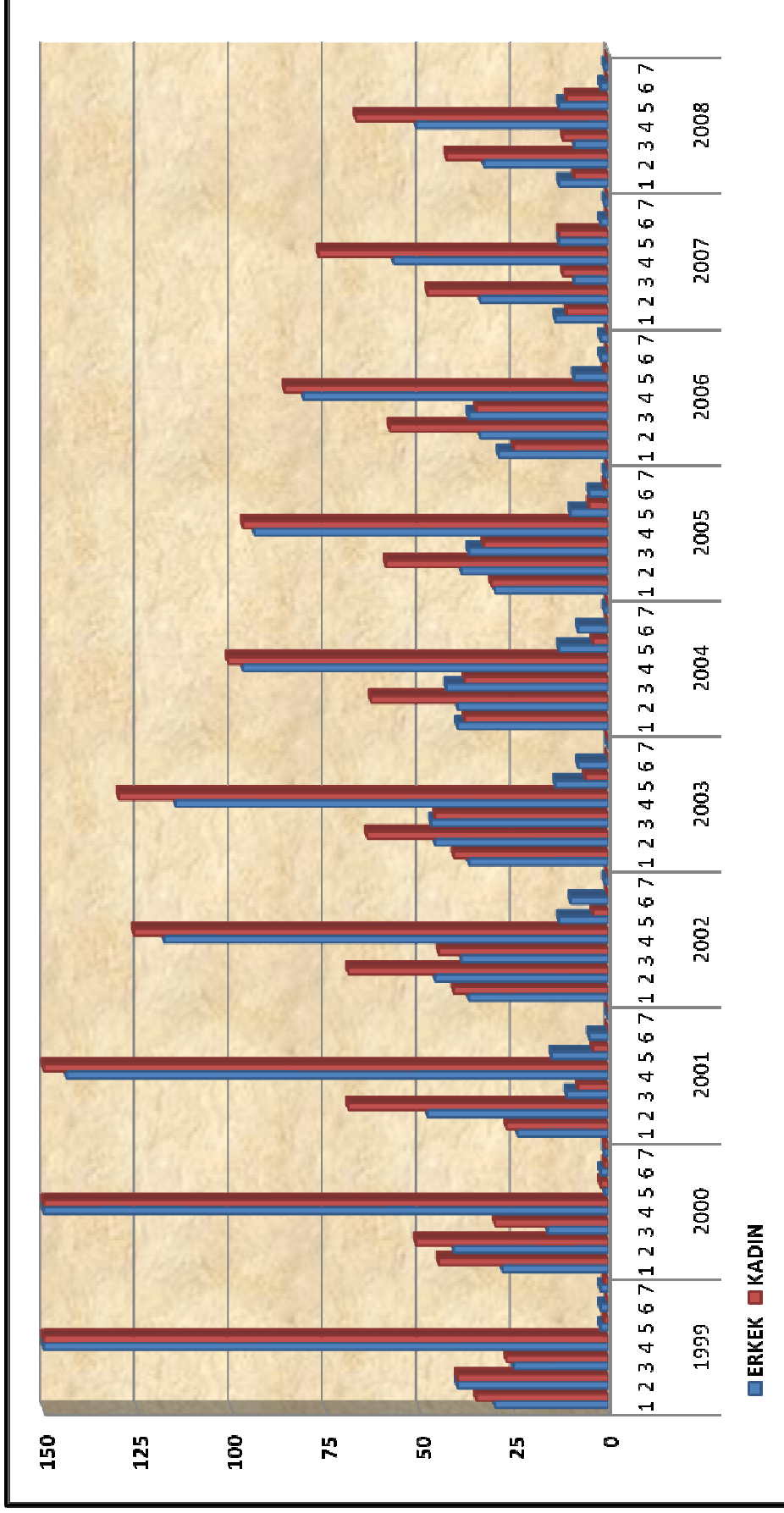
Köy nüfusunda dul kalma oranı bayanlarda daha yüksektir. Erkek dul sayısının kadın dul sayısından az olmasının en büyük sebebi dul kalan erkek bireyin köy dışında yaşayan çocuklarının yanına göç etmesidir. İç Anadolu bölgesinin kırsal nüfusunun büyük çoğunluğunda olduğu gibi köyde boşanma oranının düşük olduğu gözlenmiş, azda olsa yaşanan boşanmalarda emekli babadan kalan maaşın alınabilmesi veya şiddetli geçimsizlik sebeplerine rastlanmıştır. 2008 yılı köy nüfusunun medeni durumlara göre dağılımına bakıldığında ise; toplam nüfusun %64.77'si ve evlenme çağındaki nüfusun % 82.2'si evlidir (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9 Ayseki köyü 2008 yılı nüfusunun medeni durum ve cinsiyete göre dağılımı

	Çocuk⁸	Bekar	Evli	Dul	Boşanmış
Erkek	22	15	79	5	1
Kadın	19	22	92	9	0
Toplam	41	37	171	14	1

Ayseki köyü 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumu ve cinsiyetlere göre dağılımı ise Şekil 4.8'de açıklanmıştır.

⁸ 12 yaşından küçükler çocuk olarak kabul edilmiştir.

Şekil 4.8 Ayseki köyü 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumuna⁹ ve cinsiyete göre dağılımı

⁹ 1: Okul çağında değil, 2: Okuryazar değil, 3: Okuryazar, 4: İlkokul, 5: Ortaokul, 6: Lise, 7: Yükseköğretim

1999–2008 yılları arasında köy nüfusunun öğrenim durumu ve cinsiyete göre dağılımına bakıldığında okuryazarlık oranının yıllar geçtikçe arttığı, ilk yıllarda okuryazar oranının genelde ilkokul mezunu bireylerden oluştuğu fakat sonraki yıllarda ortaokul ve lise mezunu sayısında artış olduğu görülmüştür. Köy nüfusunda yükseköğretim mezunu birey sayısının az olmasının en önemli sebebi söz konusu bireylerin köy dışında öğrenim görmesi ve köyde ikamet etmemesidir.

Çizelge 4.10 Ayseki köyü 2008 yılı nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı

	1	2	3	4	5	6	7 ¹⁰
Erkek	13	33	9	51	13	2	1
Kadın	9	43	12	67	11	0	0
Toplam	22	76	21	118	24	2	1

Çizelge 4.10'da da görüldüğü gibi okuryazar olmayan nüfusun toplam nüfus içindeki payı %28.78, okuryazar payı %7.95, ilkokul mezunlarının payı %44.69, ortaokul mezunlarının payı %9.09, lise mezunlarının payı %0.75 ve üniversite mezunlarının payı %0.38 düzeyindedir. Okuma yazma oranı % 62.87 gibi düşük bir oranken, nüfusun % 44.70'i ancak ilkokula kadar öğrenim görebilmiştir.

Köyden göç eden aileler ve bireyler genelde Ankara'ya yerleşmekte ve çoğunlukla bu bölgelerde inşaat sektöründe işçi olarak çalışmaktadırlar.

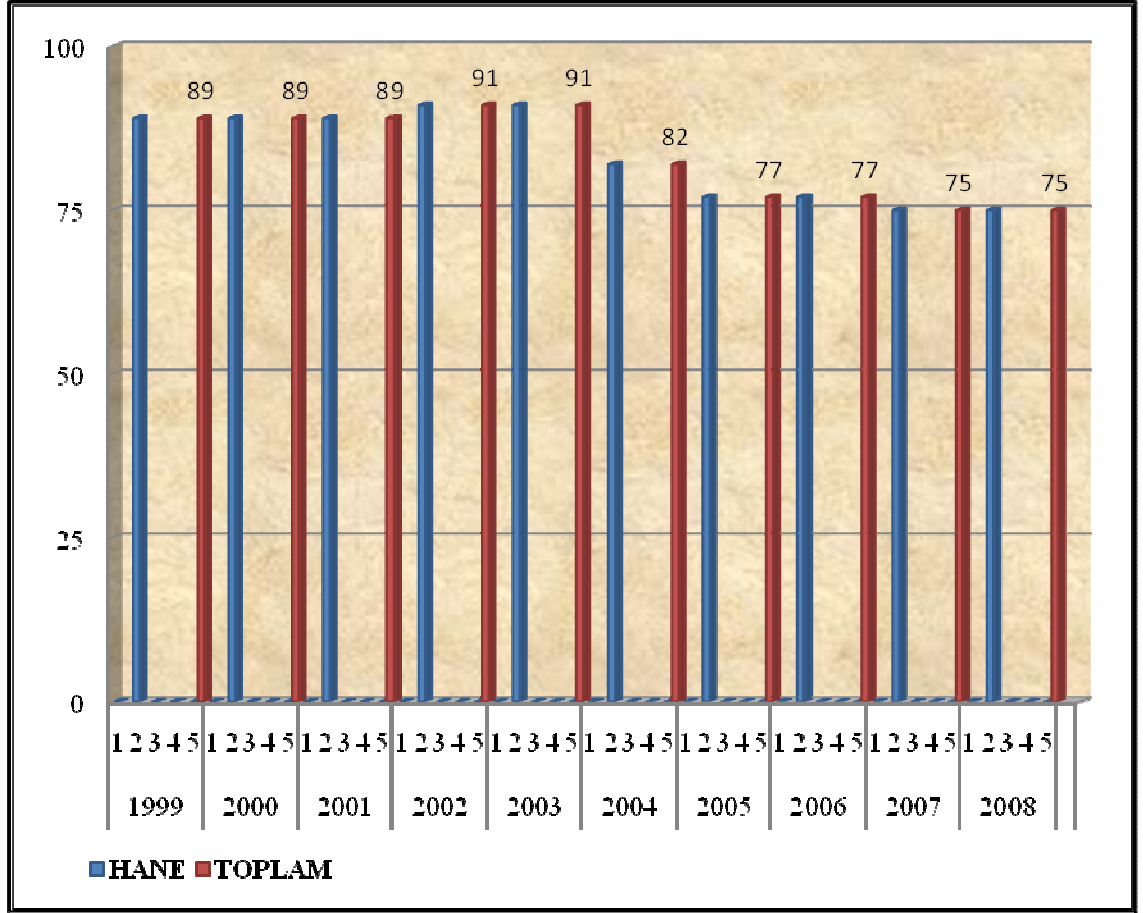
Çizelge 4.11 Ayseki köyü yol, kanalizasyon ve içme suyu durumu

KÖY ADI	MAHALLE ADI	YOL		KANALİZASYON	SULAMA TESİSİ	DEPO (ADET)	İÇME SUYU		
		ASFALT	STABİLİZE				DEPO m ³	SU	ŞEBEKELİ
AYSEKİ	MERKEZ	X		2004	X	2	100	1	1998
	PİRGAYİP	X				1	30	1	1998
	YEŞİLYURT	X				1	30	1	1999

Köye ulaşımı sağlayan yol asfalt olmasına rağmen yer yer bozulmalar olduğu ve köy içerisinde ulaşımı sağlayan yolların büyük çoğunluğunun stabilize yol olduğu görülmektedir. Köye kanalizasyon 2004 yılında bağlanmıştır. Şebekeli içme suyuna 1998 yılında geçiş yapan köyün merkezinde iki adet 100 m³'lük, Pirgayip ve Yeşilyurt mahallelerinde 30 m³'lük toplam dört adet su deposu bulunmaktadır. Fakat köyde yaz aylarında içme suyu sıkıntısı vardır, mevcut içme suyu yeterli değildir. Köyün merkez mahallesinde tarım arazileri için bir adet sulama tesisi bulunmaktadır (Çizelge 4.11).

Köy hanelerinde 1999–2008 yılları arasında bulunan hela tiplerine bakıldığında (Şekil 4.9) hanelerde 10 yıllık periyotta tek çukurlu hela tipi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Hanelerin genelinde tuvalet hane içinde bulunmaktadır.

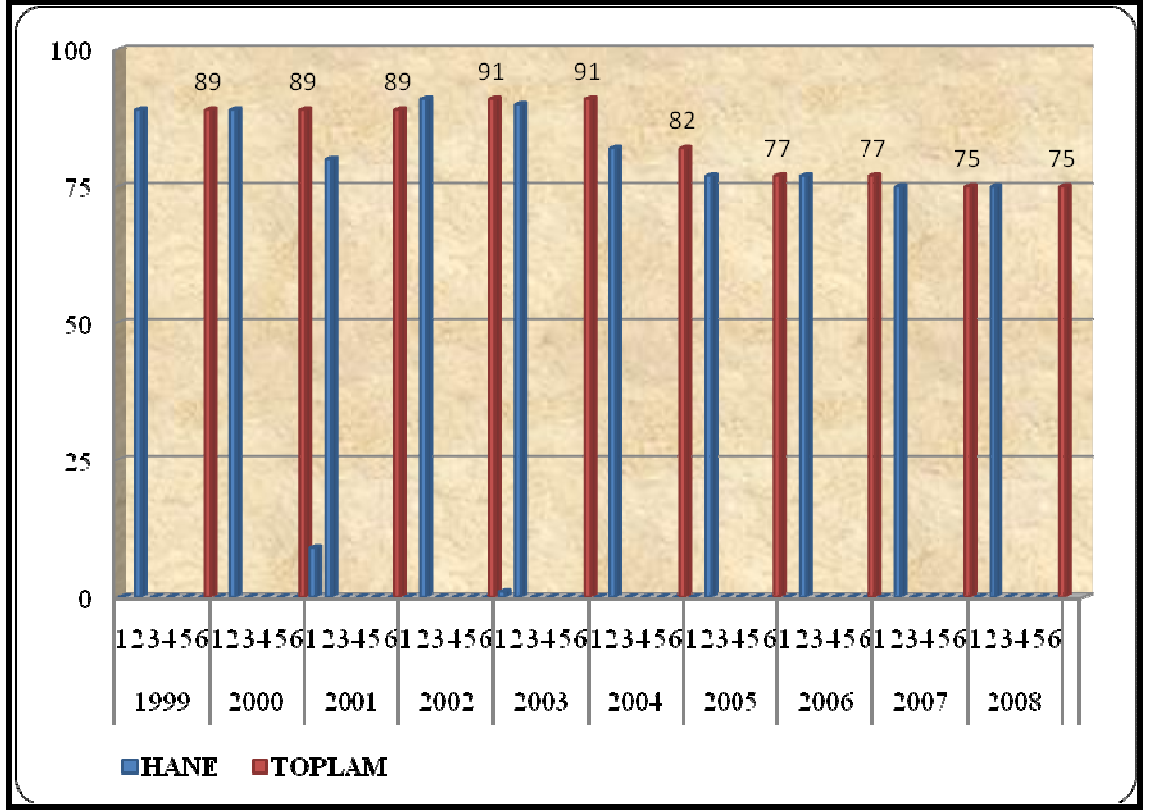
¹⁰ 1: Okul çağında değil, 2: Okuryazar değil, 3: Okuryazar, 4: İlkokul, 5: Ortaokul, 6: Lise, 7: Yüksekokul

Şekil 4.9 Ayseki köy hanelerinde kullanılan hela tiplerinin¹¹ yıllara göre dağılımı.

Kışın ısınma aracı olarak odun sobası, kömür sobası ve kuzine kullanılmakta olup odun ve kömür yakılmaktadır. Köyde 1999–2008 yılları arasında kullanılan ısınma araçlarına bakıldığında (Şekil 4.10) 10 yıllık periyotta köy halkının ısınma aracı olarak genellikle odun kullandıkları görülmüştür.

¹¹ 1: Kanalizasyona bağlı, 2: Tek çukurlu, 3: Foseptik, 4: Çukursuz, 5: Helasız

Şekil 4.10 Ayseki köy hanelerinde kullanılan ısınma araçlarının¹² yıllara göre dağılımı.

Yemek pişirme aracı olarak tüplü ocak ve kuzine kullanılmaktadır. Köyün her hanesinde elektrik ve telefon vardır. Köyde çalışan yurtdışında çalışan kesimin evleri ise ahşap, 2 katlı ve alt katı ahır olarak kullanılmaktadır. Köyde televizyon izlemede uydu anteni kullanılmaktadır. Posta hizmetleri haftada bir gün uğrayan postacı aracılığı ile yürütülmektedir. Köyde, köy kütüphanesi ve gazete satış yeri bulunmamaktadır. Köyde kumar oynama alışkanlığı yoktur ve kahvehane bulunmamaktadır.

Ayseki köyünde 1 adet ilkokul ve bu okulda eğitim veren 1 tane öğretmen bulunmaktadır. İlkokuldan sonra eğitim köye 22 km uzaklıkta olan Yapraklı ilçesindeki yatılı ilköğretim okulunda devam etmektedir. Köyde 3 adet cami bulunmakta olup, burada 3 imam görev yapmaktadır.

¹² 1: Kömür, 2: Odun, 3: Petrol Ürünleri, 4: Doğalgaz 5: Elektrik, 6: Diğer

Köyde sağlık ocağı, doktor, hemşire ve ebe bulunmamaktadır. Köy 15.10.2008 tarihine kadar Bademçay sağlık ocağına bağlıdır. Köy 15.10.2008 yılından itibaren aile sağlık merkezi sistemine geçilmesinden dolayı Yüklü köyü aile sağlık merkezine bağlanmıştır. Burada iki hekim ve 2 yardımcı sağlık personeli bulunmaktadır.

Köy sınırları içerisinde turizm amaçlı kullanılabilir doğal ya da tarihi bir kaynak yoktur. Köyde herhangi bir kooperatif yoktur. Topraksız ya da büyük topraklı hane olmayıp hane başına ortalama 30–40 dekar arasında toprak düşmektedir. Köyde orman kadastro ve tapu kadastro işlemleri tamamlanmıştır. Köy mülki hudutları içerisinde 1018.45 ha ormanlık alan bulunmaktadır.

Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre Ayseki köyünde 145 küçükbaş, 275 büyükbaş (Çizelge 4.12), 395 kümes, 31 tek tırnaklı hayvan mevcut olup, arı kovanı sayısı 75'dir (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.12 Ayseki köyü 2008 yılı mevcut büyükbaş ve küçükbaş hayvan çeşidi ve miktarı

KÖY ADI	B.BAŞ HAYVAN TOPLAMI	KÜLTÜR İRKI	MELEZ	YERLİ KARA	K.BAŞ HAYVAN TOPLAMI	KOYUN	TİFTİK KEÇİSİ	KIL KEÇİSİ
AYSEKİ	275	45	116	114	145	145	-	-

Çizelge 4.13 Ayseki köyü 2008 yılı mevcut hayvan çeşidi ve miktarı

KÖY ADI	TEK TIRNAK TOPLAM	AT (ADET)	EŞEK (ADET)	KATIR (ADET)	KÜMES HAYVANI TOPLAMI	TAVUK (ADET)	HİNDİ (ADET)	KAZ (ADET)	ARILI KOVAN TOPLAMI
AYESEKİ	31	2	25	4	395	365	20	10	75

Köyün ekilen arazisi 2020 dekar, nadasa bırakılan 695 dekar, ekim yapılan sebze alanı 60 dekar ve meyve alanı ise 640 dekadır (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14 Ayseki köyü 2008 yılında ekimi yapılan tarla ürünlerinin çeşidi ve alansal dağılımı

KÖY ADI	TOPLAM TARLA ALANI (Da)	YETİŞTİRİLEN ÜRÜN	ALANI (Da)
AYSEKİ	2.910	Buğday	980
		Arpa	400
		Kuru Fasulye	140
		Patates	50
		Fiğ (OT)	100
		Yonca	160
		Korunga	100
		Nadas	695
		Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi	195
		Domates	30
		Taze Fasulye	20
		Biber (Sivri)	10
		Diğerleri	30

Görüldüğü üzere tarla ürünleri suya fazla gereksinimi olmayan tarım ürünleri ve çoğunlukla bakliyatıdır. Sebze üretimi sadece kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Köyde üretilen meyve durumuna bakıldığında ise köyde 580 dekar meyve alanı ve 60 dekar bağ alanı bulunmakta olup, 4658 adet meyve ağacı vardır. Köyde meyve ağacı olarak genellikle armut, kiraz ve elma ağaçları bulunmaktadır. Köyde su sıkıntısının bulunması sulu tarım alanlarının gün geçtikçe azalmasına neden olmuş, kuru tarım alanları artmış ve su gereksinimi düşük bitkiler yetiştirilmeye başlanmıştır.

Köyde modern tarımsal araç gereçler kısıtlı da olsa bulunmaktadır. Köyde 28 adet traktör, 20 harman makinesi, 13 tahıl mibzeri, 8 pülveri, 1 selektör ve 11 orak makinesi bulunmaktadır.

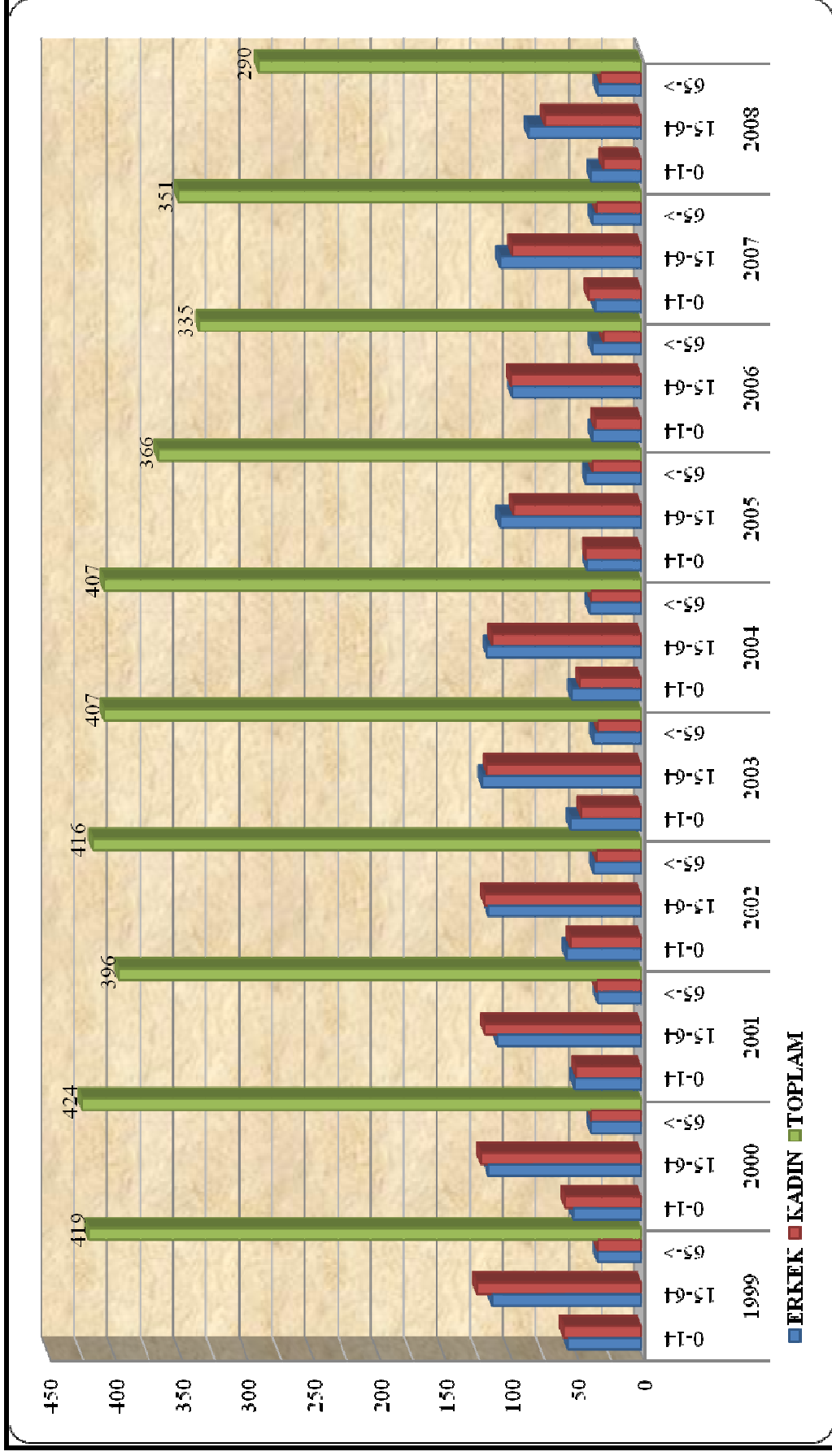
4.3.3 Sarıkaya köyü

Köy adını kuzeyinde bulunan sarı renkli kayalıktan almıştır. Köy doğusunda Asar, güneyinde Yamaç ve kuzeyinde ise Yataklık Kaşı, Açık Tepe isimleriyle anılan ve Sarıkaya Dağı'nın güneyinde kendi adıyla anılan bir vadi içine kurulmuştur. Kendine bağlı Gökçedüz ve Sarımeşelik mahalleleri bulunmaktadır. Batısında Aşağıöz, kuzeyinde Kayaönü, güneyinde Yaka köy ve Davutlar köyleri ile çevrilidir. Çankırı iline 44 km, Yapraklı ilçesine 25 km uzaklıktadır. Denizden yüksekliği 1250 m olan köyde dolu olarak 72 adet hane bulunmaktadır.

1942 yılında yaşanan heyelan ile köy zarar görmüştür ve 2005 yılında yangın nedeniyle 25 hane yanmıştır. Bu nedenle köyün yerinin değiştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Köyün yeni yerleşim yeri köye 2 km uzaklıktadır. Yeni yerleşim yerine yapılan evler 2 katlı betonarme evlerden oluşmakta olup, altyapı çalışmaları devam etmektedir. Köy halkı tarafından eski yerleşim yerini boşaltma taahhüdü karşılığında ilk beş yıl ödemeksizin 20 sene vade ile 27.000,00 TL'ye her haneye bir daire düşecek şekilde planlama yapılmıştır.

Köyde yeterli tarım arazisinin bulunmaması, işsizlik oranının yüksek olması ve gelir yetersizlikleri köyden sürekli göç olmasına neden olmuştur. Köyden göçenlerin büyük bir kısmı Ankara'ya veya İstanbul'a inşaat işlerinde çalışmak için gitmektedir.

1999–2008 yılları arasında bölgenin sağlık ocağından alınan bilgilere göre (Şekil 4.11) köyün toplam nüfusunda 2002 yılından itibaren düşüş olduğu görülmektedir. Köylülerle yapılan görüşmelerde 2002 yılından itibaren köyden büyük şehirlere çalışmak için köy halkının göç ettiği böylece nüfuslarının geçmiş yıllara göre düşüş yaşadığı anlaşılmıştır. Bu durum faal nüfusa bakıldığında 2003 yılından itibaren yaşanan faal nüfustaki düşüşte de fark edilmektedir. Ekonomik nedenlerle büyük şehirlere çalışmak için giden halk köy nüfusunun gittikçe azalmasına neden olmuştur.

Şekil 4.11 Sarıkaya Köyünün 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

10 yıllık nüfus değişim grafiğine bakıldığında 1999 yılından itibaren köyde doğum oranının gittikçe azaldığı görülmüş, aile planlamasına verilen önem yıllar geçtikçe artmıştır.

Köyün nüfusu 2000 yılı nüfus sayımında 417 çıkmasına rağmen 2008 yılında bölgenin sağlık ocağı tarafından yapılan sayımlarda 290'a düştüğü görülmektedir. Nüfusun 157'si erkek 133'ü kadındır. Nüfusun yaş gruplarına ve cinsiyetlere göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir (Çizelge 4.15).

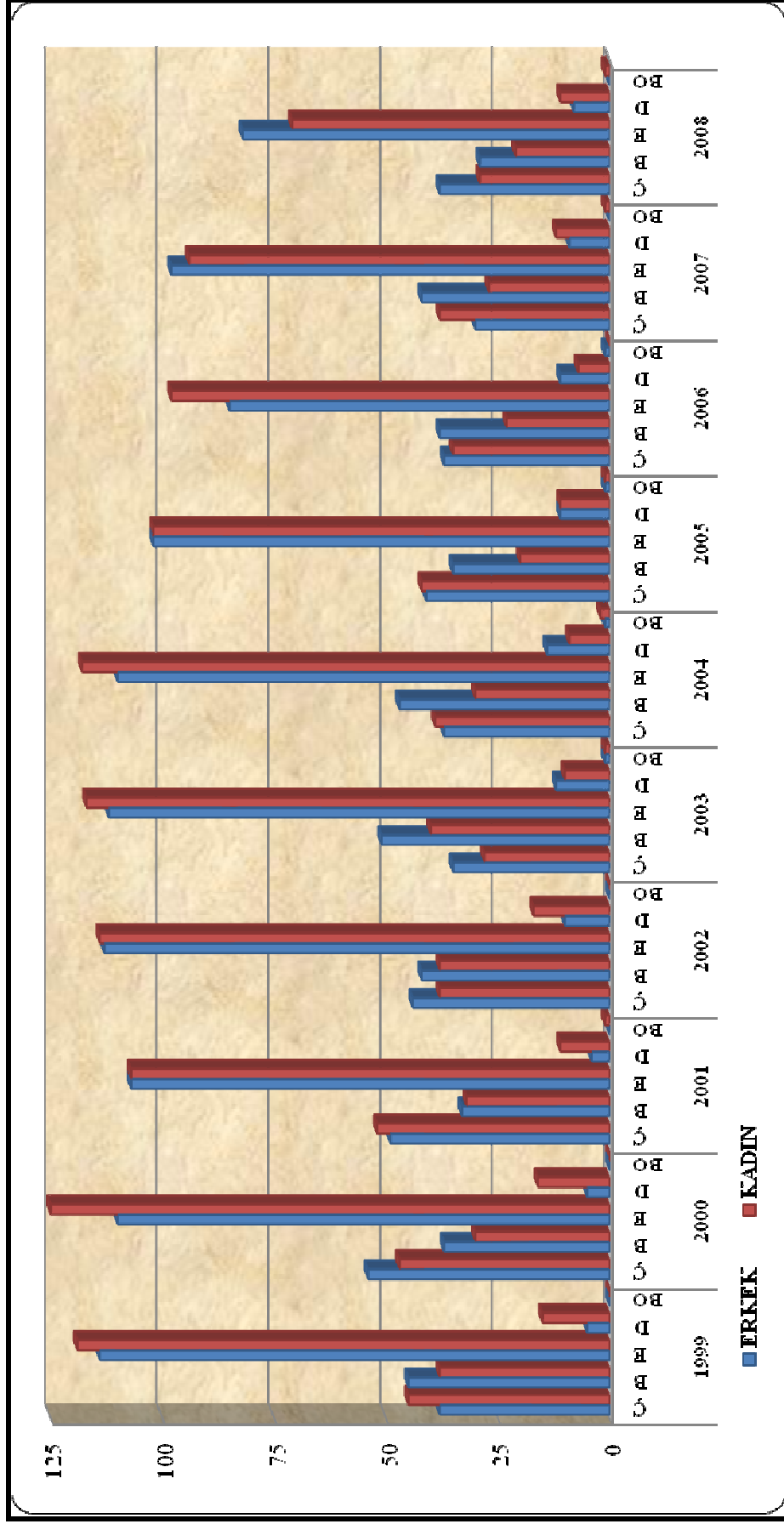
Çizelge 4.15 Sarıkaya köyü 2008 yılı nüfusunun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

	0-14	15-64	64 +	Toplam
Erkek	38	86	33	157
Kadın	29	73	31	133
Toplam	67	159	64	290

Köyün faal nüfusu 159 kişi olup, bu sayı köyün toplam nüfusunun %54.82'sine karşılık gelmektedir. Faal nüfusun %54.8'ine denk gelen 86 bireyin erkek, %45.2'sine denk gelen 73 bireyin ise kadın olduğu görülmektedir.

Köy nüfusunun 1999–2008 yılları arasında medeni duruma göre dağılımı Şekil 4.12'de gösterildiği gibidir. Köyde 10 yıllık periyoda ait döneme bakıldığı zaman çocuk ve evli nüfus oranının toplam nüfus içerisinde önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerde evlilik yaşının kadında 18 erkekte 20 olduğu belirlenmiştir. Yapılan evlilikler çoğunlukla akraba evliliği olup köyde sakat çocuklar da bulunmaktadır. Akraba evliliği yapılmasının en önemli sebebi mirasın bölünmemesi ve ailelerin birbirini tanmasıdır. Evlilikten sonra genellikle yeni çiftler maddi yetersizlikler nedeni ile baba evinde yaşamaktadır.

Şekil 4.12 Sarıkaya köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun medeni duruma¹³ göre dağılımı

¹³ Ç: Çocuk, B: Bekar, E: Evli, D: Dul ve BO: Boşanmış

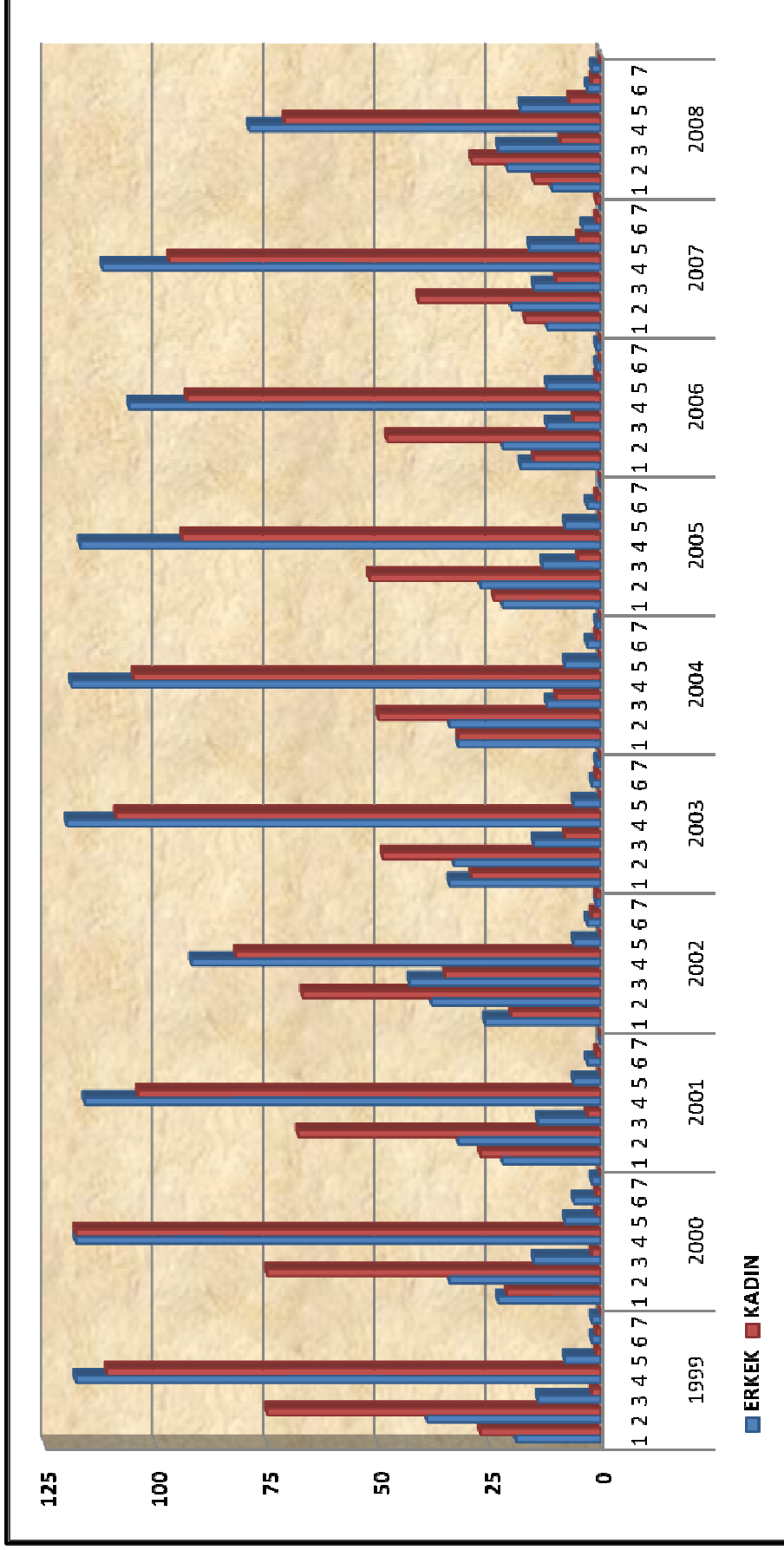
Köydeki yıllara göre nüfus azalması en fazla evli kesimde gerçekleşmiştir. Bunun sebebi köyden göç eden kesimin genellikle aileleri ile birlikte gitmeleridir. Köy nüfusunda dul kalma oranı bayanlarda daha yüksektir. Erkek dul sayısının kadın dul sayısından az olmasının en büyük sebebi dul kalan erkek bireyin köy dışında yaşayan çocuklarının yanına göç etmesidir. İç Anadolu bölgesinin kırsal nüfusunun büyük çoğunluğunda olduğu gibi köyde boşanma oranının düşük olduğu gözlenmiş, az da olsa yaşanan boşanmalarda emekli babadan kalan maaşın alınabilmesi veya şiddetli geçimsizlik sebeplerine rastlanmıştır. 2008 yılı köy nüfusunun medeni durumlara göre dağılımına bakıldığında ise; toplam nüfusun %52.75'i ve evlenme çağındaki nüfusun % 68.60'ı evlidir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16 Sarıkaya köyü 2008 yılı nüfusunun medeni durum ve cinsiyete göre dağılımı

	Çocuk¹⁴	Bekar	Evli	Dul	Boşanmış
Erkek	38	29	82	8	0
Kadın	29	21	71	11	1
Toplam	67	50	153	19	1

Sarıkaya köyü 1999–2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumu ve cinsiyetlere göre dağılımı ise Şekil 4.13’de açıklanmıştır.

¹⁴ 12 yaşından küçükler çocuk olarak kabul edilmiştir.

Şekil 4.13 Sarıkaya köyü 1999-2008 yılları arasındaki nüfusunun öğrenim durumuna¹⁵ ve cinsiyete göre dağılımı

¹⁵ 1: Okul çağında değil, 2: Okuryazar değil, 3: Okuryazar değil, 4: İlkokul, 5: Ortaokul, 6: Lise, 7: Yüksekokul

1999–2008 yılları arasında köy nüfusunun öğrenim durumu ve cinsiyete göre dağılımına bakıldığında okuryazarlık oranının yıllar geçtikçe arttığı, ilk yıllarda okuryazar oranının genelde ilkokul mezunu bireylerden oluştuğu fakat sonraki yıllarda ortaokul ve lise mezunu sayısında artış olduğu görülmüştür. Köy nüfusunda en az birey sayısını yüksek okul mezunu kesimin almasının en büyük sebebi yüksek okul öğrenimi gören kesimin köy dışında öğrenim görmesi ve köyde ikamet etmemesidir.

Çizelge 4.17 Sarıkaya köyü 2008 yılı nüfusunun öğrenim durumuna ve cinsiyete göre dağılımı

	1	2	3	4	5	6	7 ¹⁶
Erkek	15	21	23	79	18	3	2
Kadın	21	29	9	71	7	2	0
Toplam	26	50	32	150	25	5	2

Çizelge 4.17’de de görüldüğü gibi okuryazar olmayan nüfusun toplam nüfus içindeki payı %17.24, okuryazar payı %11.03, ilkokul mezunlarının payı %51.72, ortaokul mezunlarının payı %8.62, lise mezunlarının payı %1.72 ve üniversite mezunlarının payı %0.68 düzeyindedir. Okuma yazma oranı % 73.79 gibi düşük bir oranken, nüfusun % 62,75’i ancak ilkokula kadar öğrenim görebilmiştir.

Köyden göç eden aileler ve bireyler genelde Ankara’ya ve İstanbul’a yerleşmekte ve çoğunlukla bu bölgelerde inşaat sektöründe işçi olarak çalışmaktadırlar. Köye ait Ankara’da bir adet yardımlaşma derneği (Sarıkaya Köyü Yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği) vardır. Köy halkı ile yapılan görüşmelerde derneğin her ay aidat topladığı fakat köy dışında bulunan cenazeleri köye defin etmeye getirmekten başka köye hiçbir katkısının bulunmadığı anlaşılmıştır.

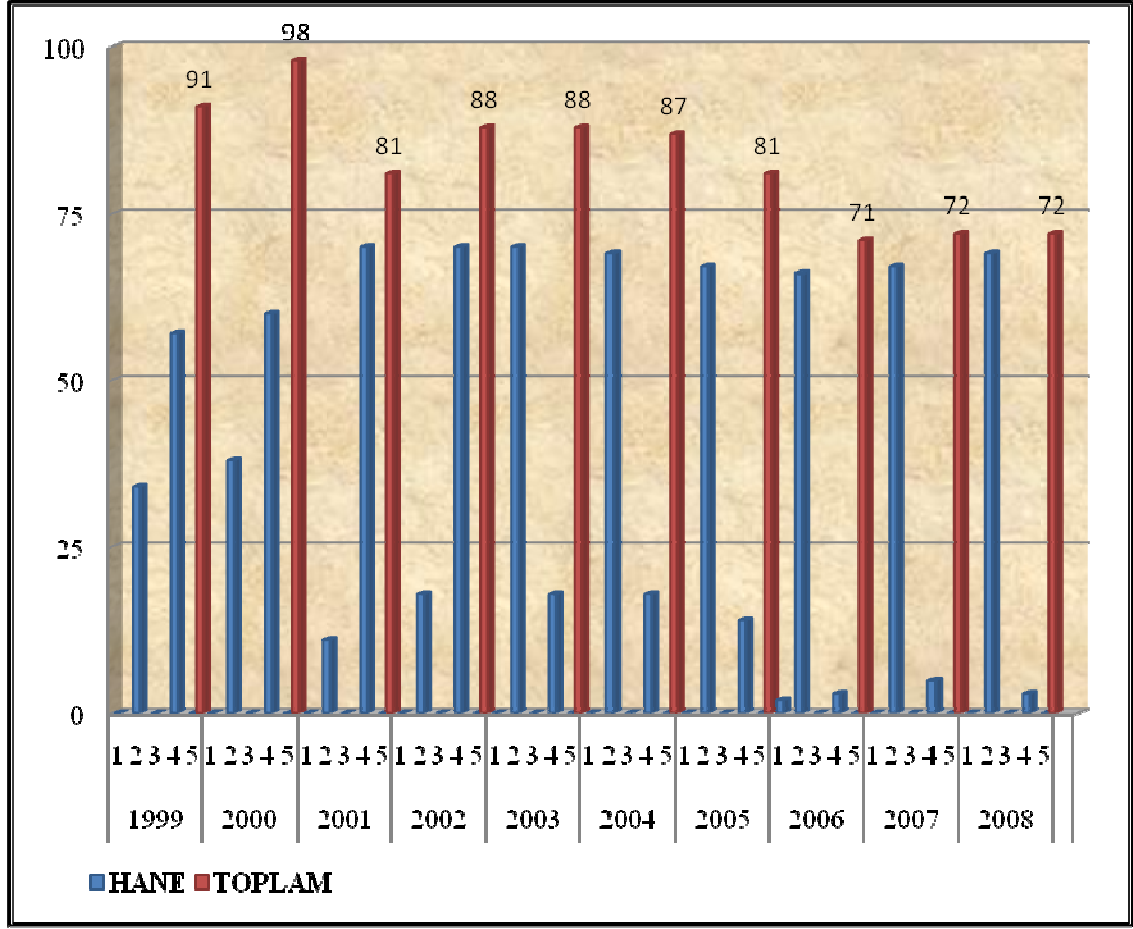
¹⁶ 1: Okul çağında değil, 2: Okuryazar değil, 3: Okuryazar, 4: İlkokul, 5: Ortaokul, 6: Lise, 7: Yüksek okul

Çizelge 4.18 Sarıkaya köyü yol, kanalizasyon ve içme suyu durumu

KÖY ADI	MAHALLE ADI	YOL		KANALİZASYON	SULAMA TESİSİ	DEPO (ADET)	İÇME SUYU		
		ASFALT	STABİLİZE				DEPO m ³	SU	ŞEBEKELİ
SARIKAYA	GÖKÇEDÜZ		X			1	50	1	1997
	MERKEZ		X		X	2	130	1	1997
	SARIMEŞELİK		X			1	30	1	1997

Köye ulaşımı sağlayan yol stabilize olup yer yer bozulmalar olduğu görülmekte ve stabilize yol nedeni ile köye kış aylarında ulaşım zor koşullarda gerçekleşmektedir. Köyde kanalizasyon bulunmamaktadır. Şebekeli içme suyuna 1997 yılında geçiş yapan köyün merkezinde 130 m³'lük, Gökçedüzü mahallesinde 50 m³'lük ve Sarimeşelik mahallesinde 30m³'lük toplam üç adet su deposu bulunmaktadır. Köyün merkez mahallesinde tarım arazileri için bir adet sulama tesisi bulunmaktadır (Çizelge 4.18).

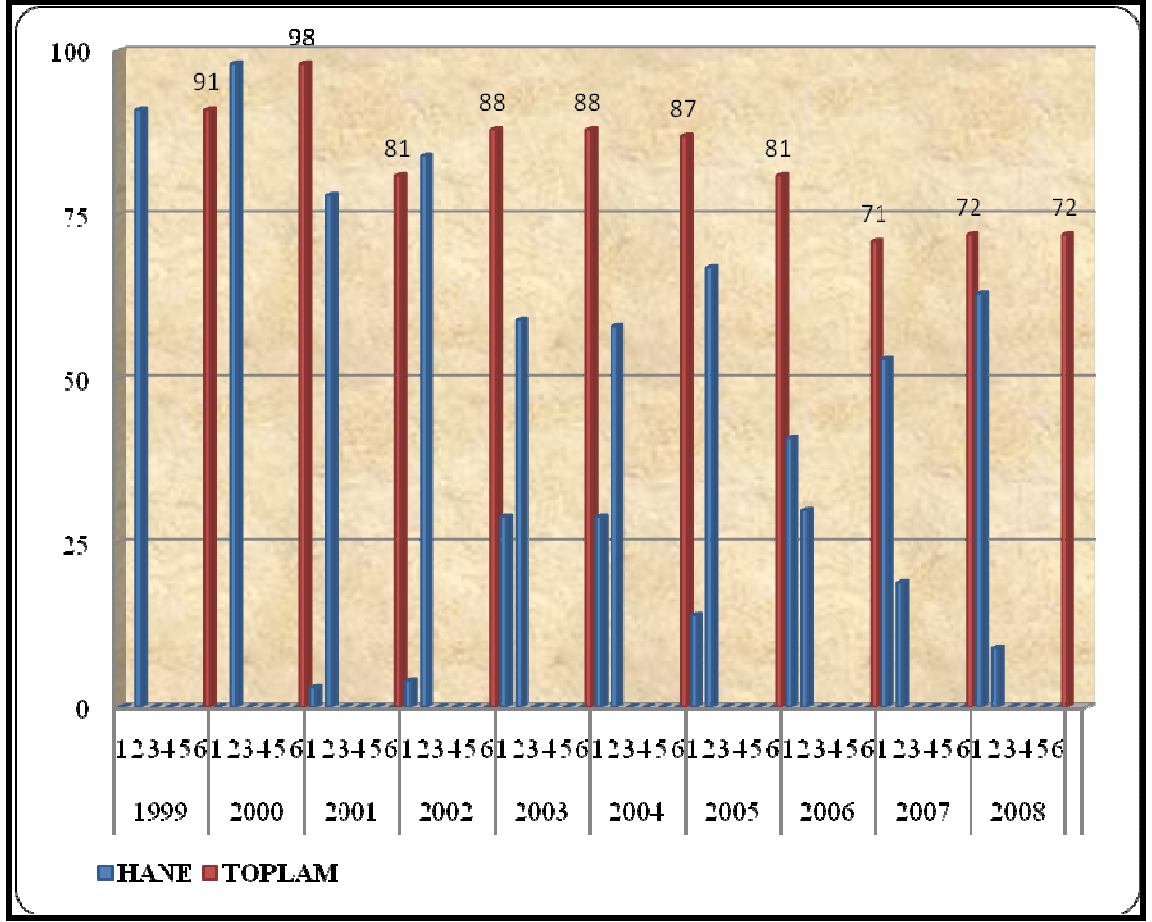
Köy hanelerinde 1999–2008 yılları arasında bulunan hela tiplerine bakıldığında (Şekil 4.14) hanelerde ilk yıllarda tek çukurlu ve çukursuz hela tipi kullanılmaktayken yıllar itibariyle çukursuz tuvalet tipinden tek çukurlu tuvalet tipine geçildiği görülmektedir. Hanelerin genelinde tuvalet hane içinde bulunmaktadır.

Şekil 4.14 Sarıkaya köy hanelerinde kullanılan hela tiplerinin¹⁷ yıllara göre dağılımı.

Kışın ısınma aracı olarak odun sobası, kömür sobası ve kuzine kullanılmakta olup odun ve kömür yakılmaktadır. Köyde 1999–2008 yılları arasında kullanılan ısınma araçlarına bakıldığında (Şekil 4.15) 10 yıllık periyotta köy halkının ısınma aracı olarak genellikle odun kullandıkları fakat yıllar itibari ile kömür kullanımına geçildiği görülmüştür.

¹⁷ 1: Kanalizasyona bağlı, 2: Tek çukurlu, 3: Foseptik, 4: Çukursuz, 5: Helasız

Şekil 4.15 Sarıkaya köy hanelerinde kullanılan ısınma araçlarının¹⁸ yıllara göre dağılımı.

Yemek pişirme aracı olarak tüplü ocak ve kuzine kullanılmaktadır. Köyde yurtdışında çalışan kesimin evleri betonarme köyde kalan kesimin evleri ise ahşap, 2 katlı ve alt katı ahır olarak kullanılmaktadır. Köyün her hanesinde elektrik ve telefon vardır. Köyde televizyon izlemede uydu anteni kullanılmaktadır. Posta hizmetleri haftada bir gün uğrayan postacı aracılığı ile yürütülmektedir. Köyde, köy kütüphanesi ve gazete satış yeri bulunmamaktadır. Köyde kumar oynama alışkanlığı yoktur ve kahvehane bulunmamaktadır.

Sarıkaya köyünde 1 adet ilkokul ve bu okulda eğitim veren 1 tane öğretmen bulunmaktadır. İlkokuldan sonra eğitim köye 25 km uzaklıkta olan Yapraklı ilçesindeki

¹⁸ 1: Kömür, 2: Odun, 3: Petrol Ürünleri, 4: Doğalgaz 5: Elektrik, 6: Diğer

yatılı ilköğretim okulunda devam etmektedir. Köyde 1 adet cami bulunmakta olup, burada 1 imam görev yapmaktadır.

Köyde 15.10.2008 tarihine kadar Sarıkaya köyü sağlık evi bulunmaktadır. Köy 15.10.2008 yılından itibaren aile sağlık merkezi sistemine geçilmesinden dolayı Yüklü köyü aile sağlık merkezine bağlanmıştır. Burada iki hekim ve 2 yardımcı sağlık personeli bulunmaktadır.

Köy sınırları içerisinde turizm amaçlı kullanılabilir doğal ya da tarihi bir kaynak yoktur. Köyde herhangi bir kooperatif yoktur. Topraksız ya da büyük topraklı hane olmayıp hane başına ortalama 40–50 dekar arasında toprak düşmektedir. Köyde orman kadastro ve tapu kadastro işlemleri tamamlanmıştır. Köy mülki hudutları içerisinde 2915 ha ormanlık alan bulunmaktadır.

Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre Sarıkaya köyünde 160 küçükbaş, 81 büyükbaş (Çizelge 4.19), 146 kümes, 17 tek tırnaklı hayvan mevcut olup, arı kovanı sayısı 90'dır (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.19 Sarıkaya köyü 2008 yılı mevcut büyükbaş ve küçükbaş hayvan çeşidi ve miktarı

KÖY ADI	B.BAŞ HAYVAN TOPLAMI	KÜLTÜR IRKI	MELEZ	YERLİ KARA	K.BAŞ HAYVAN TOPLAMI	KOYUN	TİFTİK KEÇİSİ	KIL KEÇİSİ
SARIKAYA	81	19	32	30	260	210	25	25

Çizelge 4.20 Sarıkaya köyü 2008 yılı mevcut hayvan çeşidi ve miktarı

KÖY ADI	TEK TIRNAK TOPLAM	AT (ADET)	EŞEK (ADET)	KATIR (ADET)	KÜMES HAYVANI TOPLAMI	TAVUK (ADET)	HİNDİ (ADET)	KAZ (ADET)	ARILI KOVAN TOPLAMI
SARIKAYA	17	-	14	3	146	97	39	10	90

Köyün ekilen arazisi 2250 dekar, nadasa bırakılan 935 dekar, ekim yapılan sebze alanı 60 dekar ve meyve alanı ise 65 dekadır (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21 Sarıkaya köyü 2008 yılında ekimi yapılan tarla ürünlerinin çeşidi ve alansal dağılımı

KÖY ADI	TOPLAM TARLA ALANI (Da)	YETİŞTİRİLEN ÜRÜN	ALANI (Da)
SARIKAYA	3.335	Buğday	1.000
		Arpa	300
		Kuru Fasulye	5
		Patates	40
		Fiğ (OT)	685
		Yonca	80
		Korunga	30
		Nadas	935
		Tarım Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi	150
		Domates	5
		Taze Fasulye	50
		Biber (Sivri)	5
		Diğerleri	50

Görüldüğü üzere tarla ürünleri suya fazla gereksinimi olmayan tarım ürünleri ve çoğunlukla bakliyatıdır. Sebze üretimi sadece kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Köyde üretilen meyve durumuna bakıldığında ise köyde 65 dekar meyve alanı olup, 2680 adet meyve ağacı vardır. Köyde meyve ağacı olarak genellikle armut, kiraz ve elma ağaçları bulunmaktadır. Köyde su sıkıntısının bulunması sulu tarım alanlarının gün geçtikçe azalmasına neden olmuş, kuru tarım alanları artmış ve su gereksinimi düşük bitkiler yetiştirilmeye başlanmıştır.

Köyde modern tarımsal araç gereçler kısıtlı da olsa bulunmaktadır. Köyde 10 adet traktör, 11 harman makinesi, 5 tahıl mibzeri, 9 pülveri, ve 6 orak makinesi bulunmaktadır.

4.4 Ekonomik Boyut

4.4.1 Aşağıöz köyü

Aşağıöz köyü çalışma yapılan köyler arasında hane sayısı bakımından birinci sırada yer almaktadır. Köy bir vadi üzerine kurulmuştur. Köyde 2008 yılında üretilen ürünler ve elde edilen gelirler aşağıda verilmiştir.

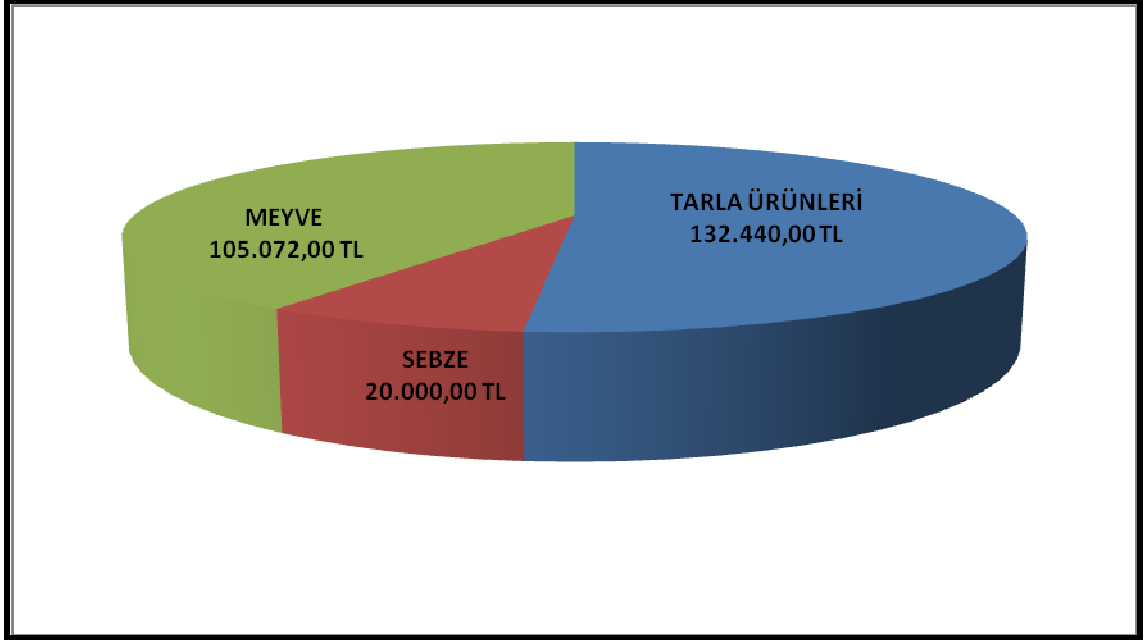
4.4.1.1 Bitkisel üretim miktarı ve değeri

Aşağıöz köyünde bitkisel üretim miktarı ve değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir (Çizelge 4.22). Görüldüğü gibi bitkisel üretimin büyük çoğunluğu kuru tarımdır. Sulu tarım yapılarak elde edilen ürünler köyde su sıkıntısının yaşanması nedeniyle verimli değildir. Çizelgede de görüldüğü gibi köyün yıllık tarımsal gelir toplamı 257.512,00 TL'dir.

Çizelge 4.22 Aşağıöz köyünde bitkisel üretimin miktarı ve değeri

ÜRÜN ADI	BİRİM VERİM A	TOPLAM ALAN B	BİRİM FİYATI C	TOPLAM GELİR A X B X C
Buğday	180,0 kg/da	1.150,0 Da	0,50 TL	103.500,00 TL
Arpa	170,0 kg/da	400,0 Da	0,30 TL	20.400,00 TL
Kuru Fasulye	12,5 kg/da	4,0 Da	1,60 TL	80,00 TL
Fiğ	90,0 kg/da	100,0 Da	0,50 TL	4.500,00 TL
Yonca	90,0 kg/da	95,0 Da	0,20 TL	1.710,00 TL
Korunga	100,0 kg/da	45,0 Da	0,50 TL	2.250,00 TL
Domates	1000,0 kg/da	30,0 Da	0,50 TL	15.000,00 TL
Taze Fasulye	500,0 kg/da	10,0 Da	1,00 TL	5.000,00 TL
Erik	15,0 kg/ağaç	160 adet	0,86 TL	2.064,00 TL
Kiraz	30,0 kg/ağaç	150 adet	1,65 TL	7.425,00 TL
Dut	15,0 kg/ağaç	278 adet	1,00 TL	4.170,00 TL
Ceviz	70,0 kg/ağaç	215 adet	5,20 TL	78.260,00 TL
Vişne	30,0 kg/ağaç	147 adet	0,80 TL	3.528,00 TL
Üzüm	350,0 kg/da	50,0 Da	0,55 TL	9.625,00 TL
TOPLAM				257.512,00 TL

Şekil 4.16'ya bakıldığında tarla ürünlerinin tarımsal gelir içindeki payının %51 (132.440,00 TL) ile en yüksek sırada yer aldığı, meyve üretiminin %41 (105.072,00 TL) oranında ve sebze üretiminin %8 (20.000,00 TL) oranında olduğu görülmektedir.

Şekil 4.16 Aşağıöz köyünde bitkisel üretim türlerinin tarımsal gelirdeki payı

4.4.1.2 Hayvansal üretimin miktarı ve değeri

Aşağıöz köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değerleri Çizelge 4.23'de gösterilmiştir. Aşağıöz köyünde yıllık sığır üretiminden 1.011.500,00 TL, koyun üretiminden 39.000,00 TL, kümes hayvanı üretiminden 6.055,00 TL ve arı üretiminden 300 TL kazanmaktadır.

Çizelge 4.23 Aşağıöz köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değeri

ÜRÜN ADI	BİRİM VERİMİ	TOPLAM HAYVAN SAYISI	BİRİM FİYATI (TL)	TOPLAM GELİR (TL)
SÜT (Kültür Irkı İnek)	7.625 Lt/Yıl	44	1,00	335.500,00
SÜT (Melez İnek)	3.000 Lt/Yıl	138	1,00	414.000,00
SÜT (Yerli Kara İnek)	2.000 Lt/Yıl	116	1,00	232.000,00
SÜT (Koyun)	120 Lt/Yıl	260	1,25	39.000,00
YUMURTA (Tavuk)	350 adet/Yıl	85	0,18	5.355,00
CANLI (Yerli Kara İnek)	-	20	1.500,00	30.000,00
CANLI (Hindi)	-	20	35,00	700,00
BAL (Fenni Kovan)	5 Kg/Yıl	10	6,00	300,00
TOPLAM				1.056.855,00

4.4.1.3 Ormanlık sektörünün katkısı

Aşağıöz köyü ormanlık sektöründen iki şekilde faydalanmaktadır. Birincisi orman işleri karşılığı sağlanan gelirler ikincisi zati ihtiyaç sonunda elde edilen reel gelirlerdir. Aşağıöz köyü 2008 yılında üretim işlerinden 26.825,38 TL gelir sağlamıştır. Köy mülki hudutları içerisinde Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü Sarıkaya Orman İşletme Şefliği'nin planlı üretiminin olmasına rağmen, üretimi yapılacak olan iş yerinin uzaklığı ve orman idaresince belirlenen üretim fiyatlarının tatmin edici olmaması sebebiyle köy halkı ormanlık faaliyetleri sonucu elde edilecek gelirin ekonomik katkısını yeterli bulmamaktadır. Bu sebeple ormanlık faaliyetlerinden elde edilecek gelirden faydalanmak yerine, ormanlık faaliyetlerinin yapıldığı yaz dönemlerinde büyük şehirlere çalışmak üzere geçici olarak göç etmektedirler. Ayrıca zati ihtiyaç ile köye dolaylı bir gelir sağlanmaktadır. Köye yılda ortalama olarak 225 ster yakacak ve 10 m³

yapacak olarak zati ihtiyaç verilmektedir. Köylünün 1 m³ yapacak emval için ödediği para 110 TL, aynı nitelikteki emvalin piyasa satış fiyatı ise 175 TL'dir. 1m³ emval için arada bulunan fark 65 TL'dir. Bu değer reel olarak köy ekonomisine giren katkıdır. Yapacak emval için köyün sağlamış olduğu reel katkı;

$$65 \times 10 = 650 \text{ TL'dir.}$$

Zati yapacak ihtiyacı için köylü ster başına 19,20 TL ödemektedir. Ortalama her yıl 225 ster yakacak odun alan köyde zati yakacak odun ihtiyacı için harcanan para 4.320 TL'dir. Bunun karşılığında köye giren 225 ster yakacak odunun piyasa fiyatı 7.425 TL'dir. Köyün sağladığı net gelir ise;

$$7.425 - 4320 = 3.105 \text{ TL'dir.}$$

Köyde orman tali ürünlerinden herhangi bir gelir elde edilmemekte olup, mantar, böğürtlen, kızılıçık gibi tali ürünlerden kendi ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Aşağıöz köyünün ormancılık sektöründen elde ettiği toplam gelir Çizelge 4.24'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.24 Aşağıöz köyünün ormancılık sektörü gelirleri

Gelir Türü		Yıllık Gelir Miktarı
Orman İşçiliği		26.825,38 TL
Zati İhtiyaç	Yapacak	650,00 TL
	Yakacak	3.105,00 TL
Orman Yan Ürünleri		-
TOPLAM		30.580,38 TL

4.4.1.4 Transfer gelirleri

Köyde 1 din görevlisi, 2 bayan kuran kursu öğretmeni, 3 öğretmen, 15 işçi emeklisi, 35 bağ-kur emeklisi ve 20 yaşlılık aylığı alan vardır. 2008 yılı itibariyle ortalama imam maaşı 980 TL'dir. Bu durumda imam ve kuran kursu hocalarının maaşlarının yıllık toplamı;

$$(980 \times 12 \times 3) = 35.280,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama öğretmen maaşı 1550 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan öğretmenlerin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1550 \times 12 \times 3) = 55.800,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama işçi emeklisi maaşı 1000 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan işçi emeklilerinin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1000 \times 12 \times 15) = 180.000,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama Bağ-kur emekli maaşı 304 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan bağ-kur emeklilerinin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(304 \times 12 \times 35) = 127.608,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama yaşlılık aylığı 90 TL'dir. Bu durumda köyde yaşlılık aylığı alan bireylerin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(90 \times 12 \times 20) = 21.600,00 \text{ TL'dir.}$$

Bu durumda transfer gelirlerinin toplamı;

$$35.280,00 + 55.800,00 + 180.000,00 + 127.608,00 + 21.600,00 = 420.288,00 \text{ TL'dir.}$$

4.4.1.5 Tarım dışı gelirler

Tarım dışı gelirler kiraya verilen taşınmaz mallar ile köy halkının çeşitli mal ve hizmet üretimi sonucu elde ettikleri gelirlerdir. Köyde taşınmaz malların kiraya verilmesi ile elde edilen bir gelire rastlanmamıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda köy faal erkek nüfusunun $\frac{1}{4}$ 'ünün yurt dışında ve $\frac{1}{4}$ 'ünün yurt içinde yılın 8 ayı inşaat işlerinde çalıştığı görülmüştür. Yurt dışında çalışan birey 8 ayda ortalama 20.000 TL kazanmakta ve bu paranın da ortalama 6.500 TL'sini köyde yaşayan ailesine göndermektedir. Yurt

içinde (Ankara, İstanbul) çalışan birey 8 ayda ortalama 10.000 TL kazanmakta ve bu paranın da ortalama 5.000 TL'sini köyde yaşayan ailesine göndermektedir. Bu durumda köy halkının inşaat işinden yıllık kazandığı para;

$$(20.000 \times 45) + (10.000 \times 45) = 1.350.000,00 \text{ TL'dir.}$$

Köyde işler halde iki adet bakkal bulunmaktadır. Bunlarının ikisinin yıllık brüt geliri 18.000,00 TL'dir. Köy halkı genellikle alış-veriş ihtiyacını köyde bulunan bakkallardan ve Çankırı'da bulunan marketlerden gidermektedirler.

Aşağıöz köyünün tarım dışı gelirleri toplamı;

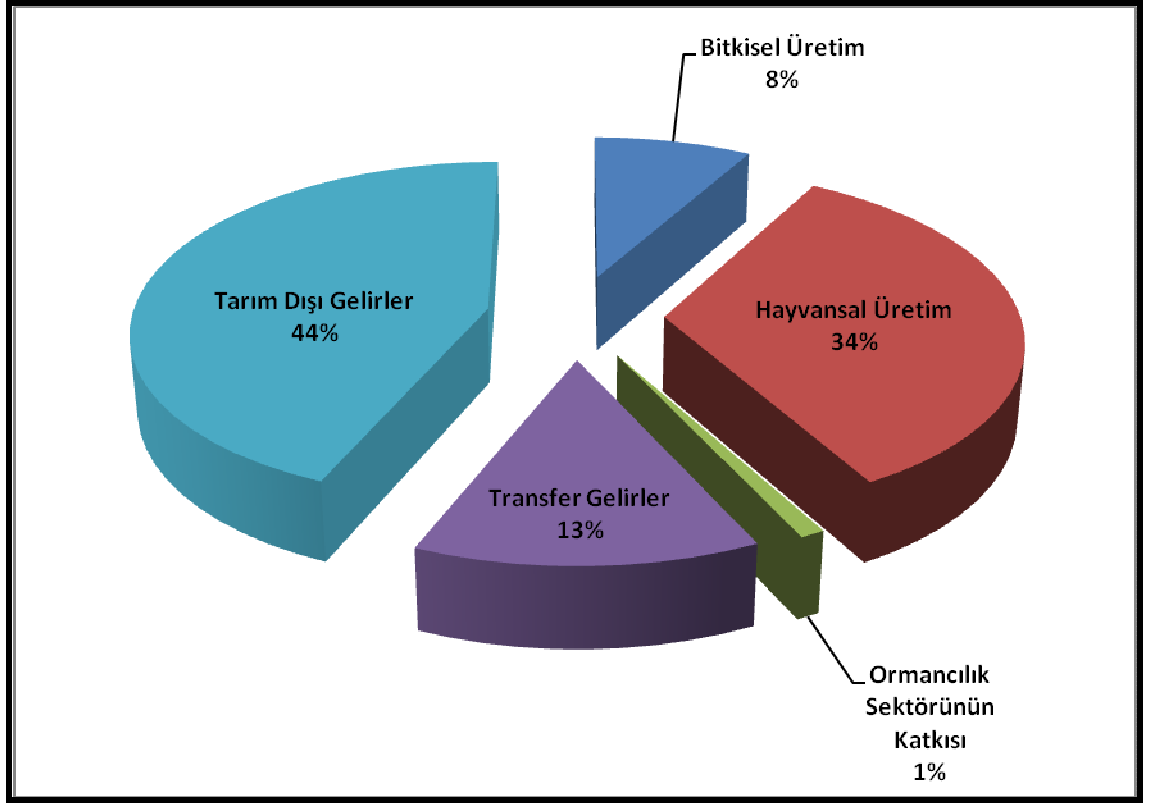
$$1.350.000 + 18.000 = 1.368.000,00 \text{ TL'dir.}$$

Bu durumda köyün toplam gelirleri Çizelge 4.25'de görüldüğü şekildedir.

Çizelge 4.25 Aşağıöz köyünün gelirlerinin sektörlere dağılımı

GELİRİN TÜRÜ	GELİRİN MİKTARI
Bitkisel Üretim	257.512,00 TL
Hayvansal Üretim	1.056.855,00 TL
Ormancılık Sektörünün Katkısı	30.580,38 TL
Transfer Gelirler	420.288,00 TL
Tarım Dışı Gelirler	1.368.000,00 TL
TOPLAM GELİRLER	3.133.235,38 TL

Şekil 4.17'de görüldüğü gibi köyün gelirinin büyük bölümü tarım dışı gelirlere sağlanmaktadır. Sektörlere göre gelir dağılımında hayvansal üretim ikinci sırada, transfer gelirler üçüncü sırada, bitkisel üretim dördüncü sırada ve son sırada da ormancılık sektörü yer almaktadır.

Şekil 4.17 Aşağıöz köyünün gelirlerinin sektörlere göre dağılımı

4.4.2 Ayseki köyü

Ayseki köyü çalışma yapılan köyler arasında hane sayısı bakımından ikinci sırada yer almaktadır. Köy bir seki üzerine kurulmuştur. Köyde 2008 yılında üretilen ürünler ve elde edilen gelirler aşağıda verilmiştir.

4.4.2.1 Bitkisel üretim miktarı ve değeri

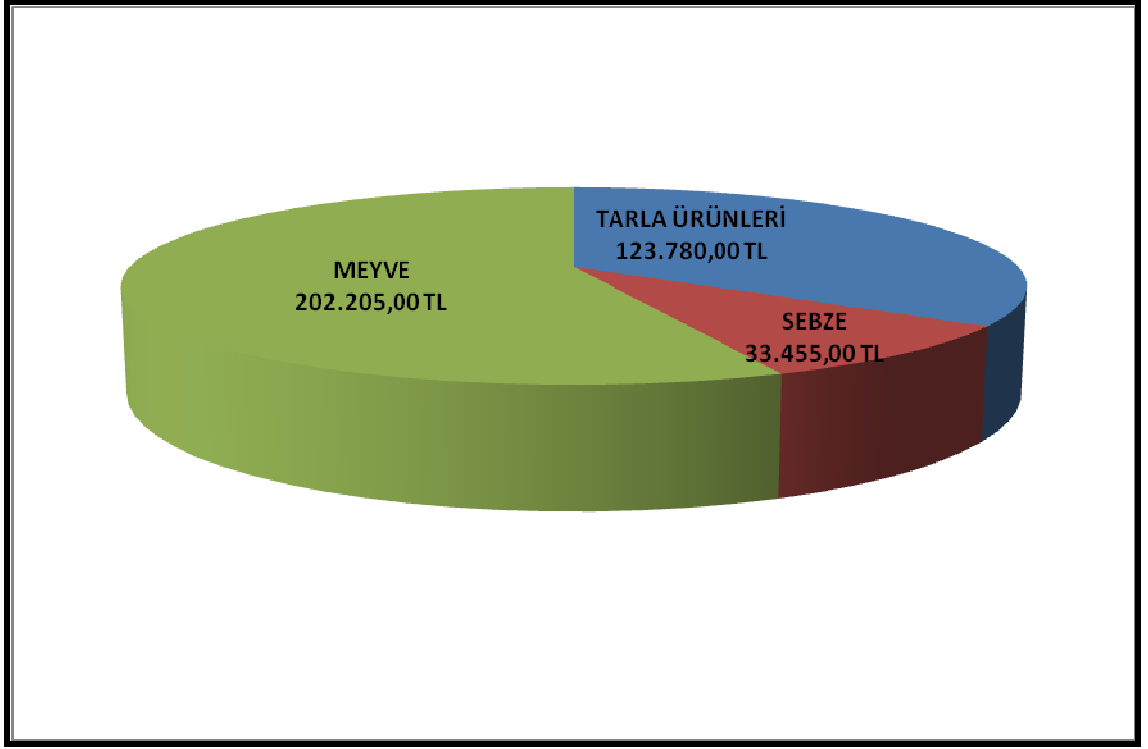
Ayseki köyünde bitkisel üretim miktarı ve değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir (Çizelge 4.26). Görüldüğü gibi bitkisel üretimin büyük çoğunluğu kuru tarımdır. Sulu tarım yapılarak elde edilen ürünler köyde su sıkıntısının yaşanması nedeniyle verimli değildir. Çizelgede de görüldüğü gibi köyün yıllık tarımsal gelir toplamı 359.440,00 TL'dir.

Çizelge 4.26 Ayseki köyünde bitkisel üretimin miktarı ve değeri

ÜRÜN ADI	BİRİM VERİM A	TOPLAM ALAN B	BİRİM FİYATI C	TOPLAM GELİR A X B X C
Buğday	180,0 kg/da	980,0 Da	0,50 TL	88.200,00 TL
Arpa	170,0 kg/da	400,0 Da	0,30 TL	20.400,00 TL
Kuru Fasulye	12,5 kg/da	140,0 Da	1,60 TL	2.800,00 TL
Patates	400,0 kg/da	50,0 Da	0,40 TL	8.000,00 TL
Fiğ	90,0 kg/da	100,0 Da	0,50 TL	4.500,00 TL
Yonca	90,0 kg/da	160,0 Da	0,20 TL	2.880,00 TL
Korunga	100,0 kg/da	100,0 Da	0,50 TL	5.000,00 TL
Domates	1000,0 kg/da	30,0 Da	0,50 TL	15.000,00 TL
Taze Fasulye	500,0 kg/da	20,0 Da	1,00 TL	10.000,00 TL
Biber	70,0 kg/da	10,0 Da	0,65 TL	455,00 TL
Armut	30,0 kg/ağaç	1.800 adet	0,50 TL	27.000,00 TL
Elma	50,0 kg/ağaç	1.538 adet	0,70 TL	53.830,00 TL
Kiraz	30,0 kg/ağaç	120 adet	1,65 TL	5.940,00 TL
Dut	15,0 kg/ağaç	300 adet	1,00 TL	4.500,00 TL
Erik	15,0 kg/ağaç	650 adet	0,86 TL	8.385,00 TL
Ceviz	70,0 kg/ağaç	250 adet	5,20 TL	91.000,00 TL
Üzüm	350,0 kg/da	60,0 Da	0,55 TL	11.550,00 TL
TOPLAM				359.440,00 TL

Şekil 4.18'e bakıldığında meyve üretimini tarımsal gelir içindeki payının %56 (202.205,00 TL) ile en yüksek sırada yer aldığı, tarla ürünlerinin %35 (123.780,00 TL) oranında ve sebze üretiminin %9 (33.455,00 TL) oranında olduğu görülmektedir.

Şekil 4.18 Ayseki köyünde bitkisel üretim türlerinin tarımsal gelirdeki payı

4.4.2.2 Hayvansal üretimin miktarı ve değeri

Ayseki köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değerleri Çizelge 4.27’de gösterilmiştir. Ayseki köyünde yıllık sığır üretiminden 912.125,00 TL, koyun üretiminden 21.750,00 TL, kümes hayvanı üretiminden 23.345,00 TL ve arı üretiminden 2.250,00 TL kazanmaktadır.

Çizelge 4.27 Ayseki köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değeri

ÜRÜN ADI	BİRİM VERİMİ	TOPLAM HAYVAN SAYISI	BİRİM FİYATI (TL)	TOPLAM GELİR (TL)
SÜT (Kültür Irkı İnek)	7.625 Lt/Yıl	45	1,00	343.125,00
SÜT (Melez İnek)	3.000 Lt/Yıl	116	1,00	348.000,00
SÜT (Yerli Kara İnek)	2.000 Lt/Yıl	100	1,00	200.000,00
SÜT (Koyun)	120 Lt/Yıl	145	1,25	21.750,00
YUMURTA (Tavuk)	350 adet/Yıl	365	0,18	22.995,00
CANLI (Yerli Kara İnek)	-	14	1.500,00	21.000,00
CANLI (Hindi)	-	10	35,00	350,00
BAL (Fenni Kovan)	5 Kg/Yıl	75	6,00	2.250,00
TOPLAM				959.470,00

4.4.2.3 Ormanlık sektörünün katkısı

Ayseki köyü ormanlık sektöründen zati ihtiyaç olarak reel bir gelir sağlamaktadır. Köy son üç yıldır orman işleri karşılığı bir gelir sağlamamaktadır. Köy mülki hudutları içerisinde Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü Sarıkaya Orman İşletme Şefliği'nin planlı üretiminin olmasına rağmen, üretimi yapılacak olan iş yerinin uzaklığı ve orman idaresince belirlenen üretim fiyatlarının tatmin edici olmaması sebebiyle köy halkı ormanlık faaliyetleri sonucu elde edilecek gelirin ekonomik katkısını yeterli bulmamaktadır. Bu sebeple ormanlık faaliyetlerinden elde edilecek gelirden faydalanmak yerine, ormanlık faaliyetlerinin yapıldığı yaz dönemlerinde büyük şehirlere çalışmak üzere geçici olarak göç etmektedirler. Zati ihtiyaç ile köye dolaylı bir gelir sağlanmaktadır. Köye yılda ortalama olarak 225 ster yakacak ve 10 m³ yapacak olarak zati ihtiyaç verilmektedir. Köylünün 1 m³ yapacak emval için ödediği para 110

TL, aynı nitelikteki emvalin piyasa satış fiyatı ise 175 TL'dir. 1m³ emval için arada bulunan fark 65 TL'dir. Bu değer reel olarak köy ekonomisine giren katkıdır. Yapacak emval için köyün sağlamış olduğu reel katkı;

$$65 \times 10 = 650 \text{ TL'dir.}$$

Zati yapacak ihtiyacı için köylü ster başına 19,20 TL ödemektedir. Ortalama her yıl 225 ster yakacak odun alan köyde zati yakacak odun ihtiyacı için harcanan para 4.320 TL'dir. Bunun karşılığında köye giren 225 ster yakacak odunun piyasa fiyatı 7.425 TL'dir. Köyün sağladığı net gelir ise;

$$7.425 - 4320 = 3.105 \text{ TL'dir.}$$

Köyde orman tali ürünlerinden herhangi bir gelir elde edilmemekte olup, mantar, böğürtlen, kızılıcık gibi tali ürünlerden kendi ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Ayseki köyünün ormancılık sektöründen elde ettiği toplam gelir Çizelge 4.28'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.28 Ayseki köyünün ormancılık sektörü gelirleri

Gelir Türü		Yıllık Gelir Miktarı
Orman İşçiliği		-
Zati İhtiyaç	Yapacak	650,00 TL
	Yakacak	3.105,00 TL
Orman Yan Ürünleri		-
TOPLAM		3.755,00 TL

4.4.2.4 Transfer gelirleri

Köyde 3 imam, 1 öğretmen, 10 işçi emeklisi, 20 bağ-kur emeklisi ve 13 yaşlılık aylığı alan vardır. 2008 yılı itibariyle ortalama imam maaşı 980 TL'dir. Bu durumda imam maaşlarının yıllık toplamı;

$$(980 \times 12 \times 3) = 35.280,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama öğretmen maaşı 1550 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan öğretmenlerin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1550 \times 12 \times 1) = 18.600,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama işçi emeklisi maaşı 1000 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan işçi emeklilerinin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1000 \times 12 \times 10) = 120.000,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama Bağ-kur emekli maaşı 304 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan bağ-kur emeklilerinin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(304 \times 12 \times 20) = 72.960,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama yaşlılık aylığı 90 TL'dir. Bu durumda köyde yaşlılık aylığı alan bireylerin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(90 \times 12 \times 13) = 14.040,00 \text{ TL'dir.}$$

Bu durumda transfer gelirlerinin toplamı;

$$35.280,00 + 18.600,00 + 120.000,00 + 72.960,00 + 14.040,00 = 260.880,00 \text{ TL'dir.}$$

4.4.2.5 Tarım dışı gelirler

Tarım dışı gelirler kiraya verilen taşınmaz mallar ile köy halkının çeşitli mal ve hizmet üretimi sonucu elde ettikleri gelirlerdir. Köyde taşınmaz malların kiraya verilmesi ile elde edilen bir gelire rastlanmamıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda köy faal erkek nüfusunun 1/5'inin yurt dışında ve 2/5'inin yurt içinde yılın 8 ayı inşaat işlerinde çalıştığı görülmüştür. Yurt dışında çalışan birey 8 ayda ortalama 20.000 TL kazanmakta ve bu paranın da ortalama 6.500 TL'sini köyde yaşayan ailesine göndermektedir. Yurt içinde (Ankara, İstanbul) çalışan birey 8 ayda ortalama 10.000 TL kazanmakta ve bu paranın da ortalama 5.000 TL'sini köyde yaşayan ailesine göndermektedir. Bu durumda köy halkının inşaat işinden yıllık kazandığı para;

$$(20.000 \times 11) + (10.000 \times 22) = 440.000,00 \text{ TL'dir.}$$

Köyde 1 adet benzin istasyonu bulunmaktadır ve yıllık brüt geliri 14.000,00 TL'dir.

Köy halkı genellikle alış-veriş ihtiyacını Çankırı'da bulunan marketlerden gidermektedirler.

Ayseki köyünün tarım dışı gelirleri toplamı;

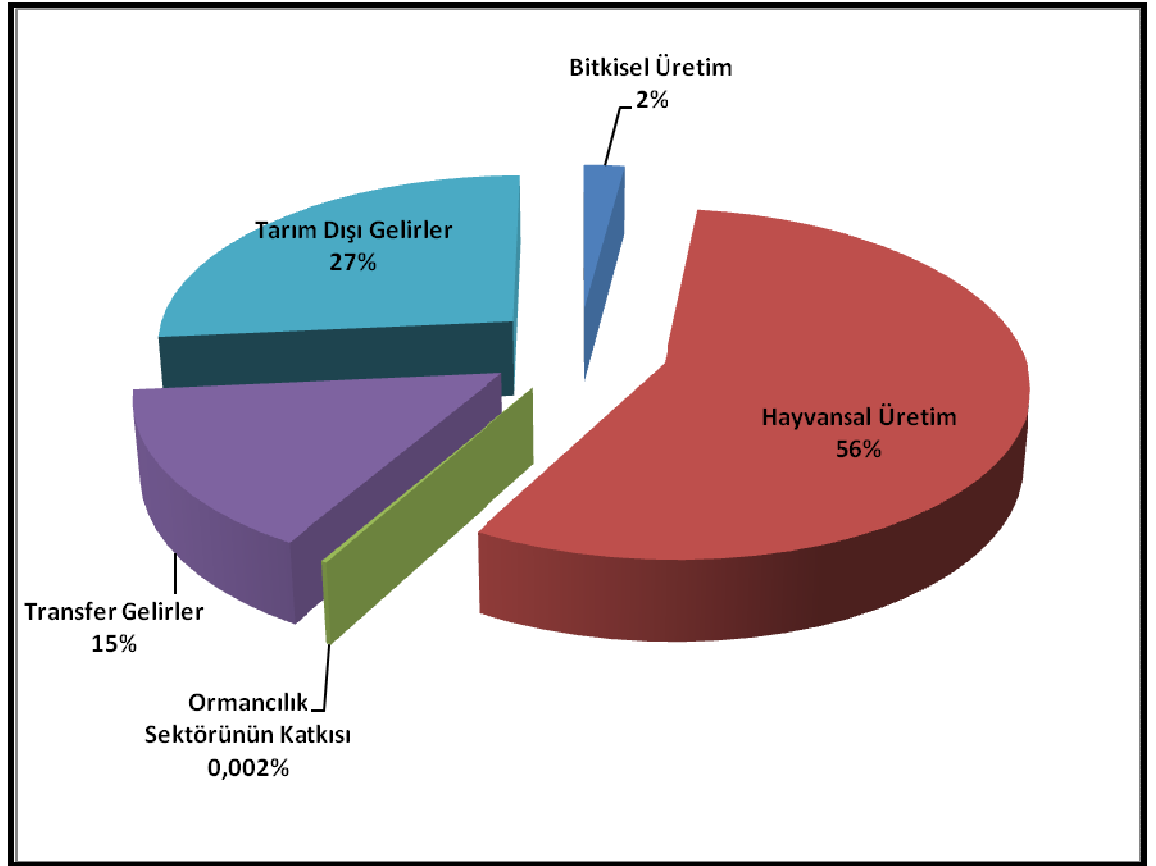
$$440.000,00 + 14.000,00 = 454.000,00 \text{ TL'dir.}$$

Bu durumda köyün toplam gelirleri Çizelge 4.29 'da görüldüğü şekildedir.

Çizelge 4.29 Ayseki köyünün gelirlerinin sektörlere dağılımı

GELİRİN TÜRÜ	GELİRİN MİKTARI
Bitkisel Üretim	35.940,00 TL
Hayvansal Üretim	959.470,00 TL
Ormancılık Sektörünün Katkısı	3.755,00 TL
Transfer Gelirler	260.280,00 TL
Tarım Dışı Gelirler	454.000,00 TL
TOPLAM GELİRLER	1.713.445,00 TL

Şekil 4.19’da görüldüğü gibi köyün gelirinin büyük bölümü hayvansal üretimden sağlanmaktadır. Sektörlere göre gelir dağılımında tarım dışı gelirler ikinci sırada, transfer gelirler üçüncü sırada, bitkisel üretim dördüncü sırada ve son sırada da ormancılık sektörü yer almaktadır.

Şekil 4.19 Ayseki köyünün gelirlerinin sektörlere göre dağılımı

4.4.3 Sarıkaya köyü

Sarıkaya köyü çalışma yapılan köyler arasında hane sayısı bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. Köy bir vadi üzerine kurulmuştur. Köyde 2008 yılında üretilen ürünler ve elde edilen gelirler aşağıda verilmiştir.

4.4.3.1 Bitkisel üretim miktarı ve değeri

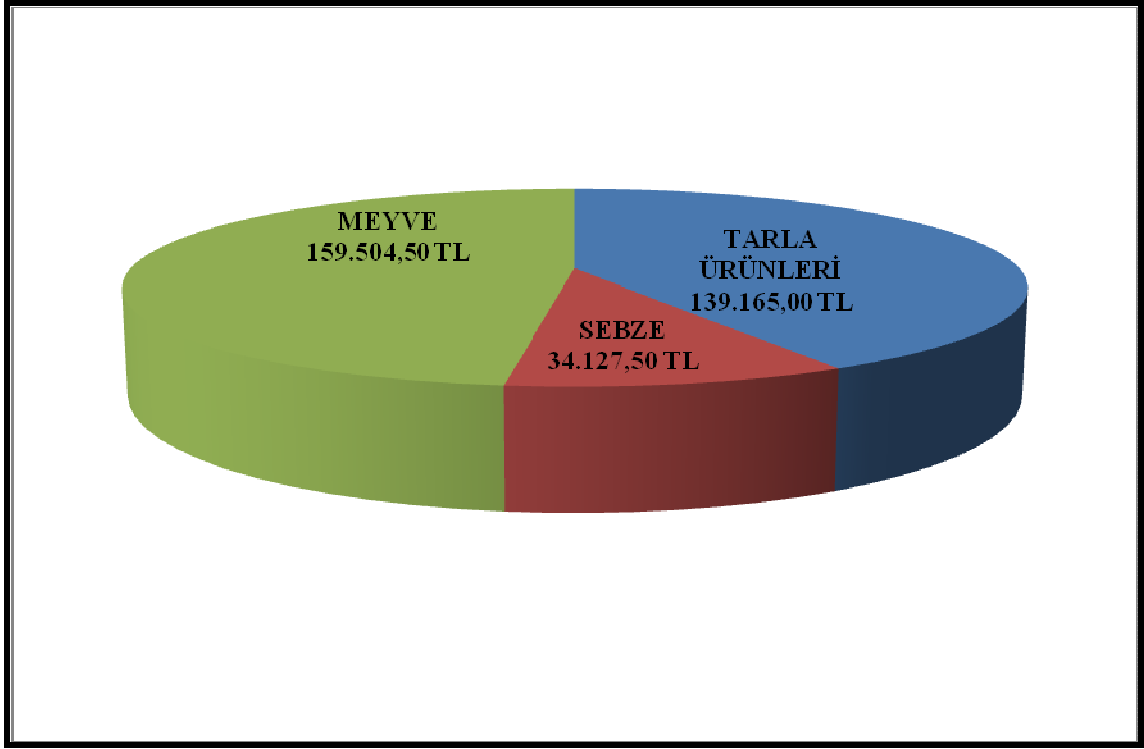
Sarıkaya köyünde bitkisel üretim miktarı ve değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir (Çizelge 4.30). Görüldüğü gibi bitkisel üretimin büyük çoğunluğu kuru tarımdır. Sulu tarım yapılarak elde edilen ürünler köyde su sıkıntısının yaşanması nedeniyle verimli değildir. Çizelgede de görüldüğü gibi köyün yıllık tarımsal gelir toplamı 332.797,00 TL'dir.

Çizelge 4.30 Sarıkaya köyünde bitkisel üretimin miktarı ve değeri

ÜRÜN ADI	BİRİM VERİM A	TOPLAM ALAN B	BİRİM FİYATI C	TOPLAM GELİR A X B X C
Buğday	180,0 kg/da	1.000,0 Da	0,50 TL	90.000,00 TL
Arpa	170,0 kg/da	300,0 Da	0,30 TL	15.300,00 TL
Kuru Fasulye	12,5 kg/da	5,0 Da	1,60 TL	100,00 TL
Patates	400,0 kg/da	40,0 Da	0,40 TL	6.400,00 TL
Fiğ	90,0 kg/da	685,0 Da	0,50 TL	30.825,00 TL
Yonca	90,0 kg/da	80,0 Da	0,20 TL	1.440,00 TL
Korunga	100,0 kg/da	30,0 Da	0,50 TL	1.500,00 TL
Domates	1000,0 kg/da	5,0 Da	0,50 TL	2.500,00 TL
Taze Fasulye	500,0 kg/da	50,0 Da	1,00 TL	25.000,00 TL
Biber	70,0 kg/da	5,0 Da	0,65 TL	227,50 TL
Armut	30,0 kg/ağaç	195 adet	0,50 TL	2.925,00 TL
Elma	50,0 kg/ağaç	1.500 adet	0,70 TL	52.500,00 TL
Kiraz	30,0 kg/ağaç	85 adet	1,65 TL	4.207,50 TL
Dut	15,0 kg/ağaç	275 adet	1,00 TL	4.125,00 TL
Ceviz	70,0 kg/ağaç	245 adet	5,20 TL	89.180,00 TL
Vişne	30,0 kg/ağaç	150 adet	0,80 TL	3.600,00 TL
Erik	15,0 kg/ağaç	230 adet	0,86 TL	2.967,00 TL
TOPLAM				332.797,00 TL

Şekil 4.20'ye bakıldığında meyve üretimini tarımsal gelir içindeki payının %48 (159.504,50 TL) ile en yüksek sırada yer aldığı, tarla ürünlerinin %42 (139.165,00 TL) oranında ve sebze üretiminin %10 (34.127,50 TL) oranında olduğu görülmektedir.

Şekil 4.20 Sarıkaya köyünde bitkisel üretim türlerinin tarımsal gelirdeki payı

4.4.3.2 Hayvansal üretimin miktarı ve değeri

Sarıkaya köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değerleri Çizelge 4.31'de gösterilmiştir. Sarıkaya köyünde yıllık sığır üretiminden 298.375,00 TL, koyun üretiminden 31.500,00 TL, kümes hayvanı üretiminden 7.476,00 TL ve arı üretiminden 2.700,00 TL kazanmaktadır.

Çizelge 4.31 Sarıkaya köyünde yıllık hayvansal üretim miktarı ve değeri

ÜRÜN ADI	BİRİM VERİMİ	TOPLAM HAYVAN SAYISI	BİRİM FİYATI (TL)	TOPLAM GELİR (TL)
SÜT (Kültür Irkı İnek)	7.625 Lt/Yıl	19	1,00	144.875,00
SÜT (Melez İnek)	3.000 Lt/Yıl	32	1,00	96.000,00
SÜT (Yerli Kara İnek)	2.000 Lt/Yıl	25	1,00	50.000,00
SÜT (Koyun)	120 Lt/Yıl	210	1,25	31.500,00
YUMURTA (Tavuk)	350 adet/Yıl	97	0,18	6.111,00
CANLI (Yerli Kara İnek)	-	5	1.500,00	7.500,00
CANLI (Hindi)	-	39	35,00	1.365,00
BAL (Fenni Kovan)	5 Kg/Yıl	90	6,00	2.700,00
TOPLAM				340.051,00

4.4.3.3 Ormancılık sektörünün katkısı

Sarıkaya köyü ormancılık sektöründen iki şekilde faydalanmaktadır. Birincisi orman işleri karşılığı sağlanan gelirler ikincisi zati ihtiyaç sonunda elde edilen reel gelirlerdir. Sarıkaya köyü 2008 yılında üretim işlerinden 14.350,18 TL gelir sağlamıştır. Köy mülki hudutları içerisinde Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü Sarıkaya Orman İşletme Şefliği'nin planlı üretiminin olmasına rağmen, üretimi yapılacak olan iş yerinin uzaklığı ve orman idaresince belirlenen üretim fiyatlarının tatmin edici olmaması sebebiyle köy halkı ormancılık faaliyetleri sonucu elde edilecek gelirin ekonomik katkısını yeterli bulmamaktadır. Bu sebeple ormancılık faaliyetlerinden elde edilecek gelirden faydalanmak yerine, ormancılık faaliyetlerinin yapıldığı yaz dönemlerinde büyük şehirlere çalışmak üzere geçici olarak göç etmektedirler. Ayrıca zati ihtiyaç ile köye dolaylı bir gelir sağlanmaktadır. Köye yılda ortalama olarak 360 ster yakacak ve 10 m³

yapacak olarak zati ihtiyaç verilmektedir. Köylünün 1 m³ yapacak emval için ödediği para 110 TL, aynı nitelikteki emvalin piyasa satış fiyatı ise 175 TL'dir. 1m³ emval için arada bulunan fark 65 TL'dir. Bu değer reel olarak köy ekonomisine giren katkıdır. Yapacak emval için köyün sağlamış olduğu reel katkı;

$$65 \times 10 = 650 \text{ TL'dir.}$$

Zati yapacak ihtiyacı için köylü ster başına 19,20 TL demektedir. Ortalama her yıl 360 ster yakacak odun alan köyde zati yakacak odun ihtiyacı için harcanan para 6.912 TL'dir. Bunun karşılığında köye giren 360 ster yakacak odunun piyasa fiyatı 11.880 TL'dir. Köyün sağladığı net gelir ise;

$$11.880 - 6912 = 4.968 \text{ TL'dir.}$$

Köyde orman tali ürünlerinden mantar toplayıp satma şeklinde yararlanılmaktadır. Yılda ortalama 750 kg mantar toplanmaktadır. Piyasada mantarın kilosu 20 TL'ye satılmaktadır. Bu durumda köyün orman tali ürünlerinden elde ettiği gelir 15.000,00 TL'dir. Sarıkaya köyünün ormancılık sektöründen elde ettiği toplam gelir izelge 4.32'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.32 Sarıkaya köyünün ormancılık sektörü gelirleri

Gelir Türü		Yıllık Gelir Miktarı
Orman İşçiliği		14.350,18 TL
Zati İhtiyaç	Yapacak	650,00 TL
	Yakacak	4.968,00 TL
Orman Yan Ürünleri		15.000,00 TL
TOPLAM		34.968,18 TL

4.4.3.4 Transfer gelirleri

Köyde 1 imam, 1 öğretmen, 5 memur, 4 işçi, 13 işçi emeklisi, 17 bağ-kur emeklisi ve 14 yaşlılık aylığı alan vardır. 2008 yılı itibariyle ortalama imam maaşı 980 TL'dir. Bu durumda imam maaşlarının yıllık toplamı;

$$(980 \times 12 \times 1) = 11.760,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama öğretmen maaşı 1550 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan öğretmen maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1550 \times 12 \times 1) = 18.600,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama memur maaşı 1100 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan memur maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1100 \times 12 \times 5) = 93.000,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama işçi maaşı 1200 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan işçi maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1200 \times 12 \times 4) = 74.400,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama işçi emeklisi maaşı 1000 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan işçi emeklilerinin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(1000 \times 12 \times 13) = 156.000,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama Bağ-kur emekli maaşı 304 TL'dir. Bu durumda köyde bulunan bağ-kur emeklilerinin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(304 \times 12 \times 17) = 60.016,00 \text{ TL'dir.}$$

2008 yılı itibariyle ortalama yaşlılık aylığı 90 TL'dir. Bu durumda köyde yaşlılık aylığı alan bireylerin maaşlarının yıllık toplamı;

$$(90 \times 12 \times 14) = 15.120,00 \text{ TL'dir.}$$

Bu durumda transfer gelirlerinin toplamı;

$$11.760 + 18.600 + 93.000 + 74.400 + 156.000 + 60.016 + 15.120 = 428.896,00 \text{ TL'dir.}$$

4.4.3.5 Tarım dışı gelirler

Tarım dışı gelirler kiraya verilen taşınmaz mallar ile köy halkının çeşitli mal ve hizmet üretimi sonucu elde ettikleri gelirlerdir. Köyde taşınmaz malların kiraya verilmesi ile elde edilen bir gelire rastlanmamıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda köy faal erkek nüfusunun 1/2'sinin Ankara'da yılın 8 ayı inşaat işlerinde çalıştığı görülmüştür. Çalışan birey 8 ayda ortalama 10.000 TL kazanmakta ve bu paranın da ortalama 5.000 TL'sini köyde yaşayan ailesine göndermektedir. Bu durumda köy halkının inşaat işinden yıllık kazandığı para;

$$(10.000 \times 43) = 430.000,00 \text{ TL'dir.}$$

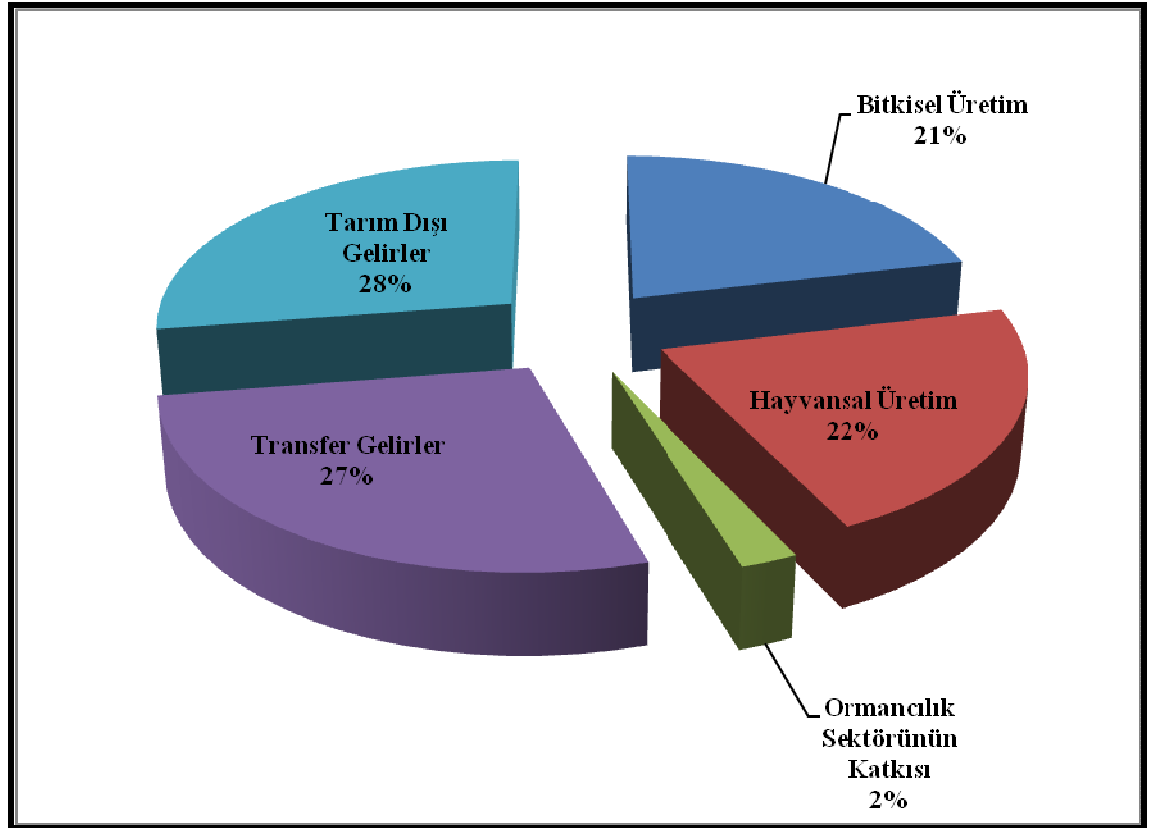
Köy halkı genellikle alış-veriş ihtiyacını Çankırı'da bulunan marketlerden gidermektedirler.

Bu durumda köyün toplam gelirleri Çizelge 4.33 'de görüldüğü şekildedir.

Çizelge 4.33 Sarıkaya köyünün gelirlerinin sektörlere dağılımı

GELİRİN TÜRÜ	GELİRİN MİKTARI
Bitkisel Üretim	332.797,00 TL
Hayvansal Üretim	340.051,00 TL
Ormançılık Sektörünün Katkısı	34.968,18 TL
Transfer Gelirler	428.896,00 TL
Tarım Dışı Gelirler	430.000,00 TL
TOPLAM GELİRLER	1.566.712,18 TL

Şekil 4.21’de görüldüğü gibi köyün gelirinin büyük bölümü tarım dışı gelirlerden sağlanmaktadır. Sektörlere göre gelir dağılımında transfer gelirler ikinci sırada, hayvansal üretim üçüncü sırada, bitkisel üretim dördüncü sırada ve son sırada da ormançılık sektörü yer almaktadır.

Şekil 4.21 Sarıkaya köyünün gelirlerinin sektörlere göre dağılımı

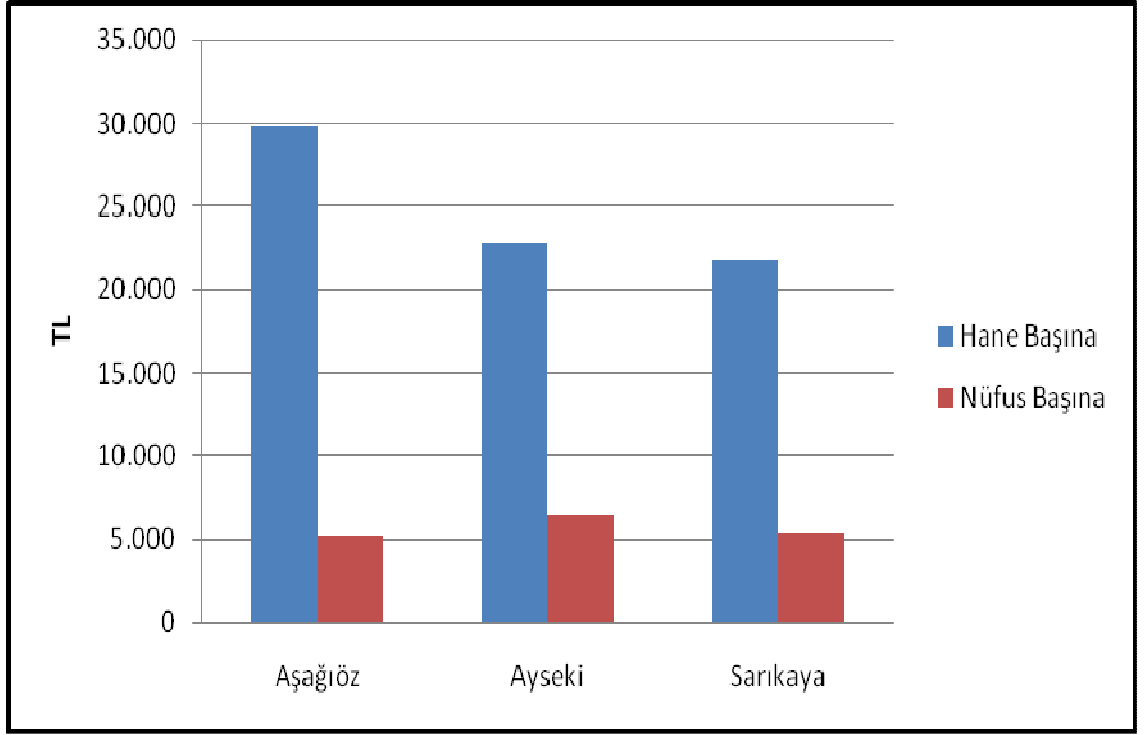
Çizelge 4.34 Aşağıöz, Ayseki ve Sarıkaya köylerinde üretilen ürünlerden sağlanan gayrisafi yıllık gelirler, hane başına ve kişi başına gayrisafi yıllık gelirler (TL, \$)

Toplam Gayri Safi Gelirler										
Köy Adı	1	2	3	4	5	6	7		8 ¹⁹	
							TL	\$	TL	\$
Aşağıöz	257.512	1.056.855	30.580	420.288	1.368.000	3.133.235	29.840	19.637	5.205	3.425
Ayseki	35.940	959.470	3.755	260.280	454.000	1.713.445	22.846	15.034	6.490	4.271
Sarıkaya	332.797	340.051	34.968	428.896	430.000	1.566.712	21.760	14.319	5.402	3.555
TOPLAM	626.249	2.356.376	69.303	1.109.464	2.252.000	6.413.392	74.446	48.990	17.097	11.251

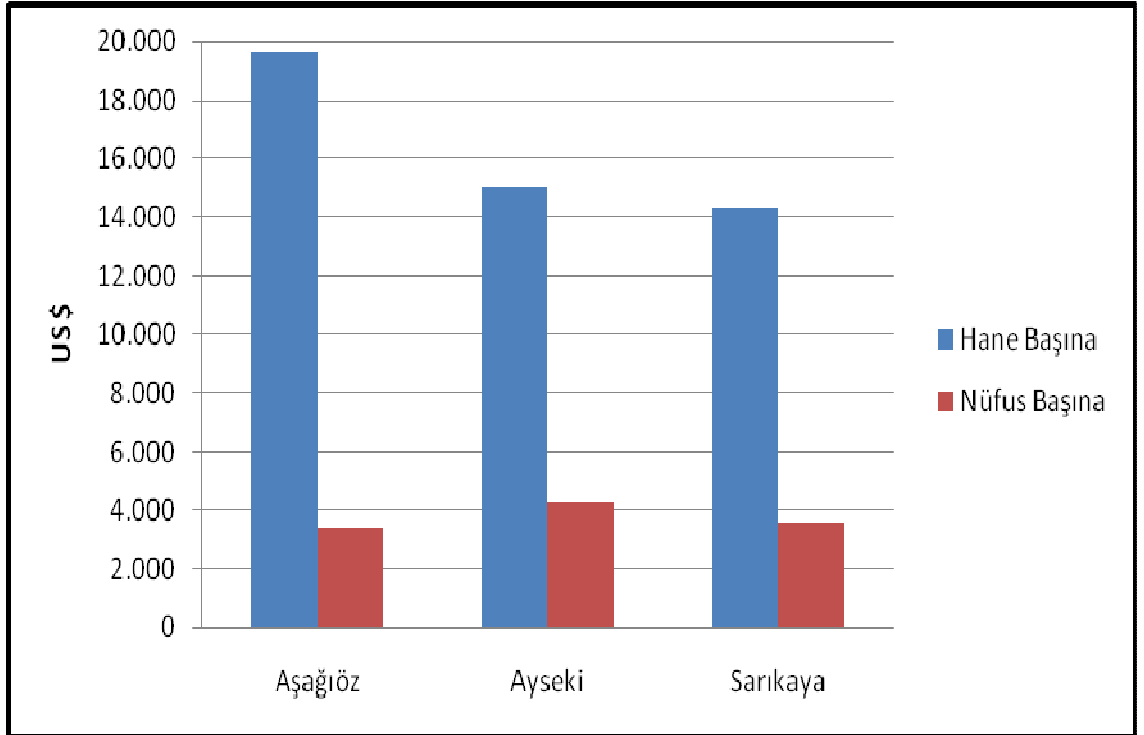
Çizelge 4.34'de belirtilen veriler doğrultusunda Türk lirası cinsinden hane başına gayri safi yıllık gelir 29.840 TL ile Aşağıöz köyü başı çekmektedir. Ayseki köyü 22.846TL ile Aşağıöz köyünü izlemektedir. Hane başına gayri safi yıllık gelir dağılımında en az payı 21.760 TL ile Sarıkaya köyü almaktadır (Şekil 4.22). Türk lirası cinsinden kişi başına gayrisafi yıllık gelirden 6.490 TL ile Ayseki köyü başı çekmektedir. Sarıkaya köyü 5.402 TL ile Ayseki köyünü izlemektedir. Kişi başına gayrisafi yıllık gelir dağılımında en az payı 5.205 TL ile Aşağıöz köyü almaktadır.

Türkiye'de 2008 yılı için kişi başına gayrisafi milli hasıla 10.062 \$ düzeyindedir. Ayseki köyü 4.271 \$ ile sıralamada birinci iken Sarıkaya köyü 3.555 \$ ile ikinci sırada ve Aşağıöz köyü 3.425 \$ ile son sırada yer almaktadır. Bu üç köy için ortalama kişi başına düşen gayrisafi milli hasıla 3.750 \$'dır (Şekil 4.23).

¹⁹ 1:Toplam bitkisel üretim, 2:Toplam hayvansal üretim, 3:Toplam ormancılık sektörünün katkısı, 4:Toplam transfer gelirler, 5:Toplam tarım dışı gelirler, 6:Toplam gayrisafi gelir, 7: Hane başına düşen gayri safi gelir, 8: Kişi başına düşen gayri safi gelir

Şekil 4.22 Hane ve kişi başına gayrisafi yıllık gelir (TL)

Şekil 4.23 Hane ve kişi başına gayrisafi yıllık gelir (\$)

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1 SWOT Analizi

Bu çalışmada seçilen köylerde sosyal ve ekonomik yapının tespiti için demografik özellikler belirlenerek köylerin kalkınmalarına yönelik olarak güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri belirlemeye yönelik SWOT analizi yapılmıştır. Yapılan analizde ortaya çıkan zayıf yönleri güçlüye çevirmek, tehditlerin etkisini de en aza indirmek amacıyla uygulanabilecek stratejiler belirlenmeye çalışılmaktadır.

5.1.1 Aşağöz köyü kırsal kalkınması üzerine SWOT analizi

Köyün kırsal kalkınmasının SWOT Analizi'nde güçlü ve zayıf yönler belirtilmiş, ayrıca fırsat ve tehditler de sıralanmıştır. Bu analize göre; çıkan veriler şu şekildedir.

Güçlü yönler

- Köyde 0-14 yaş çocuk sayısının son yıllarda azalan bir eğilim göstermesi köyün aile planlaması konusunda bilinçlendiğini ortaya çıkarmaktadır.
- Köyde boşanma oranının düşük olması aile bağlarının güçlü olduğunu göstermektedir.
- Köyde okuma yazma oranının yıllar geçtikçe artması eğitime verilen önemin arttığını göstermektedir.
- Köyde şebeke suyu ve kanalizasyon sisteminin bulunması
- Köyde her hanede elektrik, telefon ve uydu sisteminin bulunması
- Kumar oynama alışkanlığının ve köyde kahvehanenin bulunmaması
- Köyde kadastronun bulunmaması
- Köyde bir adet cami, bir adet kuran kursu ve bir adet ilkokulun bulunması
- Köyde bulunan halkın tamamının kendisine ait en az bir evinin olması
- Köyde iki adet bakkalın bulunması

- Köyün tarım dışı gelirlerinin köyün ekonomisinde önemli bir yere sahip olması
- Köyü il ve ilçe merkezine bağlayan ulaşım yolunun asfalt olması

Zayıf yönler

- Köye ait yardımlaşma, dayanışma ve kültür derneğinin olmasına rağmen yeterince faydalı olmaması
- Köyde tarımsal ve hayvansal faaliyet haricinde ekonomik yönden katkı sağlayacak herhangi bir istihdamın bulunmaması
- Köyde yeterli tarım arazisinin bulunmaması
- Köyde yeni evli çiftlerin maddi bağımsızlıklarını kazanamadıklarından ekonomik olarak anne ve babaya bağlı kalarak aynı evde yaşaması
- Köyde bir sulama tesisinin bulunmaması nedeniyle tarımın kuru tarım ile kısıtlı kalması
- Köyde posta hizmetinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması
- Köyde kütüphanenin bulunmaması
- Köye gazetenin gelmemesi
- Köyde sağlık ocağının bulunmaması
- Köyde turizm amaçlı kullanılabilir doğal ya da tarihi bir kaynağın bulunmaması
- Köyde herhangi bir kalkındırma kooperatifinin bulunmaması
- Köydeki modern tarım araçlarının azlığı
- Köy mülki hudutlarında 2000 ha' a yakın orman arazisinin bulunmasına karşın üretim işlerinde çalışmamaları
- İhtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın ilçe merkezinin 40 km uzaklıkta olması
- Tarım dışı gelirlerin yüksek olmasına rağmen köy ekonomisine pasif yönde etki etmesi
- Köyde hayvansal üretimin fazla olmasına rağmen ekonomik getirisinin az olması
- Köyde işsizlik oranının yüksek olması
- Köyde yaz aylarında yaşanan içme suyu sıkıntısı

Fırsatlar

- Aşağıöz 2008 yılı nüfus verilerine göre köyün faal nüfusu 351 kişi olup, bu sayı toplam nüfusun %68,3'ünü kapsaması köyde iş gücü oranının yüksek olması
- Köyde ait yardımlaşma, dayanışma ve kültür derneğinin bulunması
- Köy mülki hudutlarında 2000 ha' a yakın orman arazisinin bulunması
- Köyde hayvansal gelir miktarının fazla olması

Tehditler

- Sürekli yurt içi ve yurt dışına göç olması
- Köyde ilkokul haricinde eğitim kurumunun bulunmaması, eğitim için köy halkının büyük şehirlere göç etmesi
- Köyde akraba evliliğinin fazla olması
- Köyde ormancılık faaliyetlerinin gerçekleştirebilecek potansiyel gücün bulunmasına rağmen yabancı işçi gruplarının çalışması

5.1.1.1 Aşağıöz köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar

Yapılan SWOT analizinde 12 adet güçlü yön ve 4 adet fırsat bulunmuştur. Köyde geçmiş yıllardan bu yıllara aile planlamasına büyük önem verilmektedir. Bu konuda köyde sağlık ocaklarının yapmış oldukları çalışmalar oldukça başarılıdır. Köy nüfusunda okuryazarlık oranı artan bir eğilim göstermektedir. Maddi yeterliliğe sahip bütün aileler çocuklarının eğitimine önem vermektedir. Köyün aile yapısında boşanma yok denilecek kadar az bulunup aile bağları oldukça güçlüdür. Köy hanelerinin hemen hemen hepsinde elektrik, telefon, uydu sistemi bulunmaktadır. Ayrıca köyde şebeke suyu, kanalizasyon sistemi, cami, bakkal, ilkokul, kuran kursu, il ve ilçe merkezine ulaşımı sağlayan yolların asfalt olması Türkiye'de bulunan birçok orman köyüne bakıldığında büyük bir ayrıcalıktır. Köy halkının tamamının kendine ait evinin olması,

köyde kiralama olanaklarının olmayışı tarım dışı gelirlerde köy olanaklarını sınırlasa da köyde yerleşim sorununun yaşanmaması bakımından güçlü bir yöndür. Köyde kumar oynama alışkanlığı olmayıp kahvehane de bulunmamaktadır. Köyün orman kadastrosu geçmiş ve tapulama sistemi oturtulmuş olup kadastro sorunu yaşanmamaktadır. Köy ekonomisine en fazla girdinin tarım dışı gelirlerden elde edilmesi köy dışına mevsimlik ya da devamlı göçten kaynaklanmaktadır.

Nüfusun yarısından fazlasının iş gücü bakımından faal olması sağlanılacak herhangi bir istihdam karşısında köy halkının çalışabilme olanaklarının bulunduğunu göstermektedir. Ankara'da bulunan Aşağıöz Köyü Yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği göç eden halk tarafından kurulmuş olup köylerine dışarıdan yardım etmeye çalışmaktadırlar. Köy mülki hudutlarında verimli orman varlığının bulunması ormancılık sektörü tarafından istihdam olanaklarının mevcut bulunduğunun bir göstergesidir. Ayrıca köy ekonomisinde hayvancılık sektöründen sağlanan gelir miktarının önemli bir yerinin olması köyde hayvancılığın yoğun bir şekilde yapıldığını, pazar olanaklarının iyileştirilmesi ve yeni pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesi durumunda sağlanan gelirden büyük bir artış olacağı düşünülmektedir.

5.1.1.2 Aşağıöz köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler

Yapılan SWOT analizinde 18 adet zayıf yön ve 4 adet tehdit bulunmuştur. Köyde hayvansal ve bitkisel üretim haricinde gelir getiren herhangi bir sektör yoktur. Bu durum köyde işsizlik oranının yüksek olmasına neden olmaktadır. Köy halkı ormancılık faaliyetlerinden fazla gelir sağlayamadıkları düşüncesi ile bu sektörde çalışmamaktadırlar. Tarım arazilerinin yeterli olmaması, sulama tesisinin bulunmaması, arazi şartları ve gelir yetersizlikleri sonucu modern tarım araçlarının az olması nedeniyle bu sektörden sağlanan gelir kısıtlı kalmaktadır. Köyde yeni evli çiftlerin maddi bağımsızlıklarını kazanamamalarından dolayı ekonomik olarak anne ve babaya bağlı kalarak aynı evde yaşaması aile bireylerinin kendi hayatlarını kuramamasına neden olmaktadır. Posta hizmetlerinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması, köy kütüphanesinin bulunmaması, gazetenin gelmemesi, sağlık ocağının bulunmaması ve

köy mülki hudutları içerisinde turizm amaçlı kullanılabilir doğal ya da tarihi herhangi bir kaynağın bulunmaması köyün sosyal ve kültürel yönden kalkınma olanaklarını kısıtlamaktadır. Hayvansal üretim miktarının fazla olmasına rağmen ekonomik getirisinin az olmasının en önemli sebebi köy halkının kendi imkanları ile ürünlerini pazarlamaları, bu konuda herhangi bir kooperatiflerinin bulunmamasıdır. Tarım dışı gelirler yüksek olmasına rağmen köy ekonomisine pasif yönde etki etmekte köye herhangi bir yatırım yapılmamaktadır. Köye ait yardımlaşma derneğinin bulunmasına rağmen dernek yetersiz kalmakta ve köye bir katkı sağlayamamaktadır. İhtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın ilçe merkezi 40 km uzaklıkta olup alışveriş imkanları kısıtlıdır. Yaz aylarında kurak ve yarı kurak iklime sahip olunması nedeniyle su kesintileri yaşanmakta ve bu nedenle içme suyu ihtiyaçları yeterli derecede karşılanamamaktadır.

Sürekli yurtiçine ve yurt dışına yaşanan göçler nedeniyle iş gücü bakımından faal nüfusta azalmaların gerçekleşmesi köyün ekonomik yapısında bozulmalara neden olmaktadır. Köyde eğitim kurumu olarak sadece ilkokulun bulunması eğitime önem veren ailelerin şehir merkezlerine ya da çevre ilçelere göç etmesine sebep olmaktadır. Akraba evliliklerinin yoğun yaşanması sakat çocuk oranının artması yönünden tehdit oluşturmaktadır. Ormancılık faaliyetlerini gerçekleştirmek için yeterli iş gücü ve imkanların bulunmasına rağmen yeterli kazanç sağlanamadığı gerekçesi ile bu sektörde yabancı işçilerin çalışması köy ekonomisinde kayba neden olmaktadır.

5.1.2 Ayseki köyü kırsal kalkınması üzerine SWOT analizi

Köyün kırsal kalkınmasının SWOT Analizi'nde güçlü ve zayıf yönler belirtilmiş, ayrıca fırsat ve tehditler de sıralanmıştır. Bu analize göre; çıkan veriler şu şekildedir.

Güçlü yönler

- Köyde 0–14 yaş çocuk sayısının son yıllarda azalan bir eğilim göstermesi köyün aile planlaması konusunda bilinçlendiğini ortaya çıkarmaktadır.
- Köyde boşanma oranının düşük olması aile bağlarının güçlü olduğunu göstermektedir.
- Köyde okuma yazma oranının yıllar geçtikçe artması eğitime verilen önemin arttığını göstermektedir.
- Köyde şebeke suyu ve kanalizasyon sisteminin bulunması
- Köyde her hanede elektrik, telefon ve uydu sisteminin bulunması
- Kumar oynama alışkanlığının ve köyde kahvehanenin bulunmaması,
- Köyde kadastro sorununun bulunmaması
- Köyde üç adet cami ve bir adet ilkokulun bulunması
- Köyde bulunan halkın tamamının kendisine ait en az bir evinin olması
- Köyde benzin istasyonunun bulunması
- Köy halkının hayvansal üretimden elde ettikleri gelirlerin köy ekonomisinde önemli bir yere sahip olması
- Köy yolunun asfalt olması
- Köyde sulama tesisinin bulunması

Zayıf yönler

- Köye ait kalkındırma ve güzelleştirme derneğinin olmasına rağmen yeterince faydalı olmaması
- Köyde tarımsal ve hayvansal faaliyet haricinde ekonomik yönden katkı sağlayacak istihdamın bulunmaması
- Köyde yeterli tarım arazisinin bulunmaması
- Köyde yeni evli çiftlerin maddi bağımsızlıklarını kazanamadıklarından ekonomik olarak anne ve babaya bağlı kalarak aynı evde yaşamaları
- Köye posta hizmetinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması

- Köyde kütüphanenin bulunmaması
- Köyde gazetenin gelmemesi
- Köyde sağlık ocağının bulunmaması
- Köyde turizm amaçlı kullanılabilir doğal ya da tarihi bir kaynağın bulunmaması
- Köyde herhangi bir kalkındırma kooperatifinin bulunmaması
- Köydeki modern tarım araçlarının azlığı
- Köy mülki hudutlarında 1000 ha' a yakın orman arazisinin bulunmasına karşın üretim işlerinde çalışmamaları
- İhtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın il merkezinin 42 km uzaklıkta olması
- Tarım dışı gelirlerin yüksek olmasına rağmen köy ekonomisine pasif yönde etki etmesi
- Köyde hayvansal üretimin fazla olmasına rağmen ekonomik getirisinin az olması
- Köyde işsizlik oranının yüksek olması
- Köyde yaz aylarında yaşanan içme suyu sıkıntısı
- Köyde bakkalın bulunmaması

Fırsatlar

- Ayseki 2008 yılı nüfus verilerine göre köyün faal nüfusu 148 kişi olup, bu sayı toplam nüfusun %56,06'sını kapsamaması köyde iş gücü oranının yüksek olması
- Köyde ait kalkındırma ve güzelleştirme derneğinin bulunması
- Köy mülki hudutlarında 1000 ha' a yakın orman arazisinin bulunması
- Köyde hayvansal gelir miktarının fazla olması

Tehditler

- Sürekli yurt içi ve yurt dışına göç olması
- Köyde ilkokul haricinde eğitim kurumunun bulunmaması, eğitim için köy halkının büyük şehirlere göç etmesi
- Köyde akraba evliliğinin fazla olması

- Köyde ormancılık faaliyetlerinin gerçekleştirebilecek potansiyel gücün bulunmasına rağmen yabancı işçi gruplarının çalışması

5.1.2.1 Ayseki köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar

Yapılan SWOT analizinde 13 adet güçlü yön ve 4 adet fırsat bulunmuştur. Köyde geçmiş yıllardan bu yıllara aile planlamasına büyük önem verilmektedir. Bu konuda köyde sağlık ocaklarının yapmış oldukları çalışmalar oldukça başarılıdır. Köy nüfusunda okuryazarlık oranı artan bir eğilim göstermektedir. Maddi yeterliliğe sahip bütün aileler çocuklarının eğitimine önem vermektedir. Köyün aile yapısında boşanma yok denilecek kadar az bulunup aile bağları oldukça güçlüdür. Köy hanelerinin hemen hemen hepsinde elektrik, telefon, uydu sistemi bulunmaktadır. Ayrıca köyde şebeke suyu, kanalizasyon sistemi, cami, ilkokul, benzin istasyonu, sulama tesisinin bulunması, il ve ilçe merkezine ulaşımı sağlayan yolların asfalt olması Türkiye’de bulunan birçok orman köyüne bakıldığında büyük bir ayrıcalıktır. Köy halkının tamamının kendine ait evinin olması, köyde kiralama olanaklarının olmayışı tarım dışı gelirlerde köy olanaklarını sınırlasa da köyde yerleşim sorununun yaşanmaması bakımından güçlü bir yöndür. Köyde kumar oynama alışkanlığı olmayıp kahvehane de bulunmamaktadır. Köyün orman kadastrosu geçmiş ve tapulama sistemi oturtulmuş olup kadastro sorunu yaşanmamaktadır. Köy ekonomisine en fazla girdinin hayvansal üretimden elde ettikleri gelir olması köyün yerinde kalkınmasına olanak sağlamaktadır.

Nüfusun yarısından fazlasının iş gücü bakımından faal olması sağlanılacak herhangi bir istihdam karşısında köy halkının çalışabilme olanaklarının bulunduğunu göstermektedir. Ankara’da bulunan Ayseki Köyü Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği göç eden halk tarafından kurulmuş olup köylerine dışarıdan yardım etmeye çalışmaktadırlar. Köy mülki hudutlarında verimli orman varlığının bulunması ormancılık sektörü tarafından istihdam olanaklarının mevcut bulunduğunun bir göstergesidir. Ayrıca köy ekonomisinde hayvancılık sektöründen sağlanan gelir miktarının önemli bir yerinin olması köyde hayvancılığın yoğun bir şekilde yapıldığını, pazar olanaklarının

iyileştirilmesi ve yeni pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesi durumunda sağlanan gelirden büyük bir artış olacağı düşünülmektedir.

5.1.2.2 Ayseki köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler

Yapılan SWOT analizinde 18 adet zayıf yön ve 4 adet tehdit bulunmuştur. Köyde hayvansal ve bitkisel üretim haricinde gelir getiren herhangi bir sektör yoktur. Bu durum köyde işsizlik oranının yüksek olmasına neden olmaktadır. Köy halkı ormancılık faaliyetlerinden fazla gelir sağlayamadıkları düşüncesi ile bu sektörde çalışmamaktadırlar. Tarım arazilerinin yeterli olmaması, arazi şartları ve gelir yetersizlikleri sonucu modern tarım araçlarının az olması nedeniyle bu sektörden sağlanan gelir kısıtlı kalmaktadır. Köyde yeni evli çiftlerin maddi bağımsızlıklarını kazanamamalarından dolayı ekonomik olarak anne ve babaya bağlı kalarak aynı evde yaşaması aile bireylerinin kendi hayatlarını kuramamasına neden olmaktadır. Posta hizmetlerinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması, köy kütüphanesinin bulunmaması, gazetenin gelmemesi, sağlık ocağının bulunmaması ve köy mülki hudutları içerisinde turizm amaçlı kullanılacak doğal ya da tarihi herhangi bir kaynağın bulunmaması köyün sosyal ve kültürel yönden kalkınma olanaklarını kısıtlamaktadır. Hayvansal üretim miktarının fazla olmasına rağmen ekonomik getirisinin az olmasının en önemli sebebi köy halkının kendi imkanları ile ürünlerini pazarlamaları, bu konuda herhangi bir kooperatiflerinin bulunmamasıdır. Tarım dışı gelirler yüksek olmasına rağmen köy ekonomisine pasif yönde etki etmekte köye herhangi bir yatırım yapılmamaktadır. Köye ait yardımlaşma derneğinin bulunmasına rağmen dernek yetersiz kalmakta ve köye bir katkı sağlayamamaktadır. Köyde mevcut bir bakkal yoktur ve ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın il merkezi 42 km uzaklıkta olup alışveriş imkanları kısıtlıdır. Yaz aylarında kurak ve yarı kurak iklime sahip olunması nedeniyle su kesintileri yaşanmakta ve bu nedenle içme suyu ihtiyaçları yeterli derecede karşılanamamaktadır.

Sürekli yurtiçine ve yurt dışına yaşanan göçler nedeniyle iş gücü bakımından faal nüfusta azalmaların gerçekleşmesi köyün ekonomik yapısında bozulmalara neden

olmaktadır. Köyde eğitim kurumu olarak sadece ilkokulun bulunması eğitime önem veren ailelerin şehir merkezlerine ya da çevre ilçelere göç etmesine sebep olmaktadır. Akraba evliliklerinin yoğun yaşanması sakat çocuk oranının artması yönünden tehdit oluşturmaktadır. Ormancılık faaliyetlerini gerçekleştirmek için yeterli iş gücü ve imkanların bulunmasına rağmen yeterli kazanç sağlanamadığı gerekçesi ile bu sektörde yabancı işçilerin çalışması köy ekonomisinde kayba neden olmaktadır.

5.1.3 Sarıkaya köyü kırsal kalkınması üzerine SWOT analizi

Köyün kırsal kalkınmasının SWOT Analizi'nde güçlü ve zayıf yönler belirtilmiş, ayrıca fırsat ve tehditler de sıralanmıştır. Bu analize göre; çıkan veriler şu şekildedir.

Güçlü yönler

- Köyde 0-14 yaş çocuk sayısının son yıllarda azalan bir eğilim göstermesi köyün aile planlaması konusunda bilinçlendiğini ortaya çıkarmaktadır.
- Köyde boşanma oranının düşük olması aile bağlarının güçlü olduğunu göstermektedir.
- Köyde okuma yazma oranının yıllar geçtikçe artması eğitime verilen önemin arttığını göstermektedir.
- Köyde şebeke suyu kullanılması
- Köyde her hanede elektrik, telefon ve uydu sisteminin bulunması
- Kumar oynama alışkanlığının ve köyde kahvehanenin bulunmaması,
- Köyde kadastro sorununun bulunmaması
- Köyde bir adet cami ve bir adet ilkokulun bulunması
- Köyde bulunan halkın tamamının kendisine ait en az bir evinin olması
- Köyün tarım dışı gelirlerinin köyün ekonomisinde önemli bir yere sahip olması
- Köyde sulama tesisinin bulunması
- Köyde orman tali ürünlerinden faydalanılması

Zayıf yönler

- Köye ait yardımlaşma, dayanışma ve kültür derneğinin olmasına rağmen yeterince faydalı olmaması
- Köyde tarımsal ve hayvansal faaliyet haricinde ekonomik yönden katkı sağlayacak herhangi bir istihdamın bulunmaması
- Köyde yeterli tarım arazisinin bulunmaması
- Köye posta hizmetinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması
- Köyde kütüphanenin bulunmaması
- Köye gazetenin gelmemesi
- Köyde sağlık ocağının bulunmaması
- Köyde turizm amaçlı kullanılacak doğal ya da tarihi bir kaynağın bulunmaması
- Köyde herhangi bir kalkındırma kooperatifinin bulunmaması
- Köydeki modern tarım araçlarının azlığı
- Köy mülki hudutlarında 3000 ha' a yakın orman arazisinin bulunmasına karşın üretim işlerinde çalışmamaları
- İhtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın il merkezinin 44 km uzaklıkta olması
- Tarım dışı gelirlerin yüksek olmasına rağmen köy ekonomisine pasif yönde etki etmesi
- Köyde işsizlik oranının yüksek olması
- Köyde yaz aylarında yaşanan içme suyu sıkıntısı
- Köy yolunun stabilize yol olması
- Köyde kanalizasyon sisteminin bulunmaması
- Köyde bakkalın bulunmaması

Fırsatlar

- Sarıkaya 2008 yılı nüfus verilerine göre köyün faal nüfusu 159 kişi olup, bu sayı toplam nüfusun %54,82'sini kapsamaması köyde iş gücü oranının yüksek olması
- Köye ait yardımlaşma, dayanışma ve kültür derneğinin bulunması
- Köy mülki hudutlarında 3000 ha' a yakın orman arazisinin bulunması
- Köyde tarım dışı gelir miktarının fazla olması
- Köyün mevcut yerinin doğal afetler nedeni ile devlet tarafından değiştirilmesi

Tehditler

- İşsizlik nedeni ile köy dışına sürekli göç olması
- Köyde ilköğretim haricinde eğitim kurumunun bulunmaması, eğitim için köy halkının büyük şehirlere göç etmesi
- Köyde akraba evliliğinin fazla olması
- Köyde ormancılık faaliyetlerinin gerçekleştirebilecek potansiyel gücün bulunmasına rağmen yabancı işçi gruplarının çalışması
- Köyün mevcut yerinin heyelan bölgesi olması

5.1.3.1 Sarıkaya köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar

Yapılan SWOT analizinde 12 adet güçlü yön ve 5 adet fırsat bulunmuştur. Köyde geçmiş yıllardan bu yıllara aile planlamasına büyük önem verilmektedir. Bu konuda köyde sağlık ocaklarının yapmış oldukları çalışmalar oldukça başarılıdır. Köy nüfusunda okuryazarlık oranı artan bir eğilim göstermektedir. Maddi yeterliliğe sahip bütün aileler çocuklarının eğitimine önem vermektedir. Köyün aile yapısında boşanma yok denilecek kadar az bulunup aile bağları oldukça güçlüdür. Köy hanelerinin hemen hemen hepsinde elektrik, telefon, uydu sistemi bulunmaktadır. Ayrıca köyde şebeke suyu, cami, ilköğretim, sulama tesisi olması Türkiye'de bulunan birçok orman köyüne

bakıldığında büyük bir ayrıcalıktır. Köy halkının tamamının kendine ait evinin olması, köyde kiralama olanaklarının olmayışı tarım dışı gelirlerde köy olanaklarını sınırlasa da köyde yerleşim sorununun yaşanmaması bakımından güçlü bir yöndür. Köyde kumar oynama alışkanlığı olmayıp kahvehane de bulunmamaktadır. Köyün orman kadastrosu geçmiş ve tapulama sistemi oturtulmuş olup kadastro sorunu yaşanmamaktadır. Köy ekonomisine en fazla girdinin tarım dışı gelirlerden elde edilmesi köy dışına mevsimlik ya da devamlı göçten kaynaklanmaktadır. Halkın orman tali ürünlerinden yararlanması gelir çeşitliliğini ve ormana olan bağlılıklarını artırmaktadır.

Nüfusun yarısından fazlasının iş gücü bakımından faal olması sağlanılacak herhangi bir istihdam karşısında köy halkının çalışabilme olanaklarının bulunduğunu göstermektedir. Ankara'da bulunan Sarıkaya Köyü Yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği göç eden halk tarafından kurulmuş olup köylerine dışarıdan yardım etmeye çalışmaktadırlar. Köy mülki hudutlarında verimli orman varlığının bulunması ormancılık sektörü tarafından istihdam olanaklarının mevcut bulunduğunun bir göstergesidir. Tarım dışı gelir miktarının fazla olması köy halkının diğer sektörlerden de gelir sağladığını ve ellerindeki fırsatları değerlendirdiğini göstermektedir. Devlet tarafından mevcut köy yerleşim yerinin değiştirilmesi devletin köye destek verdiğinin, doğal afetlerin köy halkına büyük bir zarar oluşturmadan çözüm sağlandığının bir kanıtıdır.

5.1.3.2 Sarıkaya köyü üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler

Yapılan SWOT analizinde 18 adet zayıf yön ve 5 adet fırsat bulunmuştur. Köyde hayvansal ve bitkisel üretim haricinde gelir getiren herhangi bir sektör yoktur. Bu durum köyde işsizlik oranının yüksek olmasına neden olmaktadır. Köy halkı ormancılık faaliyetlerinden fazla gelir sağlayamadıkları düşüncesi ile bu sektörde çalışmamaktadırlar. Tarım arazilerinin yeterli olmaması, arazi şartları ve gelir yetersizlikleri sonucu modern tarım araçlarının az olması nedeniyle bu sektörden sağlanan gelir kısıtlı kalmaktadır. Ayrıca köyde üretimi yapılan bitkisel ve hayvansal ürünlerin pazarlanmasında yardımcı olacak herhangi bir kalkındırma kooperatifi yoktur.

Posta hizmetlerinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması, köy kütüphanesinin bulunmaması, gazetenin gelmemesi, sağlık ocağının bulunmaması, kanalizasyon sisteminin bulunmaması ve köy mülki hudutları içerisinde turizm amaçlı kullanılabilir doğal ya da tarihi herhangi bir kaynağın bulunmaması köyün sosyal ve kültürel yönden kalkınma olanaklarını kısıtlamaktadır. Tarım dışı gelirler yüksek olmasına rağmen köy ekonomisine pasif yönde etki etmekte köye herhangi bir yatırım yapılmamaktadır. Köye ait yardımlaşma derneğinin bulunmasına rağmen dernek yetersiz kalmakta ve köye bir katkı sağlayamamaktadır. Köyde mevcut bir bakkal yoktur ve ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın il merkezine ulaşımı sağlayan 44 km uzunluğundaki yol stabilize olup alışveriş imkanları kısıtlıdır. Yaz aylarında kurak ve yarı kurak iklime sahip olunması nedeniyle su kesintileri yaşanmakta ve bu nedenle içme suyu ihtiyaçları yeterli derecede karşılanamamaktadır.

Yaşanan göçler nedeniyle iş gücü bakımından faal nüfusta azalmaların gerçekleşmesi köyün ekonomik yapısında bozulmalara neden olmaktadır. Köyde eğitim kurumu olarak sadece ilkokulun bulunması eğitime önem veren ailelerin şehir merkezlerine ya da çevre ilçelere göç etmesine sebep olmaktadır. Akraba evliliklerinin yoğun yaşanması sakat çocuk oranının artması yönünden tehdit oluşturmaktadır. Ormancılık faaliyetlerini gerçekleştirmek için yeterli iş gücü ve imkanların bulunmasına rağmen yeterli kazanç sağlanamadığı gerekçesi ile bu sektörde yabancı işçilerin çalışması köy ekonomisinde kayba neden olmaktadır. Köyün mevcut yerleşim yerinin heyelan bölgesi olması ve geçmiş yıllarda yaşanan yangın olayı nedeniyle köy halkının can güvenliği tehdit altındadır.

5.1.4 Çalışma alanı olarak alınan Aşağıöz, Ayseki ve Sarıkaya köylerine ait SWOT analizi

Çalışma alanı kırsal kalkınmasının SWOT Analizi'nde güçlü ve zayıf yönler belirtilmiş, ayrıca fırsat ve tehditler de sıralanmıştır. Bu analize göre; çıkan veriler şu şekildedir.

Güçlü yönler

- Köylerde 0-14 yaş çocuk sayısının son yıllarda azalan bir eğilim göstermesi bu köylerin aile planlaması konusunda bilinçlendiğini ortaya çıkarmaktadır.
- Köylerde boşanma oranının düşük olması aile bağlarının güçlü olduğunu göstermektedir.
- Köylerde okuma yazma oranının yıllar geçtikçe artması eğitime verilen önemin arttığını göstermektedir.
- Köylerde şebeke suyu kullanılması
- Köylerde her hanede elektrik, telefon ve uydu sisteminin bulunması
- Kumar oynama alışkanlığının ve köylerde kahvehanenin bulunmaması
- Köylerde kadastro sorununun bulunmaması
- Her köyde cami ve ilkokulun bulunması
- Köylerde bulunan halkın tamamının kendisine ait en az bir evinin olması kiralık evin bulunmaması
- Köylerin ekonomik girdilerinde hayvansal üretimin ve tarım dışı gelirlerin büyük önem taşıması

Zayıf yönler

- Her köye ait yardımlaşma derneğinin olmasına rağmen yeterince faydalı olmaması
- Köylerde tarımsal ve hayvansal faaliyet haricinde köyde ekonomik yönden katkı sağlayacak herhangi bir istihdamın bulunmaması
- Köylerde yeterli tarım arazisinin bulunmaması
- Köylerde sulama sularının yetersiz olması nedeni ile zorunlu olarak kuru tarım metodunun uygulanması
- Köylere posta hizmetinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması
- Köylerde kütüphanenin bulunmaması
- Köylere gazetenin gelmemesi
- Köylerde sağlık ocağının bulunmaması

- Köylerde turizm amaçlı kullanılabilir doğal ya da tarihi bir kaynağın bulunmaması
- Köylerde herhangi bir kalkındırma kooperatifinin bulunmaması
- Köylerdeki modern tarım araçlarının azlığı
- Her köyün kendi mülki hudutlarında orman arazisinin bulunmasına karşın üretim işlerinde çalışmamaları
- Alış-veriş ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın il ve ilçe merkezlerine uzak olmaları
- Tarım dışı gelirlerin yüksek olmasına rağmen köy ekonomisine pasif yönde etki etmesi
- Köylerde işsizlik oranının yüksek olması
- Köylerde özellikle yaz aylarında yaşanan içme suyu sıkıntısı
- Türkiye de kişi başına düşen gayri safi yıllık gelir miktarı 10.062 \$ olmasına rağmen çalışma alanında bulunan üç köyün ortalama kişi başına düşen gayri safi yıllık gelirinin 3.750 \$ olması.

Fırsatlar

- Her üç köyünde iş gücüne katılım bakımından faal nüfusun köy nüfuslarının yarısından fazla olması
- Her köyün kendine ait kalkındırma derneğinin bulunması
- Her köyün kendi mülki hudutlarında verimli orman arazisinin bulunması

Tehditler

- İşsizlik nedeni ile köy dışına sürekli göç olması
- Köylerde ilköğretim haricinde eğitim kurumunun bulunmaması, eğitim için köy halkının büyük şehirlere göç etmesi
- Köylerde akraba evliliğinin fazla olması

- Köylerde ormancılık faaliyetlerinin gerçekleştirebilecek potansiyelin bulunmasına rağmen yabancı işçi gruplarının çalışması

5.1.4.1 Çalışma alanı üzerine yapılan SWOT analizine göre güçlü yönler ve fırsatlar

Yapılan SWOT analizinde 10 adet güçlü yön ve 3 adet fırsat bulunmuştur. Köylerde geçmiş yıllardan bu yıllara aile planlamasına büyük önem verilmektedir. Bu konuda köylerde sağlık ocaklarının yapmış oldukları çalışmalar oldukça başarılıdır. Köylerin nüfusunda okuryazarlık oranı artan bir eğilim göstermektedir. Maddi yeterliliğe sahip bütün aileler çocuklarının eğitime önem vermektedir. Köylerin aile yapısında boşanma yok denilecek kadar az bulunup aile bağları oldukça güçlüdür. Köy hanelerinin hemen hemen hepsinde elektrik, telefon, uydu sistemi bulunmaktadır. Ayrıca köylerde şebeke suyu, cami, bakkal ve ilkokulun bulunması Türkiye’de bulunan birçok orman köyüne bakıldığında büyük bir ayrıcalıktır. Köylerde yaşayan ailelerin tamamının kendine ait evinin olması, köylerde kiralama olanaklarının olmayışı tarım dışı gelirlerde köylerin olanaklarını sınırlasa da yerleşim sorununun yaşanmaması bakımından güçlü bir yöndür. Köylerde kumar oynama alışkanlığı olmayıp kahvehane de bulunmamaktadır. Köylerin orman kadastro geçmiş ve tapulama sistemi oturtulmuş olup kadastro sorunu yaşanmamaktadır. Köylerin ekonomisine büyük oranda girdi hayvansal üretim ve tarım dışı gelirlerden elde edilmektedir. Tarım dışı gelirlerin yüksek olması köylerde yaşanan mevsimlik ya da devamlı göçten kaynaklanmaktadır.

Nüfusların yarısından fazlasının iş gücü bakımından faal olması sağlanılacak herhangi bir istihdam karşısında çalışabilme olanaklarının bulunduğunu göstermektedir. Her köyün kendine ait yardımlaşma derneğinin bulunması köylere dışarıdan destek sağlandığının bir göstergesidir. Çalışma alanının tamamında verimli orman varlığının bulunması ormancılık sektörü tarafından istihdam olanaklarının mevcut bulunduğunun bir göstergesidir. Ayrıca köylerin ekonomisinde üretilen hayvansal ve bitkisel ürünlerin pazar olanaklarının iyileştirilmesi ve yeni pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesi durumunda sağlanan gelirden büyük bir artış olacağı düşünülmektedir.

5.1.4.2 Çalışma alanı üzerine yapılan SWOT analizine göre zayıf yönler ve tehditler

Yapılan SWOT analizinde 17 adet zayıf yön ve 4 adet tehdit bulunmuştur. Köylerde hayvansal ve bitkisel üretim haricinde gelir getiren herhangi bir sektör yoktur. Bu durum köylerde işsizlik oranının yüksek olmasına neden olmaktadır. Halk ormancılık faaliyetlerinden fazla gelir sağlayamadıkları düşüncesi ile bu sektörde çalışmamaktadırlar. Tarım arazilerinin yeterli olmaması, sulama sularının yetersiz olması, arazi şartları ve gelir yetersizlikleri sonucu modern tarım araçlarının az olması nedeniyle de bu sektörden sağlanan gelir kısıtlı kalmaktadır. Çalışma alanında posta hizmetlerinin haftada bir gün ile kısıtlı kalması, köy kütüphanesinin bulunmaması, gazetenin gelmemesi, sağlık ocağının bulunmaması ve turizm amaçlı kullanılacak doğal ya da tarihi herhangi bir kaynağın bulunmaması köylerin sosyal ve kültürel yönden kalkınma olanaklarını kısıtlamaktadır. Tarım dışı gelirler yüksek olmasına rağmen köylerin ekonomilerine pasif yönde etki etmekte köylere herhangi bir yatırım yapılmamaktadır. Köylere ait yardımlaşma derneklerinin bulunmasına rağmen dernekler yetersiz kalmakta ve köylere yeterli bir katkı sağlayamamaktadır. İhtiyaçlarını karşılayabilecekleri en yakın il ve ilçe merkezine uzak olmaları alışveriş imkanlarını kısıtlamaktadır. Yaz aylarında kurak ve yarı kurak iklime sahip olunması nedeniyle su kesintileri yaşanmakta ve bu nedenle içme suyu ihtiyaçları yeterli derecede karşılanamamaktadır. Çalışma alanında hayvansal ve bitkisel ürünlerin pazarlanmasında yardımcı olacak herhangi bir kooperatif bulunmamakta olup halk kendi imkanları ile ilgili pazarlara ulaşmaktadır. Türkiye’de kişi başına düşen gayri safi yıllık gelir miktarı 10.062\$ olmasına rağmen çalışma alanında kişi başına düşen gayri safi yıllık gelir 3.750\$ olup Türkiye ortalamasının çok altında kalmaktadır.

Sürekli yurt içine ve yurt dışına yaşanan göçler nedeniyle iş gücü bakımından faal nüfusta azalmaların gerçekleşmesi köylerin ekonomik yapısında bozulmalara neden olmaktadır. Köylerde eğitim kurumu olarak sadece ilkokulun bulunması eğitime önem veren ailelerin şehir merkezlerine ya da çevre ilçelere göç etmesine sebep olmaktadır. Akraba evliliklerinin yoğun yaşanması sakat çocuk oranının artması yönünden tehdit oluşturmaktadır. Ormancılık faaliyetlerini gerçekleştirmek için yeterli iş gücü ve

imkanların bulunmasına rağmen yeterli kazanç sağlanamadığı gerekçesi ile bu sektörde yabancı işçilerin çalışması köy ekonomilerinde kayba neden olmaktadır.

Aşağıöz, Ayseki ve Sarıkaya köyleri yoğun yerleşim bölgelerinden uzak, sanayinin gelişmediği orman köyleridir. Köylerde kırsal yoksulluk, eğitim yetersizliği, iş olanaklarının yokluğu, kent yaşantısının insanlara daha cazip gelmesi, hayvancılık ve tarım sektöründe gün geçtikçe gerileme yaşanması nedeniyle kentlere göç yaşanmaktadır. Bu göçün durdurulması ve gerilemesini sağlamak amacıyla köylerde mevcut iş imkanlarının iyileştirilmesi ve yeni iş alanlarının oluşturulması gerekmektedir.

Kırsal yoksulluğu azaltmaya yönelik iş alanı yaratma politikaları, farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Bunlar direkt yardım politikası, endirekt yardım politikası, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve alt yapının geliştirilmesidir. Bunlar tek tek kullanılabilir gibi, bölgenin özelliklerine göre değişik kombinasyonları da kullanılabilir. Sadece direkt yardım politikasının kullanılması, toplumu hazırcılığa yönlendirmesinden dolayı dikkatli kullanılması gereken bir yoldur. İşlendirme olanağı yaratmaya yönelik yardım politikaları (hayvan ırkının ıslahı, pazarlamadaki engellerin kaldırılması, vergi muafiyetleri vs.) insan kaynaklarının geliştirilmesi ve altyapının iyileştirilmesi daha kalıcı çözümler yaratmaktadır (Özden, 2000).

Çalışma alanında yaşam standartlarının yükseltilebilmesi için var olan kültürel yapıya zarar vermeden hayvansal ve bitkisel üretimde, mevcut orman kaynaklarının işletilmesi ve korunmasında iyileştirmeler yapılması, ormanların çeşitli fonksiyonlarından köylülerin sürdürülebilir bir şekilde yararlanması için bilinçlendirilmesi, köylerde altyapının iyileştirilmesi, el sanatlarının hem kültürel hem de ekonomik olarak geliştirilmesi, alanın varlığını ve sürekliliğini koruyarak bölgede turizm olanaklarının artırılması gerekmektedir.

Çalışma alanında hayvancılık sektörünün bileşenlerini kültür ırkı inek, melez inek, yerli kara inek, koyun, tiftik keçisi, kıl keçisi, tavuk, hindi, kaz ve arı oluşturmaktadır.

Köylerde hayvansal üretimde ormanı kullanan türler kıl keçisi, tiftik keçisi ve arıdır. Köy halkının iki sektörden de gelir elde ettiği düşünülerek ve tükenbilir kaynakların korunması, sürdürülebilir ormancılık anlayışı açısından bu iki sektörün birbirine olumsuz baskı oluşturması önlenmelidir. Bu nedenle çalışma alanında bulunan meralar ıslah edilmeli, meraların otlatma kapasiteleri ortaya konularak fazla hayvan otlatılması ve mera dışı otlatma önlenmeli, tarım sektöründen hayvanların yem gereksinimini karşılayacak bitkilerin hayvancılık sektörüne girdisi artırılmalı, hayvan üretiminde kapalı alan hayvancılığına önem verilmelidir.

Hayvancılık sektöründe et üretimi için yetiştirilen hayvanların büyük çoğunluğu canlı olarak satılmaktadır. Bu durumda elde edilecek gelirden düşüş yaşanmaktadır. Bir bakıma hammadde olarak pazarlanan hayvanların sağlayacağı katma değer çalışma alanı dışına çıkmaktadır. Katma değer için çalışma alanına ekonomik bir girdi sağlaması için canlı hayvan satışı yerine işlenmiş et ve et ürünleri satışına yönelmek daha doğru olacaktır.

Hayvancılık sektörüne yapılacak bir başka müdahale ise süt verimi yüksek saf ırkların kullanılması ile gerçekleştirilebilir. Çalışma alanında yetiştirilen kültür ırkı inek ve melez ineklerin süt verimi oldukça yüksektir. Süt üretiminde verim yüzdesi yüksek ırkların kullanılması hayvancılık sektöründen elde edilen gelirin artırılmasında büyük rol oynamaktadır.

Küçük memeli hayvanlarda suyun yokluğu, süt verimini önemli ölçüde etkiler. Doğumlar çoğunlukla yağışlı mevsimlere rastlar. Nemli ılıman kuşakta yaşayan otçul hayvanlar, yavrularını kış ayları yerine bitkilerin yeşerdiği ilkbaharda meydana getirirler (Çelik, 2008).Çankırı ili gibi kurak ve yarı kurak iklime sahip bir şehirde bu durum hayvanların süt veriminde azalmaya yol açmaktadır.

Hayvancılıktan sağlanacak gelirin artırılmasında yapılması gereken başka bir müdahale ise ürün pazarlama yöntemleridir. Çalışma alanında bulunan halk, ürünlerini kendileri pazarlamaktadır. Bu durum pazar arayışında geçen zamanda ürünlerin bozulmasına ya

da düşük fiyatlarda satılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle çalışma alanında bir kalkınma kooperatifinin kurulması ve etkin bir şekilde çalışmasının sağlanması gerekmektedir.

VIII. Plan dönemi başında GSYİH içerisinde yüzde 14,1 olan tarımın payı, 2005 yılında yüzde 10,3'e gerilerken, tarımsal istihdamın toplam istihdam içerisindeki payı 2000 yılındaki yüzde 36 seviyesinden 2005 yılında yüzde 29,5 seviyesine inmiştir. Tarımsal işletmelerde genel olarak hayvancılık ve bitkisel üretim bir arada yapılmakta olup, işletmelerin küçük ölçekli ve çok parçalı yapıda olması verimliliğin düşük seviyelerde kalmasına yol açmaktadır. 2001 yılında çıkarılan 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun miras hukukuna ilişkin hükümleri, yeterli tarımsal varlığa sahip olmayan tarımsal işletmelerin paylaşırma dışında bırakılması konusunu düzenlemiş ve arazi parçalılığı sorununun daha da ağırlaşmasını engellemiştir. Türkiye'de, hayvancılık işletmeleri genelde küçük ölçekli olup, birim hayvan başına elde edilen verimler düşük, yem bitkileri üretimi yetersiz ve suni tohumlama sayısı uluslararası ortalamaların altındadır. Plan döneminde, hayvan başına verimlerin yükseltilerek, hayvancılık üretiminin artırılması amaçlanmasına rağmen, bu alanda sınırlı düzeyde ilerleme kaydedilmiştir (Anonim 2006b).

TÜİK'in 2008 yılında yayınlamış olduğu yoksulluk çalışma sonuçlarına göre Türkiye'de fertlerin yaklaşık % 0,54'ü yani 374 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 17,11'i yani 11 933 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamakta olduğuna dikkat çekmiştir. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda ise 2007 yılında % 34,80 olan yoksulluk oranı 2008 yılında % 34,62'ye, kentsel yerlerde yaşayanların yoksulluk oranı da % 10,36'dan % 9,38'e düşmüştür (Anonim 2009).

Çankırı ili kurak ve yarı kurak bir iklime sahip olup erozyon oluşumu yoğun olarak yaşanan bir ildir. Bitkisel üretimde halkın tarlalardan yararlanma şekilleri bu oluşumu tetiklemektedir. Tarlalar eş yükselti eğrilerine paralel olarak sürülmeli toprak kaybı

önlenmedir. Halk erozyon oluşumunu engelleyecek şekilde üretim yapma konularında eğitilmelidir.

Çalışma alanının büyük bir kısmında sulama tesisi bulunmamakta ve var olan sulama tesisleri yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle tarım sektörü kuru tarımla sınırlı kalmaktadır. Zaten verim yüzdesi düşük olan tarım alanlarından sulama imkanlarının sınırlı olması nedeniyle yeterince yararlanılamamaktadır. Alanda bulunan mevcut sular, sulama tesisinin bulunmaması nedeniyle bir ortamda toplanamamakta ve değerlendirilememektedir. Bu nedenle çalışma alanı içerisine sulama tesisleri oluşturulması tarım sektöründe çeşitliliğin ve verimin artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışma alanında daha önceden kırsal kalkınma çabalarına katkı amacıyla kullanılabilir alternatif bitkiler üzerine bir çalışma yapılmıştır. Önerilen kolza bitkisi yemelik yağ üretiminde, hayvan yemi üretiminde ve biyodizel üretiminde kullanılmaktadır. Kolza bitkisi Çankırı gibi yarı kurak tarımsal alanlara sahip bölgelerde üretilmesiyle birlikte üretici için önemli bir gelir kaynağı haline gelebilecektir. Ancak burada karşımıza çıkan en büyük darboğaz yağ fabrikalarının genellikle batıda yerleşik olmasıdır. Ürünün bölgede değerlendirilmesi ve transport dezavantajını ortadan kaldırmak için bölgenin bir yağ işleme fabrikasına sahip olması gerekmektedir (Özden 2002).

Ülkemiz koşullarında, ormancılık çalışmalarını, orman köylüsünün dışında düşünmek olanaksızdır. Ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi ve genişletilmesi amaçlarının gerçekleştirilmesi ile devlet ormanları içinde ve bitişiğindeki köylerde yaşanan orman köylüsünün ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarının çözümlenerek belirli bir refah düzeyine ulaştırılması ile çok yakın bir ilişkisi bulunmaktadır (Tümer 2007).

Ormancılık sektörü açık alan işletmeciliği olması nedeniyle doğa ile doğrudan ilişkilidir. Çalışma alanında ormancılık sektöründen zati ihtiyaç, işçilik ücretleri ve tali ürünlerden yararlanılmaktadır. Buradaki sorun toplumun orman ürünlerinden ve faydalarından yeteri kadar yararlanamaması ve ormanlara hayvancılık yapılırken ve yan ürünlerden yararlanılırken zarar verilmesidir. Çalışma alana ormancılık sektöründen yapılan girdinin artırılması için şüphesiz ilk olarak yapılacak müdahale mevcut orman varlığının korunması, bozuk orman alanlarının rehabilite edilmesi ve ağaçlandırma çalışmalarıdır.

Çalışma alanında halk ormancılık örgütünün kendilerine herhangi bir katkı sağlayamadığını düşünmektedir. Bunun nedeni ORKÖY kredilerini yetersiz bulmaları ve kredileri hak edenlerin değil de başkalarının kullandığını düşünmeleridir. Yapılan araştırmada Türkiye'nin genelinde söz konusu olan köy muhtarlarının siyasi kimliklerini kullandıkları ve bu nedenle orman işletmesinin yapacağı teknik müdahalelerin önüne devamlı bir sosyal direnç ve engelleme yaşandığı düşünülmektedir.

Ormancılık etkinlikleri üzerindeki halk baskısı ile olumsuz tutum ve davranışlar kuşkusuz bazı nedenlere dayanmaktadır. Bunlardan biri; orman ile ilişkisi olan kitlenin, ormanların önemi ve ormancılığın işlevleri konusunda bilgisizliğidir. Diğer ve daha önemli bir neden ise sosyo-ekonomik yönden oldukça fakir olan bu kitlenin geçimini sağlamak amacıyla ormandan yararlanmasıdır. Ormancılıkta halkla ilişkiler konusunda en büyük sorun halkın ormanlardan usulsüz yararlanmak zorunda olmasıdır (Çatal 2003).

Orman İşletme Şeflikleri halka temas edilen en küçük birimdir. Ormancılık faaliyetleri burada yürütülmekte, halkla en sıkı ilişki burada kurulmaktadır. Orman işletme şefleri halkla ilişkiler eğitimi almamasına rağmen, zamanla kendi buldukları yöntemlerle halka

yakınlaşmakta ve hem kurumun hem de halkın problemlerini çözmeye çalışmaktadırlar (Çatal 2007).

Ormancılık sektöründe halk ile ilişkilerin amaçlarını 6 madde halinde sıralamak mümkündür.

- 1.Halkı aydınlatmak, orman örgütü ve ilgilenilen politikayı halka benimsetmek.
- 2.Halkın idareye karşı daha olumlu tavırlar almasına imkan sağlamak.
- 3.Orman İşletmesi-halk ilişkilerinde halkın işini kolaylaştırmak.
- 4.Mevzuat hakkında halka bilgi vermek.
- 5.Ağaçlandırma vb. işlerde iş birliği sağlamak.
- 6.Halkın yasa ve yönetmelikler hakkındaki bilgi ve görüşlerini öğrenmek (Çatal 2007).

Daha şeffaf karar alma sürecinde halkın katılımı verimliliği artırabilir ve bir örgütün kapasitesi, yönetim kadrosu ve liderlerin ufkunun genişlemesine yol açabilir. Katılım, karar almayı kolaylaştırmak için bir araç ve bilgi akışı sürecidir. Bu durum, çeşitli girdiler üzerine karar verme kalitesini artırmak için kullanılabilir. Bir örgütün kendi uzmanlık alanında uzmanlaşmış üyeleri bulunmalıdır. Katılımcı yönetim karar almada benzersiz bir sistemdir ve karar sürecinde özel bilgi sunmaktadır (Atmış vd. 2007).

Orman kaynaklarını planlama ve bu kaynaklar için karar verme, geliştirme ve uygulama sürecinde ormancılık politikaları ve stratejilerine orman köy halkının katkılarının bugüne kadar yetersiz olduğu kanıtlanmıştır. Orman teşkilatı tarafından hazırlanan mevcut politikalar ve stratejiler orman köylülerine yardım sağlama temeline dayanır, bu nedenle orman kaynakları yönetimine idari partiler gibi yetki ve sorumlulukları üstlenebilecek orman köylülerini dahil edemiyoruz (Özden ve Mendeş 2005).

Genellikle plan ve politika yapıcıların akıllarında birçok gelişme politikası (hızlı ekonomik büyüme, fakirler için adaletli ve daha iyi yaşam standardı, tam istihdam ve güvenlik) vardır. Bu geniş hedefler her zaman kolay değildir ve planlar bazen nicel amaçlar eksiktir. Yoksulluk karşıtı stratejiler belirlenirken endüstriyel tarım tercih edilmelidir. Birçok ülkede bu var olan yaklaşımların her bir elementi ilk olarak ekonomik ve sosyal yapıya bağlıdır. Bir ülke detaylı bir sosyal ve ekonomik değişiklikler yapmaya başlamadan önce üretim amaçlarını, ekonomik ve sosyal güç yapısını yeniden yapılandırmaya karar verir (Anonymous 1986).

Orman köyleri ormanlardan zati ihtiyaç alırken yapacak ihtiyacı için m³ başına 110 TL ödemektedir. Aynı emvalin ortalama piyasa satış değeri m³ başına 175 TL'dir. 1 m³ başına arada bulunun fark 65 TL'dir. Fakat halkın ortalama her yıl bir yeni ev (10 m³) için yapacak emval ihtiyacı aldığı tespit edilmiştir. Bunun sebebi halkın ev inşaatlarında hammaddeyi ucuza temin edebilen müteahhitler ile anlaşması ve ev inşaatlarını daha ucuza mal etmeleridir. Çalışma alanında orman suçlarının büyük çoğunluğu kesme suçudur. Halk yapacak ve yakacak ihtiyacını yasa dışı yollardan ucuza temin etme çabası içerisindedir. Zati yakacak ihtiyacı orman işletmelerince karşılanmasına rağmen yetersiz bulunmakta ve fakir olan köy halkı bu ihtiyacının karşılanması için ödemesi gereken bedeli verememektedir. Ayrıca halk, ormancılık faaliyetlerinde birim fiyatların düşük olması gerekçesi ile çalışmamakta ve yabancı işçiler köy içinde önemli bir sektör olan ormancılık sektöründeki istihdamı kullanmaktadır.

Orman işçilerinin beslenmeleri yeterli değildir. Yakacak ve yapacak hammadde odunun kesme ve hazırlanması en ağır işlerden olup, günlük 5500 Kcall'lik enerji tüketimini gerektirmektedir. Ormancılık faaliyetleri çerçevesinde çalışanların gelir seviyesinin yükseltilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu şekilde; işçilerin beslenme imkanları artacak, orman köylüsünün yerinde kalkındırılması sağlanacak ve göçün önüne geçilebilecektir (Çatal 2004). Bu durumların ortadan kalkması için orman köylerine tanınan hakların ve bedellerin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca

ormancılık teşkilatının orman köylüsüne yakınlığı göz önünde bulundurularak kalkınma planları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Çalışma alanında yapılan görüşmelerde halkın sosyal açıdan gelişime ve değişime açık bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. Ancak eğitim olanaklarının kısıtlı oluşu ve maddi yetersizlikler nedeni ile bu durum değerlendirilememektedir. Çocukların eğitimine önem veren halk, eğitim kurumlarının ilçe ya da il merkezlerinde olması ve maddi yetersizlikler sebebi ile çocuklarını okutamamaktadır. Yapılan görüşmelerde bu durumun gelir düzeyinde yapılacak iyileştirmeler ile aşılabacağı anlaşılmıştır.

Aile planlamasına önem verilmesi, geçmişte sağlık ocaklarının yaptıkları çalışmaların başarılı olduğunun bir göstergesidir. Evlilikler genellikle akraba evliliği şeklindedir. Bu durumun nedenleri arasında ailelerin ve evlenecek çiftlerin birbirlerini tanınması ve mirasın bölünmesinin engellenmesi yer almaktadır. Bu tür yapılan evlilikler nedeniyle sakat çocukların dünyaya gelme olasılığı artmaktadır. Bu durum eğitime önem verilmesi ve konu ile ilgili bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ile ortadan kalkabilir.

Köy dışına yapılan göçlerin genel itibariyle iş gücü bakımından faal erkek nüfusunda görülmesi köyde yaşayan kadınların aile hayatında etkin bir rol oynamasına neden olmuştur. Ancak kadınların sosyal statüsünü artırmak için üretim süreçlerinin içerisine dahil etmek önemli bir adımdır. Bu nedenle köyde kadınları üretici pozisyonuna getirebilecek yeni sektörler oluşturulmalıdır. Bu sektörlerin en önemlisi el sanatlarıdır. Çalışma alanında el sanatları yaygın kullanılmamaktadır. Konu ile ilgili yapılacak araştırmalar, eğitimler ve yatırımlar sonucunda kadınlar üretim sürecine dahil edilebilecektir.

Çalışma alanında görüşülen halk eğer gittikleri yerde iş bulabilirler ise köyden göç edebileceklerini, fakat köyde iş imkanları olur ise köy yaşantılarına devam edebileceklerini söylemişlerdir. Kırsal kalkınmanın yapılan öneriler doğrultusunda iyileştirilmesi, göçün önlenmesi açısından önemli bir adımdır. Köy halkının kültür düzeyinin artırılması için günlük gazetelerin köylere ulaşımı sağlanmalı ve hiçbir köyde bulunmayan köy kütüphanelerinin kurulması gerekmektedir. Halkın boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmesi ve eğitimi açısından bu durum önemlidir.

Kamusal mal ve hizmetlerin yeterli bir şekilde sunulmaması, örneğin yeterli bir altyapı ve iletişim şebekesinin olmaması, yoksulların kolektif tüketime konu olan mal ve hizmetlerden yararlanmalarını engeller. Coğrafi açıdan izole olma ve ulaşım olanaklarının yetersiz olması yoksulların piyasalara erişimini ve katılımını engeller ve iktisadi fırsat ve olanaklardan yararlanmalarına mani olur. Neticede yoksullar gelir ve tüketim kaybı ile karşı karşıya kalırlar. Yoksulların kaynaklara ve teknolojiye erişimlerinin yeterli bir düzeyde olmaması yoksulların gerçekleştirdiği üretimin enerji-yoğun olmasına yol açmakta ve üretim faaliyetlerinde harcanan zamanı artırmaktadır. Çok zaman gerektiren ve düşük verimliliğe sahip olan işler toplumun daha yoksul kesimini oluşturan çocuk ve kadınlar tarafından yapılmaktadır. Yoksulluk, kişilerin karar alma mekanizmalarına ve kültürel olaylara katılmalarını engelleyen bir ortamın doğmasına yol açar. Gelir ve tüketim düzeylerinin ve sosyal olanakların yetersiz olması yoksulların sosyal ve iktisadi şoklara karşı daha duyarlı olmalarına ve emniyetsiz bir ortamda yaşamalarına yol açmaktadır. Altyapının yetersiz olması, kamusal mal ve hizmetlerin yeterince sunulmaması, izolasyon, çevre kirliliği ve karar alma mekanizmalarına etkin bir şekilde katılamamaları yoksulların doğal, toplumsal ve iktisadi şok ve risklerle başa çıkma ve değişen koşullara uyum sağlama yeteneklerini azaltmaktadır (Aktan ve Vural 2002).

Çalışma alanında alt yapıya yapılacak müdahaleler ile köylünün yaşam standartları yükseltilebilir. Köylerin il ve ilçe merkezine ulaşımını sağlayan yolların büyük çoğunluğunun asfalt olmasına rağmen yer yer bozulmalar görülmektedir. Yolların

bakımı, tamiri ve stabilize olan yolların asfaltlanması köye ulaşımı ve ürünlerin pazarlanmasını kolaylaştıracaktır. Köylerin hepsinde elektrik, telefon ve uydu sistemi mevcuttur. Köylerde elektriğin bulunması nedeniyle elektrikli ev aletleri hemen hemen her hanede bulunmaktadır. Köylerin hepsinde şebeke suyu bulunmasına karşın yaz aylarında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle havza bazında su toplama merkezleri kurulabilir.

Aşağıöz, Ayseki ve Sarıkaya gibi orman köyelerine yurdumuzun İç Anadolu Bölgesinde sıkça rastlanmaktadır. Bu nedenle bu tip orman köyelerinde yapılacak kırsal kalkınma çalışmaları İç Anadolu Bölgesinin genelini ilgilendirmektedir. Özellikle köylerin ekonomik girdi ve çıktıları iyi irdelenmeli, hangi sektörlerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkarılmalıdır. Bu araştırmalardan bir veri tabanı oluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktan C.C. ve Vural İ.Y. 2002. Yoksullukla mücadele stratejileri, Hak-İş konfederasyonu yayınları, Ankara.
- Alkan, S. ve Toksoy, D. 2009a. Orman köylerinde sosyo-ekonomik yapı: Trabzon ili örneği, II. ormancılıkta sosyo-ekonomik sorunlar kongresi, Isparta.
- Alkan, S. ve Toksoy, D. 2009b. Orman köylerinde kadın ve kırsal kalkınma (Trabzon ili örneği), II. ormancılıkta sosyo-ekonomik sorunlar kongresi, Isparta.
- Anonim, 2001. Gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yoksullukla mücadele özel ihtisas komisyonu raporu, 103, Ankara.
- Anonim, 2004a. Ulusal ormancılık programı raporu. Çevre ve Orman Bakanlığı, 1-2,28-30, Ankara.
- Anonim, 2004b. Türkiye ulusal ormancılık programı (2004–2023), Çevre ve Orman Bakanlığı, 45, Ankara.
- Anonim, 2005. Orman varlığımız. Çevre ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, 13, 18, Ankara.
- Anonim, 2006a. Çankırı il bilgileri. Çankırı belediyesi, 2, Çankırı.
- Anonim, 2006b. Dokuzuncu kalkınma planı (2007–2013), kırsal kalkınma politikaları özel ihtisas komisyonu raporu, DPT yayınları, 31,32, Ankara.
- Anonim, 2007. Ağaçlandırma ve erozyon kontrolü seferberliği eylem planı 2008-2012, Çevre ve Orman Bakanlığı, 7, Ankara.
- Anonim, 2009. 2008 Yoksulluk çalışması sonuçları, TÜİK, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=4151>, Erişim Tarihi: 21.02.2010.
- Anonymous, 1986. The Dynamics of rural poverty, food and agriculture organization of The United Nation, 4-124.
- Atmış, E. ve Özden, S., 1997. Forest-public relations (Bartın sample), XI. world forestry congress, Antalya.
- Atmış, E., Özden, S. ve Lise, W., 2007. Public participation in forestry in Turkey, ecological economics, 62(2007):352-359.
- Aydın, 2005. Devlet orman işletmeciliğinin güçlü ve zayıf yönlerinin işletme işlevleri kapsamında irdelenmesi, orman ve ekonomi dergisi, 25, Ankara.
- Cebecioğlu, C. 2006. SWOT analizi ve bir işletme üzerinde uygulama, 79-82, Gebze.
- Cengiz, T. ve Çelem, H. 2003. Kırsal kalkınmada analitik hiyerarşi süreci (AHS) yönteminin kullanımı, Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi, 144, Artvin.
- Çatal, H.A. 2003. Orman sektöründe halkla ilişkilerin önemi, orman ve ekonomi dergisi, 37, Ankara
- Çatal, H.A. 2004. Orman işçiliğinde halkla ilişkiler işlevinin rolü, orman ve ekonomi dergisi, 15, Ankara
- Çatal, H.A. 2007. Ormancılık sektöründe halkla ilişkiler, orman ve ekonomi dergisi, 3, Ankara.
- Çelik, N. 2005. Ormana övgü. Gülen ofset matbaacılık, 117, Eskişehir.
- Çelik, N. 2008. Yoksulluk ve çevre sorunu (açlık ve kuraklık), orman ve ekonomi dergisi, 16, Ankara.

- Devrim, B. 2006. Strateji formülasyonu: SWOT analizi, kurumsal karne, kalite fonksiyon yayılımı, SUN TZU'nun işletme yönetimi stratejilerinin bütünleştirilmesi üzerine bir çalışma, 1, İzmir.
- Erdem, E. 2008. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre konutların SWOT analizi ile değerlendirilmesi, 26, Ankara.
- Erdönmez, C. 2005. Köykent: Olumlu ve olumsuz yönleriyle bir kırsal kalkınma projesinin çözümlemesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 35-51, Isparta.
- Gökçe, F. 2006. Yerel destinasyonlarda turizm potansiyelinin belirlenmesinde SWOT (FÜTZ) analizi tekniği: Giresun örneği, 10-13, Hatay
- Gülçubuk, B. 2009. Ilgaz dağı ve küre dağları milli parklarında ekoloji temelli doğa eğitimi, <http://www.dogaegitimi.org>. Erişim Tarihi: 15.09.2009.
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. 1999. Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde göç hareketleri, 75 yılda köyden şehirlere, Tarih Vakfı yayınları, İstanbul
- Kennedy, J.J., Thomas, J.W. ve Glueck P. 2000. Evolving forestry and rural development beliefs at midpoint and close of the 20th century, forest policy and economics, 93, USA.
- Kudat, A., Özbilgin, B., Küleyin, N., Yalçın, İ. ve Ayhan, H.Ö., 1999. Social assessment for the Turkey forest sector review. social development paper No. 34. The world bank, Washington, DC, pp. 34
- Özden, S. 2000. Orman içi otlatmacılık sisteminin ekonomik analizi ve geliştirme olanakları, 164, İstanbul (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Özden, S. 2001. Rural women's status and problems in forest villages (Ayseki village sample), international conference forest research: A challenge for an integrated European approach, Vol. II, 749-753, Thessaloniki, Greece.
- Özden, S. 2002. Çankırı'da kırsal kalkınma çabalarına katkı amacıyla kullanılacak alternatif bir bitki: Kolza (*Brassica napus ssp. oleifera L.*), Gazi Üniversitesi Kastamonu Orman Fakültesi Dergisi, 1-9, Kastamonu.
- Özden, S. ve Parlaker, E. 2004. Orman köylerinde kadınların eğitim ve aile planlaması sorunları (Sarayköy örneği), Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 104, Kastamonu.
- Özden, S. ve Mendeş, M., 2005 The usage of multiple correspondence analysis in rural migration analysis, new medit, a mediterranean journal of economics, agriculture and environment, (4), 36-41
- Özden, S. ve Birben, Ü. 2007. Orman köylerinde yaşanan göç olgusunun nedenleri ve sonuçları. IV. kültür araştırmaları sempozyumu "İç / Dış/ Göç ve Kültür", İstanbul.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A. ve Ekizoğlu, A. 1996. Ormancılık politikası. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, 25-29, İstanbul.
- Perry, D. A. 1998. The scientific basis of forestry, annual review of ecology and systematics, vol. 29, pp: 435-466
- Toksoy, D., Şen, G., Özden, S. ve Ayaz, H. 2005. Forestry organization and public relations in Turkey's eastern black sea region, Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 1-2, 79-85, Artvin.
- Tolunay, A. ve Akyol, A. 2006. Kalkınma ve kırsal kalkınma: Temel kavramlar ve tanımlar, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 116-127, Isparta.

- Tümer, Y. 2007. Bafra ilçesi orman köylerini sosyal ve ekonomik yapıları, orman ve ekonomi dergisi, 17, Ankara.
- Yılmaz, H. 2008. Turizm çeşitlendirilmesi kapsamında ekoturizmin ürünü olarak tatil çiftlikleri: Türkiye'deki tatil çiftliklerine yönelik SWOT analizi, 178, Afyon.
- Zon, R. 1920. Forests and human progress, geographical review, vol. 10, no.3, pp: 139-166.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Küpra Saygın
Doğum Yeri : Tefenni
Doğum Tarihi : 01.01.1984
Medeni Hali : Bekar
Yabancı Dili : İngilizce
Adres : Gürsu Mah. 350 Sok. Selçuklu Sit. C: Blok 13/6 ANTALYA

Tel : 0505 562 65 24
E-posta : kupra_saygin@hotmail.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Antalya Gazi Lisesi (2000)

Lisans : Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesi (2006)

Yüksek Lisans : Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği

Anabilim dalı (Şubat 2007-Ocak 2010)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl: Araç Orman İşletme Müdürlüğü (2009–2010)